

**SYD
SVERIGE
LIVE!**

FRAMTIDENS SYDSVENSKA NÄRINGS LIV
FÖR INSIKT OCH RÄTT BESLUT!

2018

Innehåll

FÖRORD	4
SÅ HAR VI ARBETAT	7
SAMMANFATTNING: AGENDA FÖR ÖKAD TILLVÄXT I SYDSVERIGE	8
EN REGIONAL ANALYS UTIFRÅN NÄRINGSLIVETS PERSPEKTIV	10
HÄR FINNS SYDSVERIGES TILLVÄXT	14
Stor spridning i sydsvenska arbetsmarknadsregioners tillväxt	14
Nya jobb i näringslivet växer på flera platser	18
Olika typer av jobb växer på olika platser	22
Var finns de nya företagen som skalar upp?	25

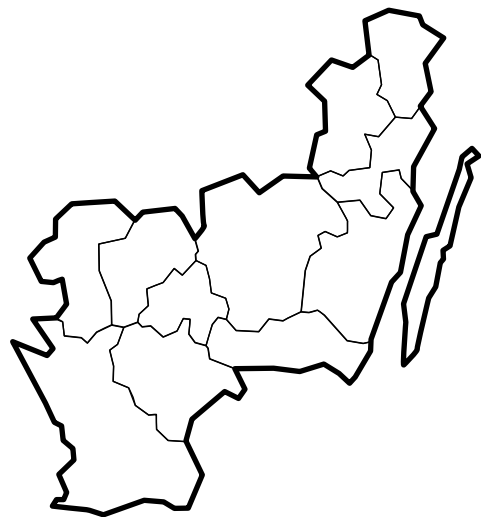
NÄRINGSLIVSPANELEN OM EKONOMIN I DAG OCH I MORGON	30
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR FRAMTIDA TILLVÄXT	38
VARIFRÅN KOMMER KOMPETENSEN SOM KRÄVS FÖR ATT VÄXA I FRAMTIDEN?	40
En växande Yrkeshögskola	42
Internationell rekrytering	46
Förbättrad integration som källa till kompetens	54
Kompetensutveckling i sydsvenska företag	57
VARIFRÅN KOMMER INNOVATIONERNA?	59
ESS och MAX IV ger regionen stjärnstatus	60
VARIFRÅN KOMMER KAPITALET?	64
Venture capital som källa till kapital	65
Venture capital i Sydsverige	66
HAMNARNA I CENTRUM FÖR STADSUTVECKLING	69
Sydsvenska hamnar en outnyttjad resurs	69
Stor potential för effektivisering och renodling	73
FRÅN ANALYS TILL HANDLING	80
BILAGA: SYDSVENSKA HAMNARS FRAMTIDA UTVECKLING OCH INVESTERINGAR	84

Årets tema

Årets tema

Välkommen till Sydsverige Live!

FRAMTIDENS SYDSVENSKA NÄRINGSLEV
FÖR INSIKT OCH RÄTT BESLUT!

Det publiceras många rapporter om konjunktur och branschens utveckling. De är ofta bra och gedigna, men det kan vara svårt att använda dem som konkret underlag för beslut inom företag och politik.

Sydsverige Live skapar en analys av näringslivet i Sydsveriges 62 kommuner för att bidra till handling. Med det menar vi att analysen kan inspirera till stora och små beslut i företag eller i politiken. Förhoppningen är att bra analys av rätt saker ger relevant vägledning. Besluten blir i bästa fall en följd av analysen. Naturligtvis är det i praktiken sällan det är så enkelt, men det är en viktig målsättning att försöka analysera fakta och händelser som spelar roll och att göra det så att det blir en konkret hjälp att agera.

I årets Sydsverige Live-rapport ser vi, för att ta några exempel, att samverkan mellan hamnarna i Sydsverige har potential att påverka beslut om infrastruktur nationellt. Kommunikationen behöver flätas samman och det föreligger en stor potential i att ta steget fullt ut och sammanföra hamnbolag i en gemensam organisation, skapa en storstadshamn i Öresundsregionen.

Analysen av yrkeshögskolorna visar att det finns potential i att agera för att få mer relevans i förhållande till tillverkningsindustrin i stora delar av regionen. Vi ser också att Karlskrona-regionen genom flera års tillväxt nu behöver ta nästa kliv och förverkliga en

internationell skola. Vi kan också peka på områden där vi kan stärka regionen som plats för tillväxt och som är inom räckhåll. Internationaliseringen är ett sådant område.

På andra områden leder fakta ofta till att vi får våra invanda föreställningar ifrågasatta och det kan leda till omprövning utan att det genast är uppenbart vad som behöver ske. Kanske är det faktum att Malmö och Växjö nu skapar fler akademikerjobb än Lund en sådan insikt. Ibland blir vi skeptiska till den här typen av uppgifter och tänker att bilden ändras när nyare data anländer. Men ändå måste vi fråga oss om vi i regionen, inom politiken och för den delen näringslivet gör rätt saker.

Detta är vad vi hoppas att årets Sydsverige Live ska bidra med. Vi ser även fram emot mycket feedback och kommentarer inför nästa års upplaga.

Nytt för i år är att vi har en ny partner som gör att vi kommer att fånga upp hela Sydsveriges bredd ännu bättre. Det är Länsförsäkringsbolagen i de sydsvenska länen. Dessa är oberoende och starka aktörer som alla har det gemensamt att de är väl insatta i sina regioners utveckling. Det gör att vi kommer att kunna ta ytterligare kliv framåt när det gäller att fånga upp näringslivets utveckling och vad den betyder för sydsvenska företag.

Sydsverige i november 2018

Per Tryding
VD HANDELSKAMMAREN

Alexander Alvé
VD INDUSTRIFAKTA AB

Så har vi arbetat

Sydsverige Live bygger i grunden på fakta från officiella datakällor som SCB och myndigheter. Det som gör Sydsverige Live unikt är mixen av fakta och intervjuundersökningarna med 150 ledande beslutsfattare jämte djupintervjuer och en Näringslivspanel. Tillsammans utgör detta en unik kunskapskälla för insikt och rätt beslut.

Handelskammaren har genom Pernilla Johansson, chefekonom, samlat in och bearbetat officiella data. Utöver traditionell statistik om tillväxt har vi letat efter nya källor som ger nya infallsvinklar på näringslivets utveckling. Exempelvis har vi samlat in uppgifter om internationella anställningar från Migrationsverket och internationella studenter. Ett annat exempel på ett nytt mått på tillväxt är begreppet 10-10-10 företag, alltså statistik om företag som är högst 10 år och som nått minst tio miljoner i omsättning och tio anställda.

Industrifakta har svarat för en omfattande enkätundersökning bland 150 företagsledare och har även sammanställt och analyserat venture capital-utvecklingen.

Härutöver har ett antal djupintervjuer skett av personer med unik kunskap om kapitalinvesteringar, ESS och sydsvenska hamnar.

Årets Sydsverige Live har två viktiga teman. Det ena är ESS/Max IV och det andra belyser hamnarnas roll i ekonomin. Båda dessa teman engagerar näringslivet brett men har båda betydande behov av marknadsföring även på riksnivå, för att inte riskera att endast bli en lokal angelägenhet.

Handelskammaren och Industrifakta har bidragit med olika kompetenser och vi står gemensamt bakom Sydsverige Live.

Ett stort tack riktas till alla företagsledare som medverkat genom att ställa upp på intervjuer, svara på enkäter samt delta i panelsamtal.

Sammanfattning

Agenda för ökad tillväxt i Sydsverige

När man betraktar relevanta ekonomiska regioner, de lokala arbetsmarknaderna, blir det tydligt att varken Sverige eller Sydsverige kan sammanfattas med en enda siffra på tillväxt. Ett sådant tal speglar ett genomsnitt i en värld med mycket stor varians.

I Sydsverige finns både Sveriges starkaste tillväxtregion och en av de svagaste. Intressantare än att stirra sig blind på en sammanfattande siffra är därför att se viktiga trender i tillväxten.

- De relevanta regionerna för företag är varken län eller kommuner utan följer mjuka gränser som definieras av pendling för arbetskraft och förflyttning för nära tjänster.
- Det pågår en urbanisering av nya jobb till tätorter, men det är långt ifrån en fråga om bara storstäder. Sverige har en kraftig och delvis bortglömd urbanisering av mellanstora städer.

Vi intresserar oss för ett antal parametrar utifrån näringslivets perspektiv som vi vet driver produktiviteten i ekonomin som är det viktiga underliggande måttet på styrkan i den ekonomiska utvecklingen. Produktivitet utgör tillsammans med sysselsättning det som skapar ny BNP.

Tillväxt = produktivitet + sysselsättning

För att skapa tillväxt i BNP är både sysselsättning och produktivitet viktigt, men det mesta - hela 80% - kommer från ökad produktivitet. Tillväxt handlar därför väldigt mycket om HUR vi arbetar och med VAD vi arbetar och inte bara hur många som jobbar. Produktivitet drivs av faktorer som att ha stora lokala arbetsmarknader, internationalisering och framväxten av nya större företag. Allt detta bidrar. Därför tittar vi i den här analysen både på nya jobb och hur vi utvecklar våra förutsättningar för ny produktivitet. Det handlar därför mycket om infrastruktur, kompetens, innovationer och tillgång till kapital.

Nya jobb: Malmö är den nya lärdomsstaden, kör förbi Lund

Olika arbetsmarknadsregioner växer på olika sätt. En del regioner växer starkt med jobb som inte kräver lång utbildning, alltså det som många analytiker idag efterfrågar för att skapa balans på arbetsmarknaden. Tillväxten av nya jobb med krav på kvalificerad utbildning bjuder på ett par överraskningar. Både Malmö och Karlskrona har högre andel än Lund. Just nu har Malmö petat Lund som den stora lärdomsstaden - åtminstone för näringslivets tillväxt. Och ser vi i antal så har både Växjö och Halmstad skapat fler kvalificerade jobb än Lund. Det finns sammanfattningsvis en stark tillväxt i Sydsverige, som dock tar sig förhållandevis olika uttryck i termer av vad det är som växer och med vilket tempo. Det finns ett antal tydliga motorer. Kan Max IV och ESS åter etablera Lund i tillväxttoppen?

Nya jobb: Älmhult är en raket. Snabbast tillväxt i Sverige

En arbetsmarknad måste inte vara stor för att växa. Näringslivet i Älmhult har snabbast tillväxt i antal nya jobb och lönesumma i Sverige. Industridesigners och andra kvalificerade jobb växer snabbt i regionen, liksom internationella rekryteringar. Det visar att även mindre lokala arbetsmarknader kan växa – i alla fall när det finns stora, internationella företag som draglok. Närheten till en storstadsregion och en internationell flygplats i Köpenhamn är också betydande faktorer. Fungerande förbindelser till dessa är därför avgörande för regionens fortsatta tillväxt.

Internationalisering: Attraktionskraft ända till New York men resultat som Dalarna

Sydsverige Live visar att internationaliseringen har mycket goda förutsättningar men vi utnyttjar den inte. Våra sydsvenska lärosäten är mest populära i Sverige bland internationella talanger, men vi gör alldeles för lite för att få dem att stanna och att ge dem möjlighet att komma till nytta för vårt näringsliv. I snitt ligger sydsvenska regioner i nivå med Dalarna när det gäller att anställa internationella talanger. Det skaver i vår självbild som en del av kontinenten. Att det ändå går att locka internationell arbetskraft om man tar fram rätt erbjudande demonstreras tydligt av Ikea som får internationella karriärister att åka till Älmhult. Och företag i Malmö rekryterar toppkrafter från New York. Men när det gäller yngre och inte lika högt avlönade tjänster är Sydsverige inte med i matchen och behöver bygga strukturer som passar. Bostäder och internationella skolor hör hit, liksom bättre processer för mottagande.

Kompetenstillväxt: Mismatch med ny attityd

När vi tittar på kompetensförsörjning har vi följt upp yrkesutbildningar. Dessa tillför en viktig kategori medarbetare som många upplever brist på. Internationellt har den här typen av utbildningar en hit-rate på över 90 procent och ibland upp till 100 procent när det gäller anställning efter utbildningen. Detta brukar tolkas som ett kvalitetsmärke, men är också ett uttryck för att antalet utbildningar är väldigt få i förhållande till behovet. Ser vi till svenska utbildningar inom yrkeshögskolan ser vi en betydande mismatch när det gäller utbud och efterfrågan vad gäller faktisk placering. Detta är inte bra eftersom 9 av 10 anställda rekryteras lokalt och denna typ av kompetens hör ofta till den kategorin. I våra samtal med företagsledare finns brister på tekniker i synnerhet som kan docka in ny informationsteknologi i företagen. Konsulterna finns, behoven kan identifieras, men den som ska sammanföra detta saknas. Vi hör också om en attityd till kompetensutveckling där företag anstränger sig för att utbilda för sin konkurrenskraft men också ger medarbetare ett stort ansvar för sin egen kompetenskarriär. Viljan att satsa finns både i företagsledningarna och hos de anställda.

Venture capital-investeringar slår rekord i Skåne, men brister i tillgång behöver justeras

Skåne gjorde under 2017 ett rekordår, räknat i kronor, vad gäller investeringar i form av venture capital-investeringar. Totalt investerades 1,6 miljarder kronor, motsvarande siffra under 2016 var 1,4 miljarder kronor. Bara huvudstäderna Stockholm, Köpenhamn och Helsingfors attraherade mer pengar i Norden. Detta är lovande för framtiden. Ett annat sätt att ta temperaturen på tillväxten är att titta på hur många bolag som växer organiskt över tid. Vi använder begreppet 10-10-10, alltså företag som under sina 10 första år vuxit till mer än 10 anställda och 10 miljoners omsättning. Dessa är färre än förväntat. En hypotes är att det varken är kompetensen eller innovationer som saknas, utan tillgången och möjligen attityder vad gäller att få och attrahera kapital. Mjukvaruföretaget Visma följer småföretag på nära håll och många efterfrågar särskilt bättre tillgång på kapital.

Modern ekonomisk forskning visar också att investerare agerar lokalt i första hand. Hittar man tillräckligt bra objekt i närheten så räcker det helt enkelt för många. I takt med att finansiella aktörer centraliserats till Stockholm både genom att minska bemanning och mandat runtom i landet så har en stor geografisk koncentration uppstått och förstärkts på senare år. I Sydsverige finns det också ett antal lokala miljöer och nätverk som är ”uppkopplade” med finansiella aktörer, men detta kapital fokuserar på ett fåtal nya branscher.

Fråga inte vad ESS kan göra för dig

Att Lund som arbetsmarknad tappade vad gäller högteknologisk sysselsättning genom att AstraZeneca lämnade och Ericsson drog ner märks påtagligt i statistiken. Detta påverkar underlaget för innovation. Samtidigt finns anledning att ha tillförsikt genom att både MAX IV och ESS samlokaliseras i tid och rum. Man kan se detta på flera sätt, men om inte annat adderar det kraften av en ny och högspecialiserad teknisk högskola. Hur mycket av verksamheten som sedan kan skördas i regionen och omvandlas till nya företag beror på flera parametrar. En viktig ingrediens är dock hur vi i regionen lyckas med att skapa en miljö där rätt sorts teknologisk verksamhet trivs. Mycket av åtgärderna handlar om att skapa en bra vardag för internationellt verksamma forskare och företagare. Det handlar om daghem, skolor, vård, kommunikationer och boenden som möter behov hos dem som kanske stannar ett fåtal år.

Sydsvenska hamnar en outnyttjad resurs

En viktig del i regionens utveckling är de infrastrukturanläggningar som ägs lokalt i regionen - hamnarna. Här pågår en samtidig utveckling på flera håll som kommer att prägla regionen under lång tid framöver. Hamnverksamheten effektiviseras och krymper ytmässigt, vilket öppnar för två processer. Dels mer klimatvänlig och modern godslogistik, dels en ny attraktivitet i bostads- och arbetsmarknaden. Detta ligger i korten i orter som Malmö, Trelleborg, Ystad, Kalmar och Helsingborg. Dessa är alla viktiga centra i Sydsverige. Samtidigt hanterar Sydsverige mycket stora mängder gods. Dock får inte regionen betalt för det i form av kringinvesteringar i väg och järnväg. Här finns plats för nytänkande. Regionen och dess hamnar behöver tydligare kommunicera sin betydelse på riksnivå. Det finns anledning att återvända till frågan om samgående, förslagsvis genom att skapa en stor stadshamn som i volym är ikapp och förbi Göteborgs hamn. Vidare öppnar beslut om nytt spår i sydostlänken för ny optimism i Sydost och gör det intressant att gemensamt utreda en sydsvensk torrhamn. Sydsveriges hamnar behöver också ta plats i det arbete med nationell godsstrategi som initierades av den avgående regeringen under sommaren 2018.

En regional analys utifrån näringslivets perspektiv

Med Sydsverige Live presenterar vi ett beslutsunderlag som är enkelt att relatera till för sydsvenska företag. Underlaget bygger på analyser av statistik och intervjuer med företagsledare. Vi fokuserar innehållet och analysen på områden som företagen beslutar om – kompetens, innovation och investeringar och relaterar till företagens egna geografiska hemmaplan – Sydsverige och dess lokala arbetsmarknader.

Fakta om sydsvenska arbetsmarknadsregioner

Den faktabaserade analysen bygger på statistik från källor såsom Statistiska Centralbyrån, Tillväxtanalys, Universitetskanslersämbetet, Myndigheten för Yrkes-
högskolan, Retriever m.m.

Analysen bygger på funktionella snarare än administrativa gränser. Huvudfokus är de lokala arbetsmarknader som utgår ifrån hur företag och människor organiserar sig. Ur ett företags perspektiv innebär det den region som företaget kan rekrytera ifrån utan att arbetstagare behöver flytta. Regionerna består vanligtvis av en eller flera kommuner och klassificeringen utgår ifrån arbetspendlingen över kommungränser.

Sydsverige består av 62 kommuner som organiseras i 11 arbetsmarknadsregioner enligt Tillväxtverkets indelning i arbetsmarknadsregioner.¹ Falkenberg ingår i Göteborgs arbetsmarknadsregion och analyseras därför separat.

Ingen indelning är helt optimal för alla typer analys. Där det är relevant bryter vi ibland ut data på andra sätt. Exempelvis är det relevant att zooma ut när infrastrukturen kartläggs, medan det är relevant att undersöka mer lokala regioner i andra fall. Data sätter också sina begränsningar och i vissa fall analyseras därför sydsvenska län.

¹/Avser indelningen i funktionella analysenheter (FA) år 2015.

Intervjuundersökning med **150** beslutsfattare samt djupintervjuer och en Näringslivspanel

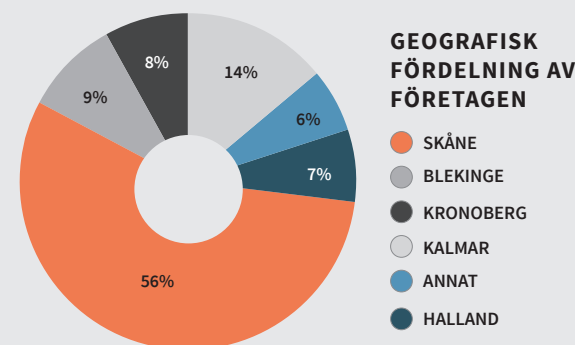
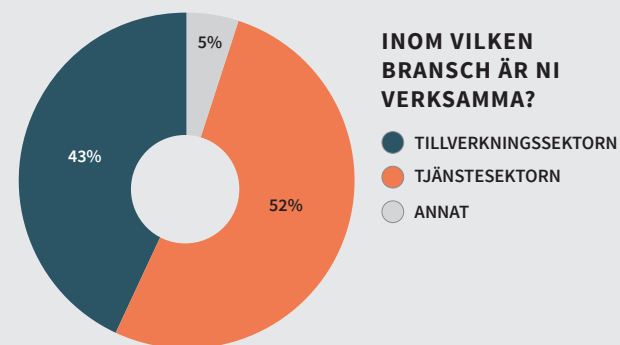
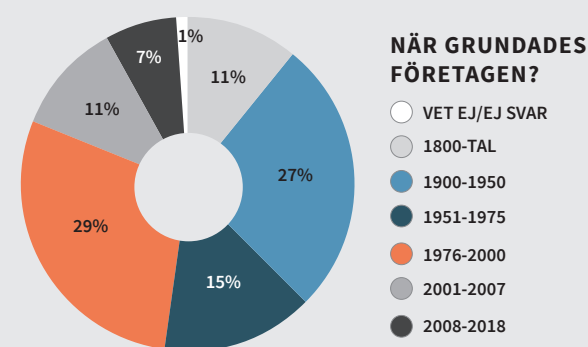
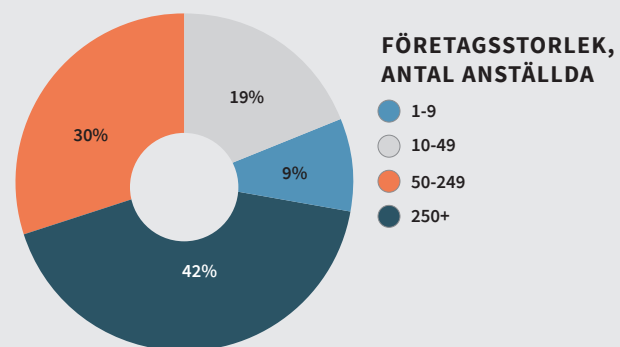
Sydsverige Live bygger på intervjuer med ledande beslutsfattare i 150 av regionens viktigaste företag. Företagsledarna besitter unik kunskap om sin bransch och hur det är att bedriva verksamhet i regionen. De representerar företag som alla utgör en avgörande faktor i regionens näringsliv. Storleken på företagen varierar, men majoriteten av företag som intervjuats har fler än 10 anställda och knappt hälften har fler än 50 anställda.

Tjänsteföretag dominerar med 52 procent medan tillverkande företag utgör 43 procent. 5 procent uppger att de verkar inom en annan bransch som bygg och energi.

Företagsledarna i de olika branscherna anger stora skillnader med avseende på företagens viktigaste marknader. Medan 90 procent av tjänsteföretagen har Sverige som sin viktigaste marknad är tillverkningsföretagens viktigaste marknader främst Europa och Sverige följt av Norden.

Omkring 56 procent av företagen har sin verksamhet förlagd till Skåne, 7 procent i Halland och 31 procent i Sydost (Kalmar, Blekinge och Kronoberg).

Cirka hälften av företagen i undersökningen är mer än 40 år gamla medan mindre än vart tioende företag startades under de senaste 10 åren.

Som komplement har vi genomfört djupintervjuer med personer som har unik kunskap om kapitalinvesteringar, ESS och sydsvenska hamnar.

Följande personer har deltagit i djupintervjuerna:

Pia Kinhult, Head of Host States Relations ESS / Hampus Jakobsson, tech-entreprenör / Karin Ebbinghaus, Investment Manager Almi Invest GreenTech / Tommy Halén, tidigare VD Trelleborgs Hamn / Stefan Uppman, Videum Science Park och Investerare Sydost / Robert Wahlquist, affärsutvecklare Almi Invest Småland & Öarna / Johan Röstin, VD HH Ferries Group

Näringslivspanel om samtid och framtid

Näringslivspanelen 2018 består av följande personer:

Helena Olá
PLATSCHEF, ERICSSON

Anna Liffner
VICE PRESIDENT, PEOPLE,
INRIVER

Daniel de Sousa
VD, VISMA

Ulrika Lindmark
VD, SCIENCE VILLAGE
SCANDINAVIA AB

Bart Steijaert
VD, HELSINGBORGs HAMN AB

Mari Kadowaki
VD, SAFT AB

Susanne Petersson
VD, LÄNSFÖRSÄKRINGAR SKÅNE

Statistik och undersökningar är främst en sammanräkning av uppfattningar och beteenden från en stor mängd människor. Nyanserna försvinner. Därför har vi också fört samtal med ett antal företagsledare som besitter unika kunskaper om företagande och regionen.

Samtalet med näringslivspanelen presenteras i reportageform på sidorna 30-37.

Här finns Sydsveriges tillväxt

Olika regioner växer på olika sätt. I det här avsnittet visar vi var jobben i näringslivet växer och vilka typer av jobb som skapas i Sydsverige.

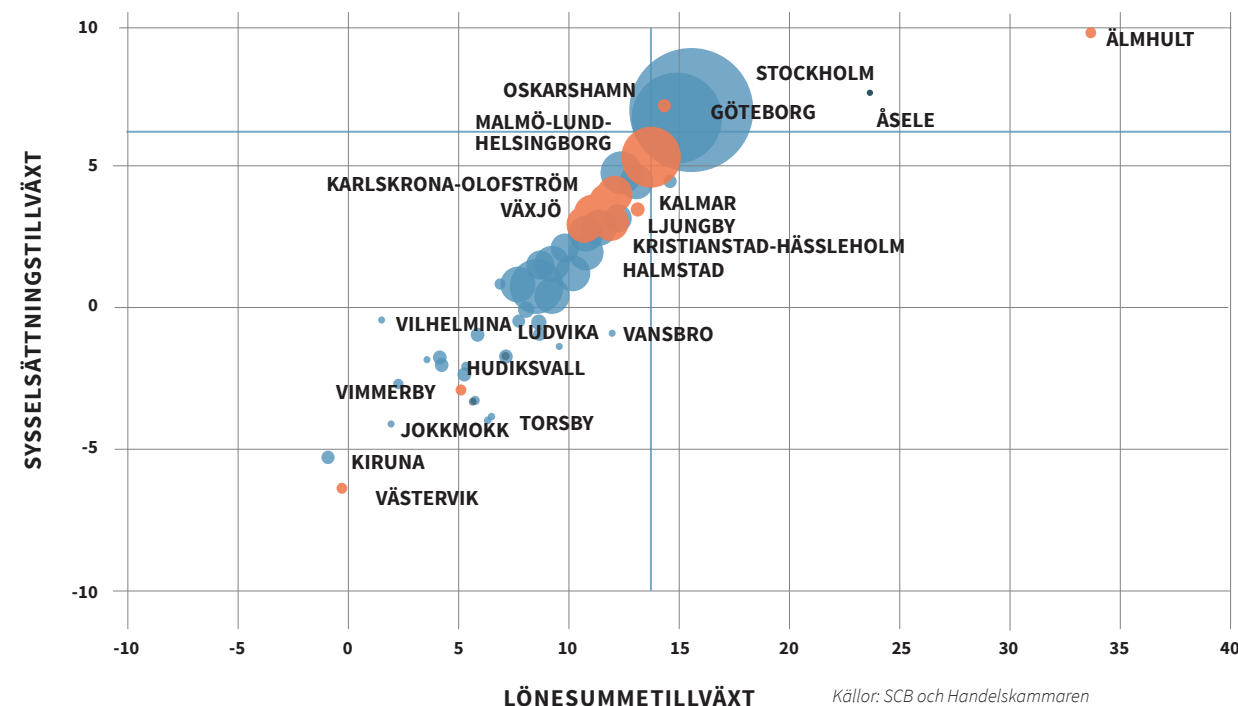
Stor spridning i sydsvenska arbetsmarknadsregioners tillväxt

De senaste åren har ekonomin kännetecknats av en tydlig konjunkturuppgång och tillväxten bland företagen har varit hög. I Sydsverige ökade sysselsättningen i näringslivet med 3,3 procent under perioden 2013–2016 medan lönesumman steg med 12,5 procent.² I själva verket säger genomsnittet väldigt lite om hur det går i ekonomin. I Sydsverige finns både regioner som har högst tillväxt i Sverige och regioner med svag utveckling.

Älmhults arbetsmarknadsregion sticker ut som en tillväxtraket med högst tillväxt i sysselsättning och lönesumma i näringslivet av samtliga Sveriges regioner. En viktig förklaring är att de olika bolagen inom Ikea-koncernen har haft betydande tillväxt i antal anställda och omsättning. Även företagen i Oskarshamn har haft en tillväxt som är högre än riksgenomsnittet under perioden, medan näringslivet i Malmö/Lund/Helsingborg växer i linje med riket. Övriga sydsvenska arbetsmarknadsregioner har haft en något lägre tillväxt än riksgenomsnittet. Undantagen är Västervik och Vimmerby där näringslivet har haft en betydligt lägre tillväxt och i båda regionerna minskade antalet sysselsatta under perioden 2013–2016.

²/I näringslivet ingår aktiebolag (ej offentligt ägda), övriga företag (ej offentligt ägda), statligt ägda företag och organisationer, kommunalt ägda företag och organisationer samt övriga organisationer. Siffrorna avser dagbefolkningen.

//
TILLVÄXT I NÄRINGSLIVET, SVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER,
2016 JÄMFÖRT MED 2013, PROCENT

Källor: SCB och Handelskammaren
Anm.: De blå strecken i figuren visar riksgenomsnittet.
Bubblornas storlek speglar regionens storlek i termer
av antal sysselsatta. Arbetsmarknadsregioner avser
FA 2015.

//
TILLVÄXT I NÄRINGSLIVET I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER, 2016 JÄMFÖRT MED 2013, PROCENT

REGION	LÖNE-SUMMA	SYSSEL-SÄTTNING
Älmhult	32,9	9,8
Oskarshamn	14,4	6,4
Malmö-Lund-Helsingborg	13,3	4,2
Sverige	13,2	3,8
Sydsverige	12,5	3,3
Ljungby	12,3	2,1
Karlskrona-Olofström	11,3	2,5
Kristianstad-Hässleholm	11,1	1,5
Kalmar	11,0	2,4
Växjö	10,3	2,1
Halmstad	10,1	1,9
Vimmerby	5,1	-3,0
Västervik	-0,3	-6,4

Källor: SCB och Handelskammaren

SYDSVERIGE I SIFFROR

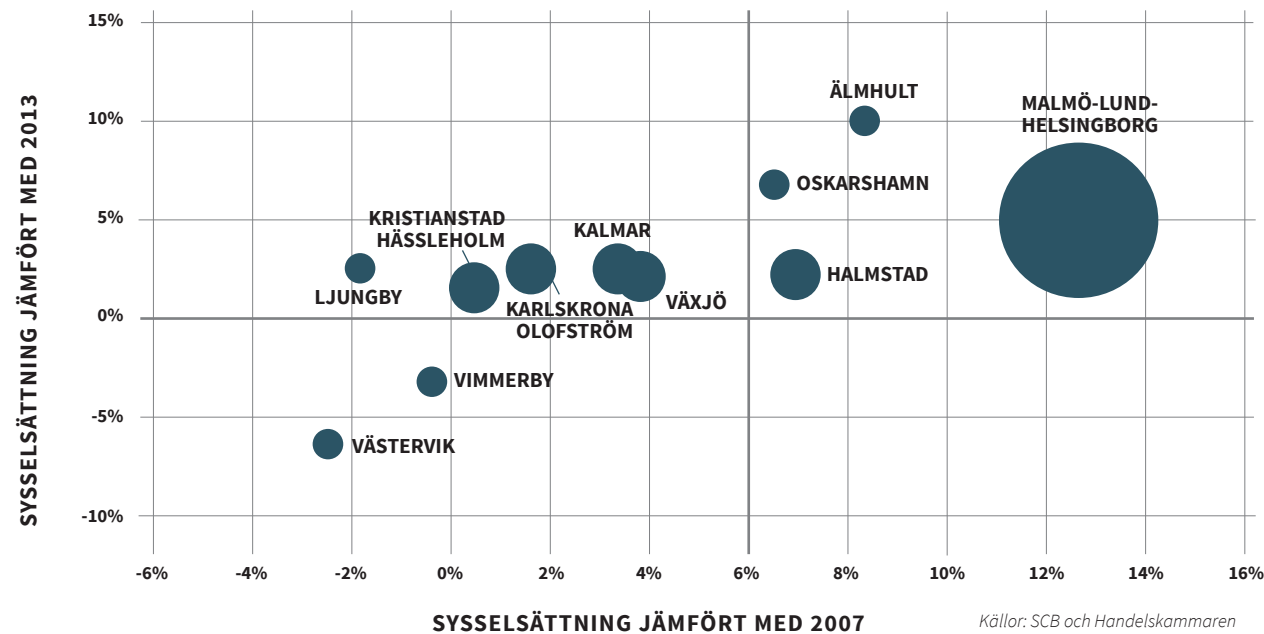
- 2,1 miljoner människor = 21 procent av Sveriges befolkning
- Knappt 1 miljon sysselsatta
- 5 tätorter med fler än 50 000 invånare
- Årlig befolkningsökning med en procent de senaste 10 åren

Tillväxtmönstret påverkas fortfarande av finanskrisen 2008/09 och den efterföljande globala lågkonjunkturen. Sett i ett längre perspektiv är det tydligt att olika regioner i Sydsverige påverkades i olika utsträckning. Företagen i Vimmerby och Västervik men också i Ljungby hade färre anställda 2016 jämfört med 2007. Det betyder att näringslivet i dessa regioner fortfarande påverkas av den strukturomvandling som finanskrisen gav upphov till. Skillnaden är att i Ljungby har det skett en långsam återhämtning de senaste åren, medan

näringslivet i Vimmerby och Västervik har haft fallande sysselsättning även de senaste åren.

Även sett i ett längre perspektiv är Älmhult en av tillväxtraketerna med klart fler jobb i näringslivet 2016 jämfört med 2007. Detsamma gäller Oskarshamn och Halmstad. Näringslivet i Malmö/Lund/Helsingborg har dock växt snabbast jämfört med före finanskrisen och sysselsättningen i näringslivet var 12 procent högre 2016, vilket är i linje med genomsnittet för riket.

// SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXT I NÄRINGSLIVET I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER, OLIKA PERIODER

Nästan 21 000 nya jobb i näringslivet – allt från yrken utan formella utbildningskrav till specialister

Totalt växte det sydsvenska näringslivet med 20 800 nya jobb under perioden 2013–2016. Framför allt är det i tjänstebranscherna som jobben

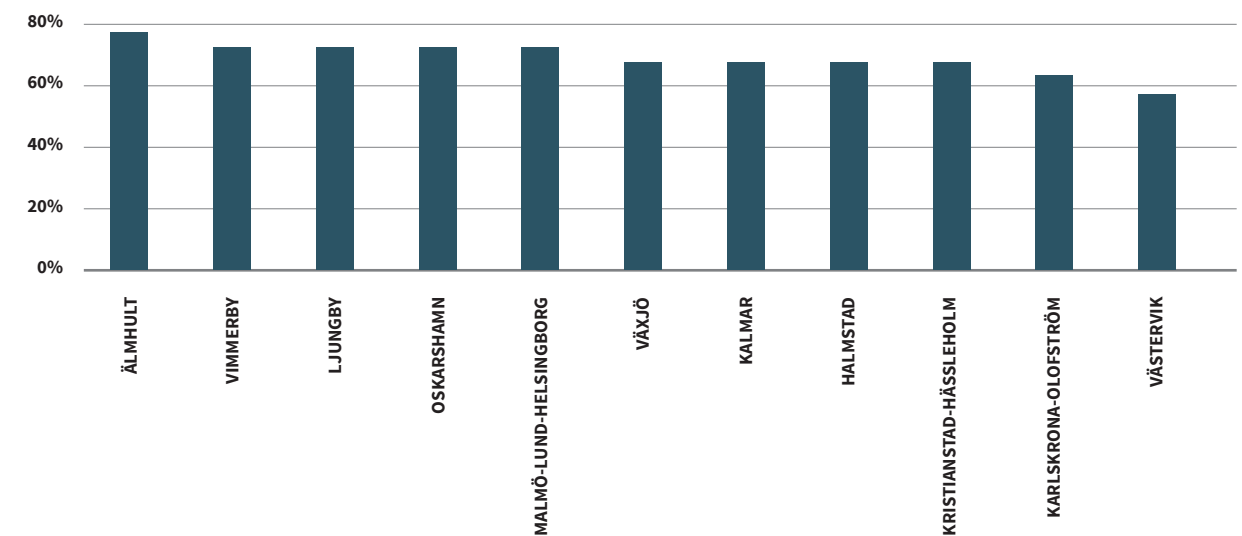
skapas. Företagstjänster såsom bemanning och personalrelaterade tjänster samt specialiserade företagstjänster och konsultverksamhet växer snabbt, men också hotell, restaurang och detaljhandel samt privata tjänster inom hälso- och sjukvård och utbildning. Även byggsektorn hade en hög jobbtillväxt mellan 2013–2016.

Däremot faller sysselsättningen inom jordbruk och tillverkning. De få branscher inom tillverkningsindustrin som ökar i Sydsverige är trä tillverkning och fordonstillverkning.

Vart tredje jobb som växer fram i regionen är yrken som kräver högskolekompetens.³ Näst största yrkesgrupp

är service-, omsorgs- och försäljningsyrken som står för vart fjärde nytt jobb. Men den yrkesgrupp som har högst procentuell ökning är yrken utan formella utbildningskrav, såsom städare, restaurangbiträden m.m., som stod för 13 procent av den totala jobbköningen i regionen.⁴ Det finns alltså en god dynamik i näringslivet som innebär att många olika typer av jobb växer.

// NÄRINGSLIVETS ANDEL AV ANTAL SYSSELSÄTTA I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER, 2016

Källor: SCB och Handelskammaren

Näringslivet utgör en stor del av den lokala ekonomin

Vi fokuserar på näringslivets utveckling som utgör en stor del av den lokala ekonomin. Men omfattningen skiljer sig mellan de sydsvenska arbetsmarknadsregionerna. I Västervik utgör näringslivet 60 procent, medan det offentliga – särskilt kommun och landsting – står för 40 procent av totalt antal sysselsatta. I Älmhult däremot står näringslivet för 80 procent av den lokala ekonomin. Det är också skillnad i vilken utsträckning näringslivet bidrar till sysselsättningstillväxten. Endast

i Älmhult, Oskarshamn och Malmö/Lund/Helsingborg ökar sysselsättningen mer i näringslivet än i offentliga sektorn. I exempelvis Kristianstad-Hässleholm ökade sysselsatta i näringslivet med 625 personer med antalet offentliga jobb ökade med 1 800, varav merparten i den kommunala sektorn. Även om Sverige har ett kommunalt utjämnningssystem behöver näringslivet växa i de olika regionerna för att utvecklingen ska vara hållbar på sikt. Den fortsatta analysen av regionens tillväxt studerar därför närmare på vilka platser näringslivet växer och vilka jobb som växer.

³/I gruppen ingår yrkeskategorierna Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens, Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande samt Chefsyrken enligt SSYK 2012.

⁴/Statistik kommer från SCB:s yrkesregister och avser yrken inom näringslivet. Tidsperioden är 2014–2016 pga. tidsseriebrott i statistiken.

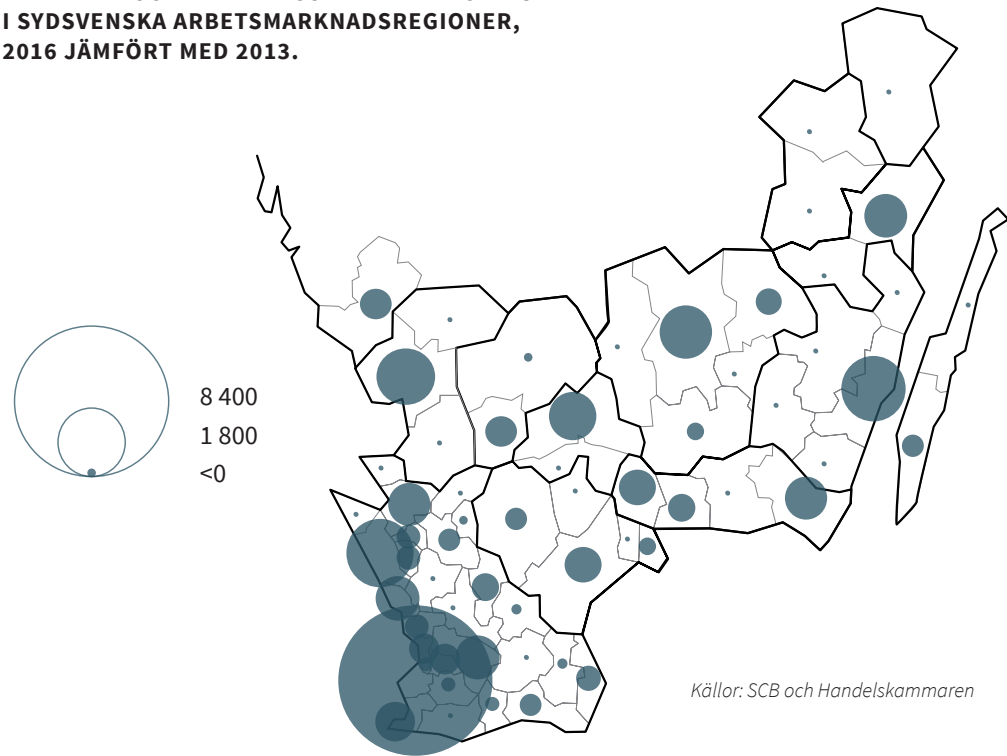
Nya jobb i näringslivet *växer på flera platser*

Den övergripande bilden är att sysselsättningen ökar på många platser i Sydsverige. Men det sker också en förtätning när jobben urbaniseras. Malmö utgör omkring drygt en tredjedel av arbetsmarknadsregionen Malmö/Lund/Helsingborg, men 57 procent av de nya jobben inom näringslivet, cirka 8 400 nya jobb, skapas i Malmö.

Tendensen att jobben förtätas finns även i andra delar av Sydsverige. Kalmar sticker ut som den tredje starkaste jobbmotorn sett till framväxten av antal nya jobb i hela Sydsverige efter Malmö och Helsingborg. Kalmar attraherar cirka 1 600 nya jobb, medan mindre orter i området inte skapar sysselsättning utan till och med har krympande arbetsmarknad. Det innebär att Kalmar kommun står för mer än 100 procent av arbetsmarknadsregionens tillväxt (160 procent).

Men förtätningen sker inte bara till de större städerna. Älmhult är den fjärde starkaste jobbmotorn i Sydsverige och upp emot hälften av de nya jobben i Kronobergs län skapas i Älmhult.

//
ANTAL NYA JOBB I NÄRINGSLIVET PER KOMMUN
I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER,
2016 JÄMFÖRT MED 2013.

Källor: SCB och Handelskammaren

//
SYDSVERIGES JOBBMOTORER OCH GRAD AV URBANISERING

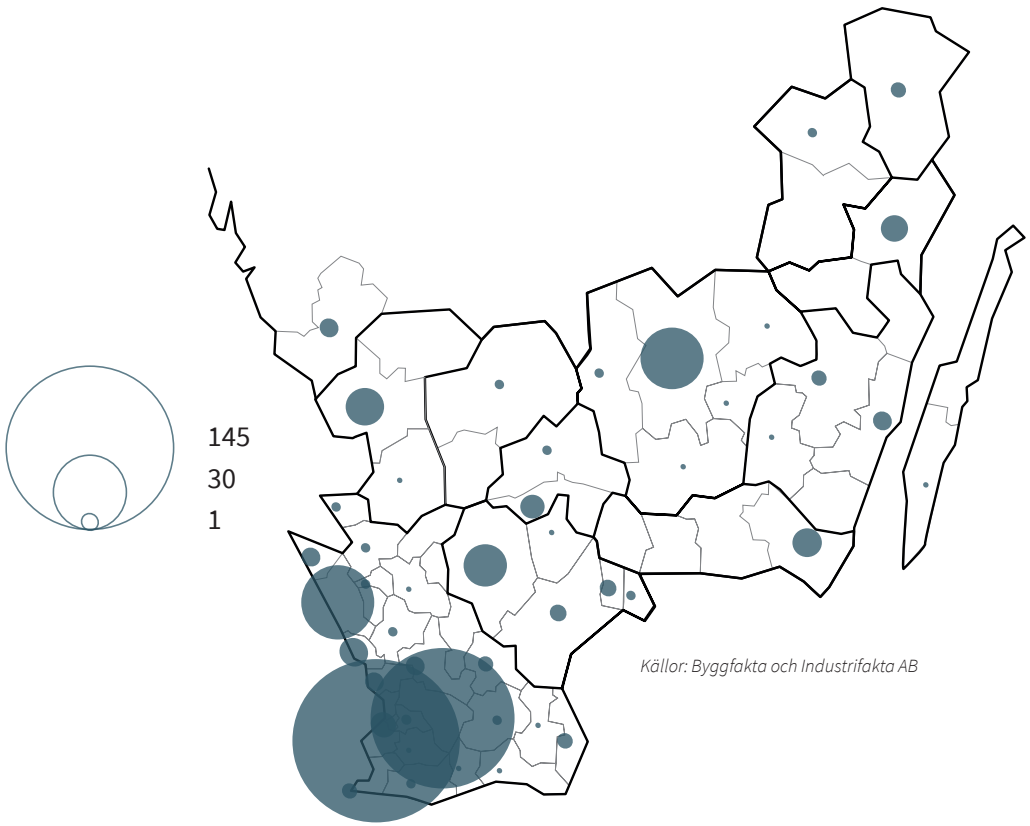
KOMMUN	ANTAL JOBB	ANDEL AV ARBETSMARKNADS- REGIONENS ÖKNING (%)
Malmö	8 400	57
Helsingborg	1 800	12
Kalmar	1 600	159
Älmhult	1 100	103
Halmstad	1 100	140
Växjö	800	87
Oskarshamn	700	101
Ängelholm	700	5
Lund	700	5
Landskrona	700	5
Karlskrona	600	65

Källor: SCB RAMS och yrkesregister samt Handelskammaren

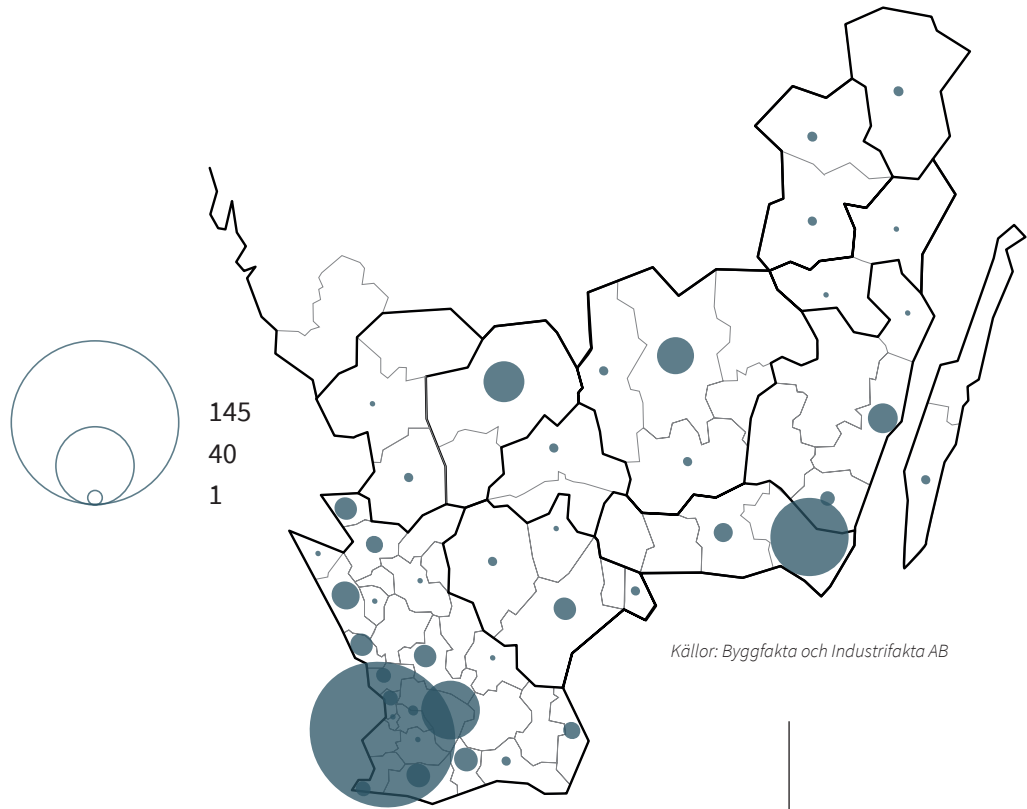
Byggandet av kontor förstärker urbaniseringen

Nya kontorsbyggnader växer också fram på flera platser i Sydsverige, men liksom med jobben förtätas bebyggelsen betydligt. De nya kontoren verkar alltså i stor utsträckning byggas där jobben växer, vilket förstärker urbaniseringstrenden. Bland de orter som har många nya jobb men betydligt färre nya kontor märks Kalmar, Älmhult, Oskarshamn och Olofström. I både Olofström och Oskarshamn beror detta i stor utsträckning på att de nya jobben skapas inom tillverkningsindustrin. Kontorstrenden fortsätter efter 2016. I Malmö påbörjades i stort sett lika många kvadratmeter nya kontor under 2017 och första halvåret 2018 som under de tre föregående åren. Och i Karlskrona, Ljungby och Kalmar växade kontorsbyggandet upp betydligt de senaste åren. Helsingborg är också inne i en kraftig expansion av kontorsytor.

// PÅBÖRJADE KONTORSBYGGNADER PER KOMMUN I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER, 2014–2016, 1 000 KVM

// PÅBÖRJADE KONTORSBYGGNADER PER KOMMUN I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER, 2017–2018 KVARTAL 2, 1 000 KVM

Olika typer av jobb växer på olika platser

Det är stora skillnader i vilken typ av jobb som skapas på olika platser. Sett till Sydsveriges jobbmotorer, de platser där flest antal nya jobb skapas, är skillnaderna betydande.

I Malmö kräver 6 av 10 nya jobb högskole- eller specialistkompetens, medan motsvarande i exempelvis Helsingborg och Kalmar är 12 respektive 15 procent. Bland de jobb som skapas i näringslivet i Helsingborg och Kalmar utgör istället yrken inom administration och kundtjänst största yrkesgruppen. Administration och kundtjänst utgör också en betydande andel av de nya jobben i näringslivet i Älmhult, Halmstad, Ängelholm och Lund, men på dessa orter utgör andelen kvalificerade yrken 32 till 44 procent. Växjö har en hög andel nya jobb som kräver högskolekompetens (39 procent), och även service-, omsorgs- och försäljningsyrken står för en betydande andel av de nya jobben i kommunens näringsliv.

Skillnaden i vilken typ av jobb som växer fram innebär att det framför allt är de kvalificerade jobben som driver på urbaniseringen. Den kraftiga ökningen av kvalificerade yrken i Malmö innebär att cirka hälften av alla nya kvalificerade jobb i Sydsverige och 66 procent av jobben i Skåne skapas i Malmö. Just nu har Malmö petat Lund som den stora lärodomsstaden - åtminstone för näringslivets tillväxt. Även nybyggnationen av nya kontor förstärker denna trend.

//
SYDSVERIGES JOBBMOTORER OCH ANDEL KVALIFICERADE YRKEN

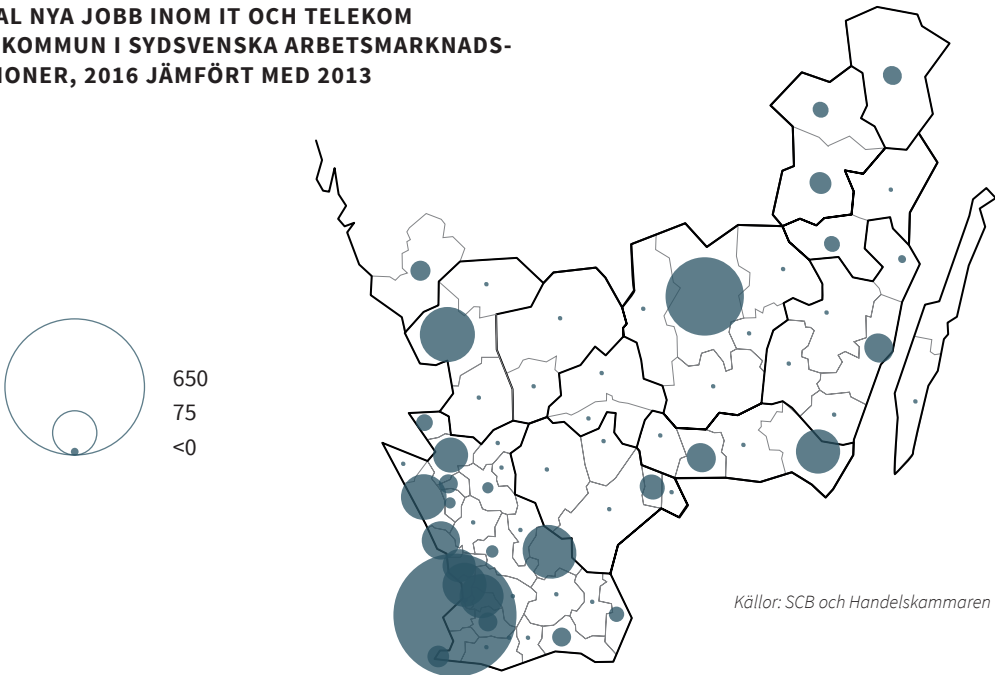
KOMMUN	ANTAL JOBB	ANDEL KVALIFICERADE YRKEN (%)
MALMÖ	8 400	58
HELSINGBORG	1 800	12
KALMAR	1 600	15
ÄLMHULT	1 100	32
HALMSTAD	1 100	30
VÄXJÖ	800	39
OSKARSHAMN	700	1
ÄNGELHOLM	700	29
LUND	700	44
LANDSKRONA	700	24
KARLSKRONA	600	47

Källor: SCB RAMS och yrkesregister samt Handelskammaren
Anm.: Yrken avser förändring under perioden 2014–2016. Med kvalificerade yrken avses Chefsyrken, Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens och Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande enligt SSYK2012. Gruppen okänd ingår inte i beräkningarna.

Kunskapsintensiva tjänstebranscher driver på urbaniseringen

Sett till branscher är det framför allt de kunskapsintensiva tjänstebranscherna som driver på urbaniseringen. Med 650 nya jobb i Malmö och 300 nya jobb i Växjö är IT- och telekombranschen en bransch som visar på en tydlig specialisering.⁵ I Växjö är det företag som Atea och Visma som växer snabbt medan i Malmö växer antal nya jobb framför allt inom datakonsultbranschen och dataprogrammering.

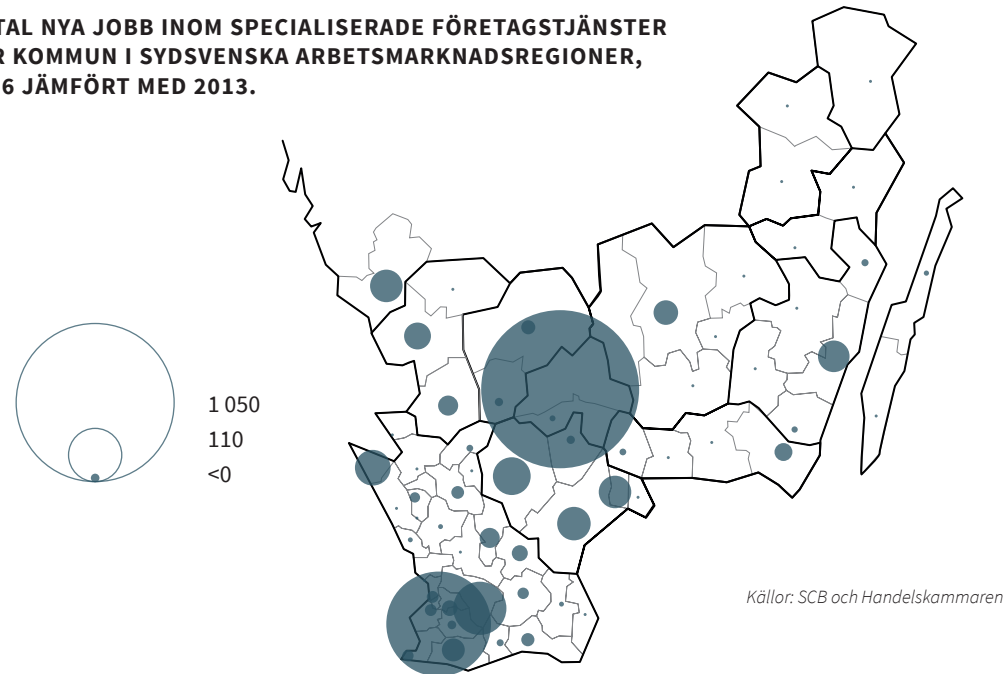
//
ANTAL NYA JOBB INOM IT OCH TELEKOM PER KOMMUN I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADS-REGIONER, 2016 JÄMFÖRT MED 2013

Specialiserade företagstjänster, med bland annat industridesign och konsultverksamhet inom ekonomi, juridik och teknik, är en annan bransch som visar på en tydlig specialisering. Av totalt 1 600 nya jobb i Sydsverige stod Älmhult för 65 procent av jobbtillväxten och Malmö för 28 procent. I Älmhult står industridesign för merparten av jobbtillväxten och utvecklingen är starkt kopplad till Ikea.

⁵/Branschen definieras främst utifrån IT- och telekomföretagens klassificering. För mer detaljer se: <https://www.itot.se/om-oss/statistik/>. För att ta hänsyn till att SCB införde en ny metod för klassificering av Ericsson och FoU 2016 inkluderas även SNI-kod 72 i branschen.

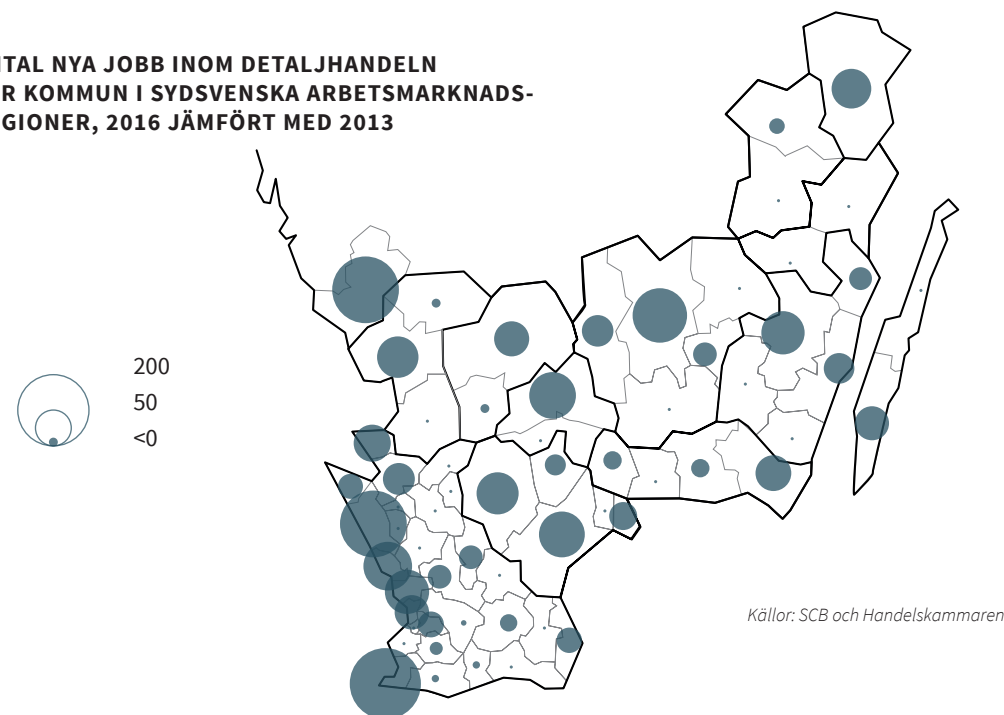
//
**ANTAL NYA JOBB INOM SPECIALISERADE FÖRETAGSTJÄNSTER
 PER KOMMUN I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER,
 2016 JÄMFÖRT MED 2013.**

Andra branscher har mindre grad av specialisering

I mer arbetsintensiva tjänstebanscher och byggsektorn finns inte samma tydliga mönster av specialisering. Exempelvis inom detaljhandeln växer antal nya jobb på många platser i Sydsverige.

//
**ANTAL NYA JOBB INOM DETALJHANDELN
 PER KOMMUN I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADS-
 REGIONER, 2016 JÄMFÖRT MED 2013**

Det finns sammanfattningsvis en stark tillväxt i sydsvenskt näringsliv, men det är stora skillnader inom regionen i vad som växer och hur snabbt. Det innebär att den framtida strukturen påverkas.

Var finns de nya företagen som skalar upp?

Ett annat sätt att ta tempen på utvecklingen i en region är att studera i vilken utsträckning nya företag startar och växer. Det finns många analyser av nystartade företag, men färre tittar på i vilken utsträckning företagen överlever och växer sig stora. Här studerar vi företag som under sina första 10 år uppnår en omsättning på 10 miljoner kronor och minst 10 anställda, så kallade 10-10-10-företag.

Vi använder databasen Retriever för att identifiera företag som startat i Sydsverige de senaste 10 åren och som senast 2017 uppnår 10 miljoner kronor i omsättning och minst 10 anställda. I möjligaste mån fångar analysen företag som växer organiskt och vi exkluderar företag som omregistrerats eller som växer genom uppköp.

Det finns 595 nystartade företag med säte i Sydsverige som under perioden 2008–2017 har nått en omsättning om minst 10 miljoner kronor och minst 10 anställda. Omkring 13 300 personer var sysselsatta i 10-10-10-företagen år 2017. Men företagen borde varit fler - i relation till regionens storlek är antalet företag och sysselsatta betydligt färre än riksgenomsnittet.

10-10-10-företagen är i stor utsträckning ett storstadsfenomen. Nästan 70 procent av företagen finns i någon av de tre storstadsregionerna, Stockholm, Göteborg eller Malmö/Lund/Helsingborg. Det innebär att genomsnittet för storstadsregionerna är 101

DEFINITION AV 10-10-10-FÖRETAG

- Högst 10 år (grundades tidigast 2008-01-01)
- När under perioden en omsättning på minst 10 miljoner
- När under perioden minst 10 anställda

ANTAGANDEN

- Företag som år 1 har mer än 10 miljoner i omsättning eller minst 10 anställda exkluderas
- Företag som växer med mer än 100 anställda på ett år exkluderas

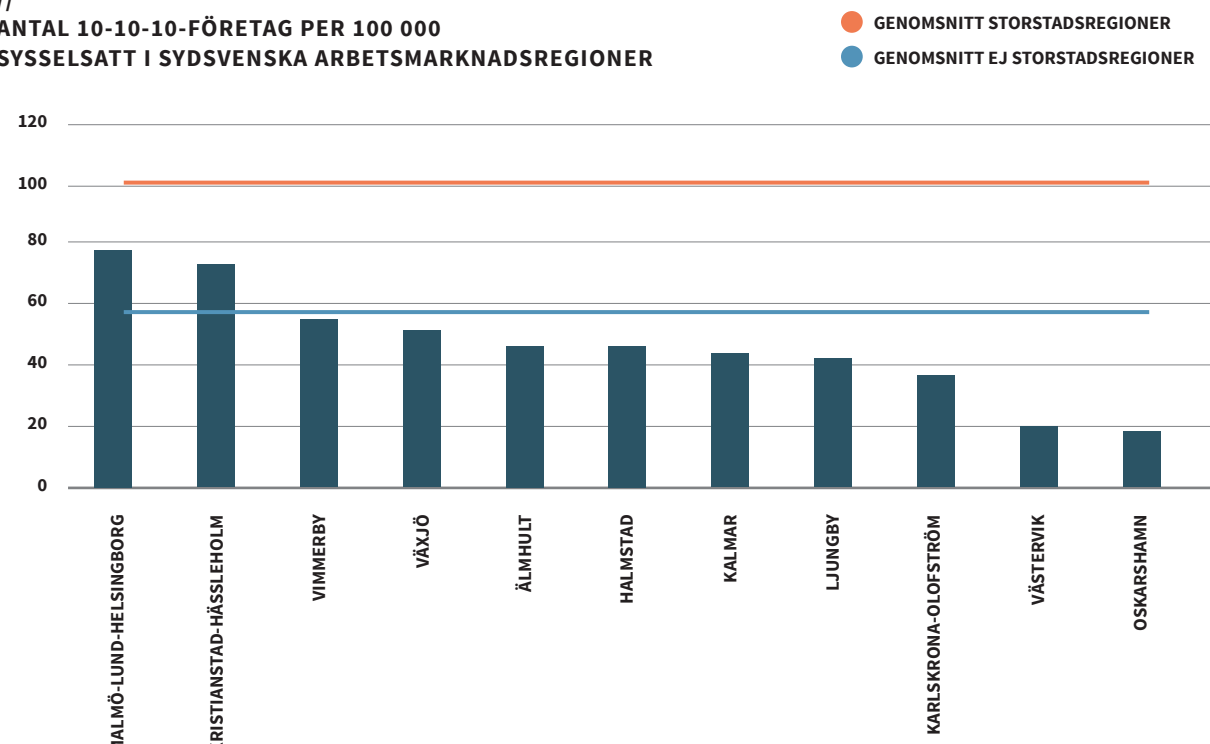
ANMÄRKNINGAR

- Företagsuppgifter hämtas från Retriever
- Företagets säte avgör vilken region det tillhör

företag per 100 000 sysselsatta medan motsvarande i regionerna utanför storstäderna är 57.

Samma mönster är tydligt i Sydsverige. Mer än hälften av företagen finns i Malmö/Lund/Helsingborg, men jämfört med övriga storstadsregioner är 10-10-10-företagen betydligt färre. Kristianstad/Hässleholm däremot har fler företag jämfört med andra regioner utanför storstäderna, medan övriga sydsvenska arbetsmarknadsregioner har färre 10-10-10-företag i relation till antal sysselsatta.

//
**ANTAL 10-10-10-FÖRETAG PER 100 000
 SYSSELSATT I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER**

Källor: Retriever och Handelskammaren
 Anm.: Genomsnittet avser regioner i hela Sverige

Det verkar alltså finnas två anledningar till att 10-10-10-företag växer i mindre utsträckning i Sydsverige. Den första är att Malmö/Lund/Helsingborg underpresterar jämfört med övriga storstadsregioner. Även om det sker en koncentration till de större regionerna i Sydsverige, visar kartan över var företagen växer att koncentrationen till de större städerna inte är lika tydlig som för nya jobb i näringslivet eller nya kontor som visades i föregående avsnitt.

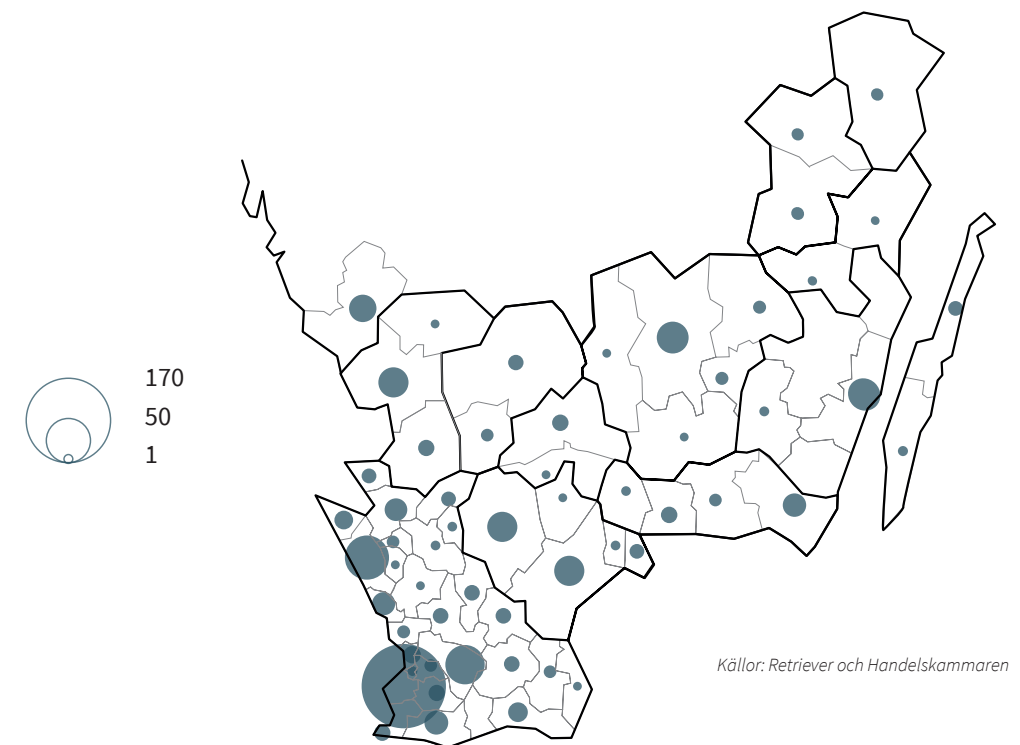
Den andra anledningen ligger i att flera regioner utanför storstadsregionen har färre företag som skalar upp. Det kan bero på att nya företag präglas av den rådande näringslivsstrukturen. I flera regioner i Sydsverige utgör tillverkningsindustrin en betydande del av ekonomin, men det är inte främst inom industrin som de nya företagen växer fram.

Merparten av 10-10-10-företagen i Sydsverige är tjänsteföretag. Slår vi samman Sydost (Kalmar,

Blekinge och Kronoberg) med Kristianstad/Hässleholm utgör tjänsteföretagen cirka 60 procent och i Malmö/Lund/Helsingborg/Halmstad utgör de knappt 70 procent. Samtliga typer av tjänsteföretag, kunskapsintensiva, arbetsintensiva och övriga tjänster som inkluderar privata bolag inom välfärdstjänster, står för en något större andel i Malmö/Lund/Helsingborg/Halmstad. I syd- och nordöstra Skåne är det istället övrig varuproduktion, med företag inom framför allt byggsektorn, som utgör en större andel.

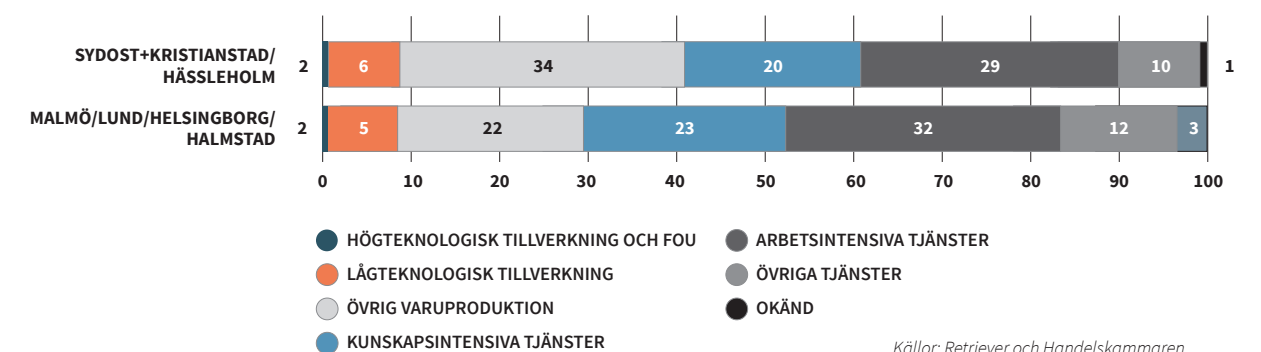
En annan faktor som påverkar möjligheten för företagen att skala upp är tillgången till kapital. Kapital till nystartade företag koncentreras i stor utsträckning till storstäderna, vilket kan bidra till att förklara utvecklingen. Venture capital-investeringar i Sydsverige analyseras vidare i avsnittet om kapitaltillgång.

//
**ANTAL 10-10-10-FÖRETAG PER KOMMUN I
 OLIKA ARBETSMARKNADSREGIONER I SYDSVERIGE**

Källor: Retriever och Handelskammaren

//
10-10-10-FÖRETAGENS BRANSCHFÖRDELNING, OLIKA DELAR AV SYDSVERIGE (%)

Källor: Retriever och Handelskammaren

Framgångsrika 10-10-10- företag i Sydsverige

Av de 595 nystartade 10-10-10-företagen finns exempel från många olika branscher och flera olika orter. Här presenteras fem av de snabbväxande bolagen i Sydsverige.

Firmify i Kalmar

Firmify startades 2011 av flera personer med erfarenhet av frilans- och konsultuppdrag och med bakgrund inom redovisningsbranschen och kreativa näringar. Firmify tillåter frilansare och blivande egenföretagare att fakturera för utförda tjänster och registrerar det ekonomiska utbytet för både bokföring och deklaration. Företaget har banat väg för det allt mer vanliga fenomenet egenanställningsbolag, där tanken är att överlåta pappersarbetet till Firmify för att underlätta för kunden administrativt. Firmify hade drygt 250 anställda år 2017 och blev då utsedda till Gasellföretag av Dagens Industri för andra året i rad.

FORTNOX i Växjö

Fortnox Finans är ett nytt företag inom Fortnox-koncernen som erbjuder finansiella tjänster till företag. Fortnox Finans erbjuder fakturaservice där Fortnox skickar fakturan åt företaget, ser till så att pengarna kommer in och sedan bokför inbetalningen. Fortnox Finans erbjuder också factoringtjänster i form av fakturabelåning och fakturaköp, samt företagslån för snabbare finansieringar av exempelvis en större investering. Företaget hade 25 anställda år 2017 och en omsättning om 50 miljoner kronor.

bimobject i Malmö

BIM, eller Building Information Modelling, är det mest vedertagna begreppet för digitaliseringen av byggindustrin. Digitala ritningar genom 3d-scannade objekt gör att kommunikationen för arkitekter och byggherrar effektiviseras och att information om pris, vikt m.m. kan komma omedelbart. BIMobject startade år 2011 och bygger sin verksamhet på att skapa virtuella kopior av kunders produkter som BIM-objekt.

Företaget siktar på att bli den globalt ledande portalen för BIM-objekt och skrev nyligen ett avtal med Autodesk Seek, den ledande BIM-portalen i Nordamerika. 2017 hade företaget 130 anställda och en omsättning på 87 miljoner kronor.

Björka i Lomma

Det Lommabaserade företaget Björka assistans startades 2010 av den tidigare vårdarbetaren Marie Hansson och hennes make Patrick Hansson. Tillsammans har de byggt upp företaget som idag organiserar personlig assistans över hela Sverige med ungefär 240 assistenter och 30 assistansuppdrag. För andra året i rad tog de emot utmärkelsen som Gasellföretag 2016. Företaget hade 2017 en omsättning på 66 miljoner kronor.

RED GLEAD DISCOVERY i Lund

Red Glead Discovery är baserat i Medicon Village i Lund. Företaget driver egna forskningsprojekt för att hitta nya mediciner, och erbjuder också forskning, labbtestande och expertis för andra företag. Blandningen av interdisciplinära forskare och projektledare hjälper till att driva projekten framåt. Sju erfarna forskare grundade bolaget, och idag har verksamheten växt till 20 professionella forskare. Ett av företagets forskningsprojekt, Apoglyx, gäller hyperglykemi hos personer med diabetes mellitus typ 2. Forskningsprojektet har expanderat till ett eget bolag, Apoglyx AB. Red Glead Discovery hade en omsättning på 21 miljoner kronor år 2017.

Medverkande
Helena Olá
Anna Liffner
Daniel de Sousa
Ulrika Lindmark
Bart Steijaert
Mari Kadowaki
Susanne Petersson

Platschef - Ericsson (Karlskrona)
Vice President People - InRiver (Malmö)
Vd - Visma (Växjö)
Vd - Science Village Scandinavia AB (Lund)
Vd - Helsingborgs Hamn AB (Helsingborg)
Vd - Saft AB (Oskarshamn)
Vd - Länsförsäkringar Skåne (Helsingborg)

Näringslivspanelen om ekonomin i dag och i morgon

Vi har samlat ett antal företagsledare med olika bakgrund från olika delar av näringslivet för att sätta färg på tillgänglig statistik om Sydsveriges utveckling. Samtalet ger en lärorik och insiktsfull bild av utvecklingen just nu och framtiden.

Alla dessa siffror är bara en sammanräkning av uppfattningar och betenden från en stor mängd människor. Nyanserna försvinner. Därför har vi fört samtal med ett antal företagsledare som ska ta det yttersta ansvaret för att väga samman information och utveckla verksamhet. Här är ”bottom line”.

Det är svårt att hitta företagsledare som är problemfokuserade. Praktiska visioner och en pragmatisk hållning till utveckling är vanligare. Därför blir en diskussion om hinder för tillväxt väldigt snabbt lösningsorienterad.

Men kompetensen är för de flesta den stora utmaningen för tillväxt. Kapital är ett mindre bekymmer. Infrastrukturen förknippas mycket med kompetensen – att kunna vidga närområdet.

Vad gäller tillgången på kapital erbjuder panelens samlade resonemang viss nyansering. Det finns mycket kapital, men tillgången är ganska digital – det är antingen eller som gäller.

Saft AB, som tillverkar storskaliga batterier, ingår numera i Total som är fjärde störst i världen på olja och gas. I en bransch som siktar på omställning är viljan att investera i nya lösningar stor. ”Vi kan såklart få pengar till våra löpande investeringar, men det finns också stor aptit på att satsa på projekt som kan skalas upp” säger **Mari Kadowaki**.

”I fastighetsbranschen så finns det alltid kapital till att bygga hus om det finns hyresgäster, men mycket svårare att få riskkapital till innovation” påpekar **Ulrika Lindmark** på Science Village Scandinavia AB.

Daniel de Sousa ser också en skillnad beroende på företagets storlek och geografi. ”Våra kunder är småföretag, och när vi frågar dem så säger 6 av 10 att det är svårt att

få tillgång till rätt arbetskraft men även rent kapital, då banker är väldigt obenägna att ta risker till nya små företag. För nya kreditgivare som är villiga att ta lite större risker än bankerna finns det massor med bra objekt.”

”Vi ser också att 9 av 10 kronor hamnar i Stockholmsregionen. Jag är egentligen ingen vän av reglering, men det kanske krävs någon form av statlig kompensation som stöd för att investeringar på landsbygd och andra städer utelämnas. Almi finns men är en droppe i havet i sammanhanget”, säger **Daniel de Sousa**.

”Försäkringsbolagen skulle kunna spela en större roll för finansiering av mindre start-ups och andra bolag men regelverket gör det svårt” menar **Susanne Petersson** på Länsförsäkringar Skåne. ”Kapitalförvaltningen har reglerats alltmer för att stärka konsumentskyddet men det gör det också svårare för exempelvis livbolagen att bidra med kapital i företag som kan växa. I mindre start-ups är det också svårt att vara aktiv för försäkringsbolag eftersom vi snabbt blir den dominerande placeraren.”

Men innovationer kan komma att spela roll för kapitaltillgången framöver.

”Den tekniska utvecklingen kommer att spela företagen i händerna. Banker tittar idag på två års historik men vi kan nu börja få fram realtidsdata, hur ser din finansiella hälsa ut idag? På mikronivå så kommer det att explodera med denna typ av möjligheter, drivet av Fintech och ge större tillgång på kapital”, menar **Daniel de Sousa**. Denna möjlighet till snabbare information behöver paras med tålamod. ”Utifrån den dialog vi har med nordiska riskkapitalister så märker vi att korta cykler som man har idag på tre år inte passar många bolag och kan vara direkt skadliga. Ibland behövs tioåriga perspektiv för att ge företagen mer tid att leverera.”

Infrastrukturen är ett annat ständigt aktuellt ämne. I Sydsverige har både Skåne-Halland och sydöstra Sverige kraftigt stigande prognoser på gods. Infrastrukturen måste klara av detta och här har hamnarna en nyckelroll även framöver.

”Vi ser en utveckling mot större fartyg och det svarar hamnarna på genom att bli större. Men om infrastrukturen till och från hamnen inte växer i samma takt, finns det risker för tilltagande köer. Risken är att vi missar möjligheten att växa och att godsflöden inte sker på det mest effektiva sättet” påpekar **Bart Steijaert**. Svensk nationell politik har numera målsättningar om ökat gods

”När tågen inte är pålitliga och E6 har ständiga infarkter så fungerar inte rekrytering längre.”

SUSANNE PETERSSON, LÄNSFÖRSÄKRINGAR SKÅNE

på järnväg, och även att inrikes transporter flyttas till sjöfart. Men det finns gränssättande faktorer även där, påminner han om. ”Det är trots allt väldigt sällsynt med transport inrikes med båt. Det blir för dyrt med kostnad för fartygsanlop, lotsar, bogsering och annat. Det är en engångskostnad som är väldigt stor. Tågets utmaning är att kapaciteten på spåren är begränsad under vissa tider på dygnet, vilket gör en effektiv tåghantering svår. Dessutom kan förseningar ha större effekter än vad köer har för lastbilstransporter.”

Infrastrukturen måste också klara av växande arbetsmarknader och pendling. ”Vi finns i Malmö och Helsingborg och infrastrukturen hänger ihop med vår rekrytering. När tågen inte är pålitliga och E6 har ständiga infarkter

så fungerar inte rekrytering längre. Människor söker inte jobben inom hela regionen för man kan inte planera sitt liv. Möjligheterna krymper” säger **Susanne Petersson**.

Brist främst för integration av ny teknik
Näringslivspanelen delar bilden av att det finns svårigheter att hitta tekniker. Men det finns också mycket proaktivt arbete i företagen. Teknikerbrist beror på vad man menar med tekniker.

”Vi har behov av medarbetare i produktion. I dagsläget behöver dom inte alltid vara formellt utbildade, men de behöver vara intresserade. Och här börjar det bli brist”

säger **Mari Kadowaki**.

Bart Steijaert har bilden av att han har kunnat skaffa kompetens som till exempel bilmekaniker. Men problemen finns i

integrationen av ny teknik: ”Det är när systemen ska automatiseras som det blir brist på kompetens. Säg att vi vill automatisera kranarna i hamnen. Att hitta en IT-leverantör är inga problem, men vem kan integrera teknologin på arbetsplatsen? När vi ska applicera teknologi på befintliga bolag då blir det svårare att docka in ny teknologi.”

”Digitalisering och automatisering handlar mycket om att

”De behöver vara intresserade”

MARI KADOWAKI, SAFT AB

tolka stora databaser och integration. Prognoser tyder på underskott på 70 000 datavetare inom några få år, och vi är redan i ett läge där exempelvis Fintech-företag uppvaktar samma nyckelpersoner. Vi ser också att snart sagt alla företag blir IT-företag i vidare mening” säger **Daniel de Sousa**.

När det gäller chefer och säljare är det framför allt relevans och erfarenhet som det är brist på, snarare än volym. En annons om chefsposition ger många sökande. Men kanske inte rätt relevans.

”Tyngre säljare är svårare att hitta, alltså seniora erfarna duktiga säljare” påpekar **Anna Liffner**.

Daniel de Sousa menar att det är svårt att hitta relevant kompetens när det kommer till chefsrekrytering. Att driva ett bolag i förändring. ”Förändringsledare växer inte på träd. Vi ser behov av en ny typ av ledare, inte bara den traditionella ledaren.”

Ericsson i Karlskrona arbetar mycket aktivt med att plocka upp tekniker och kompetens från högskolan. ”Högskolan är mycket viktig för oss och en av de största anledningarna till att vi finns här är Blekinge Tekniska Högskola. Vi rekryterar genom exempelvis traineeprogram, och vi hämtar kompetens från alla lärosäten från Mälardalen och söderut och det handlar alltså mycket om nyutexaminerade. Och det är generellt många internationella individer” säger **Helena Olá**.

”Vi behöver generellt bli mycket bättre på intern talangutveckling och omställning.”

ANNA LIFFNER, INRIVER

Köpa på stan eller bygga egen kompetens?

Alla är eniga att utbildning och kompetensutveckling är viktiga nycklar för tillväxt. Men flera ser en förändrad attityd till kompetensutveckling. Det finns många som pratar om egen utveckling ihop med exempelvis högskola som leverantör.

”Vi behöver generellt bli mycket bättre på intern talangutveckling och omställning. Man bör bli bättre på att fostra egna toppsäljare och chefer. Att anställa internt är också ett kvitto på resultat av on-the-job training och utbildning” säger **Anna Liffner**.

”Det finns ju ingen universitetslinje för chef, istället blir man ingenjör eller jurist. Företag behöver utbilda sin egen personal i hur man blir chef. Hur man betar sig på möten, hur man för en konstruktiv diskussion och dylikt” konsta-

terar **Bart Steijaert**. ”Vi har inte använt externa kurser på många år förutom i extremt specifika fall. Men vi lägger gärna tid på grupparbete för att förbättra vår produktion och arbetsmiljö. Det gör mycket för arbetsglädjen.”

För Ericsson är integration av utbildningen viktigt. ”Vi har bland annat en egen Ericsson Academy med online utbild. Vi har satt upp professionella program PROMPT ihop med högskolan som är skraddarsydd vidareutbild-

bildning och distansutbildning. Dessa är populära och anpassade efter bransch. Vi lägger fokus på de partners vi har men även på högskolor. Vi samarbetar med BTH hela tiden. Vi har exempelvis mastersprogram med ett 30-tal studenter som praktiserar här. Ericsson arbetar också med doktorandtjänster och har långa engagemang med forskningen” säger **Helena Olá**.

En hel del svenska företag arbetar med en globalt nischad produkt. Saft AB kan ses som ett exempel. ”Inom vårt gebit är det svårt att hitta branschkurser. Vi behöver batterikompetens, men vi är Sveriges enda batterifabrik. Vi tvingas lösa mycket på egen hand. Vi kör lite blandat. I den mån det finns åker vi gärna på externa kurser” säger **Mari Kadowaki**. Saft AB är ett exempel på företag där det finns stora behov av flexibilitet. Under ett år är efterfrågan ojämnt fördelad - och inte baserad på säsong. Därför tar företaget exempelvis in många sommarjobbare och utvecklar en kontaktbas med visstidskompetens. ”Vi lägger mycket kraft på att handleda i arbetet. Det måste vi göra eftersom vi har så många visstidsanställda. Och därför blir det mycket interna kurser.”

Och flera ser att kompetensutvecklingen behöver drivas av medarbetaren.

”Vi är måna om att vår egen personal får utforska nya områden och att det blir on-the-job-training. Man läser tillsammans och blandar detta med innovation och kreativitet” säger **Helena Olá**.

På Visma har man infört ”My competence day”. **Daniel de Sousa förklarar** ”Det är en dag i månaden, där man gör något annat än det man brukar göra. Sen berättar man vidare vad man gjorde med sin tid. Det kan vara små saker

som rollbyte eller studiebesök. Det kan ge mycket mer än en extern kurs. Jättemycket ny empiri visar att gå på kurs är superineffektivt i rent lärande då man tar med sig enbart en bråkdel.” Det visar sig att medarbetarna använder dessa nya tillfällen till att utveckla kompetens som är till stor nytta för företaget. ”Såklart kan någon inför ett sånt här steg tänka att tiden kommer att larvas bort. Men det visade sig att alla la tiden på något högst relevant.”

Företag använder också erbjudande om utveckling som del i erbjudandet vid rekrytering och det finns förväntan om att det ska finnas möjligheter. Men det finns också en utbildningsstress. ”Ibland har man mött inställningen att om jag inte gått en utbildning i år, så tror inte chefen på mig” noterar **Ulrika Lindmark**.

Överlag är många företag också proaktiva i kontakten med utbildningssystemet. Ofta med goda resultat och bra respons. Yrkesutbildningarna kan dock väcka viss farhåga.

”Vi står inför ett nytt teknologihopp”

HELENA OLÁ, ERICSSON

”Vi försöker hålla kontakten med tekniska gymnasier, även praktiska och yrkeshögskolan. Men YH-utbudet är på en skör tråd i vår region. Vi har Elajo och en processutbildning men här finns ingen garant för kontinuitet” säger **Mari Kadowaki**.

”Jag ser Yrkeshögskola som bra för sälj, men de mer teoretiska yrkena vänder vi oss kanske mer till LTH” säger **Anna Liffner**.

Internationell kompetens; good news and bad news

Vid sidan av möjligheten att arbeta med att integrera nyanlända finns ett växande behov av att hämta kompetens internationellt. I vissa fall finns det stor erfarenhet, i andra fall är det förhållandevis nytt. Men det är i tillväxt. Detta är en ”story med good news och bad news”. De goda nyheterna är att många sydsvenska städer och arbetsgivare är populära. Det ökande antalet rekryteringar vittnar om det. Utländsk kompetens söker sig till Älmhult och Karlskrona i stora skaror. Där finns storbolag. Men även mindre företag lyckas med rekryteringar.

”Upp till 30 procent är internationella rekryteringar hos oss” säger **Helena Olá**. ”Det är attraktivt att komma hit. Vi har annonser ute hela tiden och får mycket intresse från Asien och Europa, med mycket god kvalitet. Och vi har ganska stor community med indier och det ger mycket.”

InRiver har för sin del hämtat nyckelpersoner från New York och upplevde att det fungerade bra, berättar **Anna Liffner**. Man kunde ta hjälp med myndighetskontakterna genom en konsult.

Men det finns även dåliga nyheter. Det är kanske inte alltid bara toppjobben som kan behöva sökas utomlands och då kan det vara svårare. ”När det gäller yrken under viss lönenivå blir det inte möjligt att söka experthjälp för att exempelvis söka bostad eftersom kostnaden blir orimlig” konstaterar **Anna Liffner**.

Bart Steijaert har egen erfarenhet av att flytta till Sverige för att jobba och har även gjort liknande rekryteringar. ”Hyreskontrakt är exempelvis en utmaning och banken ger inga lån om du är utländsk medborgare.”

Helena Olá delar bilden att bankerna inte har bra modeller för den här kategorin och att fastighetsägare ibland har förutfattade meningar.

Behov av ny infrastruktur för rekryteringar

Internationaliseringen ställer nya krav på hantering och faciliteter. Det handlar mycket om skola och bostad för anställda som stannar ett flertal år eller en stor del av karriären för att sedan återvända eller ta karriären vidare.

I Karlskrona pågår exempelvis samtal om en internationell skola som behöver påskyndas. Bostäder och banker nämns som utmaningar men det finns också möjligheter för den som vill starta förmedling.

”I Karlskrona finns företagsbostäder, bara det är värdefullt. Men det saknas en broker med lediga lägenheter när de flyttar hit. Vi har haft exempel på personer som fått flytta hem trots bra lön på grund av boendefrågan” konstaterar **Helena Olá**.

Framtidens frågor; teknologi, system och människa

När panelen blickar framåt kommer många frågor i spel. Det finns många källor till förändring.

”Vi står inför ett nytt teknologihopp”, konstaterar **Helena Olá**. ”Var tionde år kommer det ett hopp inom mobilteknik. Vi har haft 3G och 4G och nu kommer 5G som blir en stor fråga och som kommer att påverka hur vi lever och våra samhällen.”

Detta klickar väl in i andra frågor, som infrastruktur. ”För vår del kommer många frågor att kretsa kring infrastrukturen och hur man kombinerar kraven från privatpersoner och näringslivet. Det krävs stora investeringar för att minska på bullernivån, men jag tror att just automatiseringen kan hjälpa här” berättar **Bart Steijaert**.

Susanne Petersson lyfter krisberedskapen. ”30 augusti 2014 var en ödesdag. Då svämmades regionen över och om vi inte planerar för sådana händelse blir vi sårbara framöver. Vi måste investera i att hantera detta”.

Mari Kadowaki ser behov av att Europa tar tag i behovet av samverkan och långsiktighet. ”Redan på 90-talet såg man kinesiska doktorander på Linköpings Tekniska Högskola, för att inte tala om de amerikanska toppskolorna. Den investeringen kommer nu ut i form av storskaliga och kompetenta systemlösningar för industrin exempelvis

”Vad ska de personer som blir utanför den nya ekonomin göra?”

DANIEL DE SOUSA, VISMA

i min bransch. I EU kan vi svara med produkter som har bättre prestanda och bättre klimatavtryck. Men då har vi bråttom med att börja samverka och sätta standards.”

Daniel de Sousa tycker att exempelvis trygghetssystem för egenföretagare behöver ses över men ser också behov utanför näringslivet. ”Vad ska de personer som blir utanför den nya ekonomin göra? Var ska de arbeta? Vi som ledare har ett ansvar att se till att alla kommer med. Hur vi förvaltar det enskilda humana kapitalet är ett stort ansvar.” **Anna Liffner** fyller i och pekar på behovet av att säkra mångfalden som en nyckelfråga.

”Närheten till flyg och tåg hela vägen var en stor anledning till att ESS lades i Lund och inte Spanien”

ULRIKA LINDMARK, SCIENCE VILLAGE SCANDINAVIA

Är våra regionala miljöer starka nog i Sydsverige?

Panelen har inga problem med att se fördelar i Sydsverige.

Mari Kadowaki konstaterar att Oskarshamn är en fin ort och levererar stabil och lojal personal. ”Intressant arbete kan kombineras med innehållsrik fritid. Att skapa hög livskvalitet går ihop väldigt väl. Så det är en bra bas.”

”Vi har ett fantastiskt ekosystem i Karlskrona-regionen”

säger **Helena Olá**. ”Vi har partners, vi har traineeprogram, vi har god relation med lokala beslutsfattare, vi är som stort företag också en motor i systemet och går hand i hand med högskolan.”

Flera vittnar också om att myndigheter och politik generellt fungerar väl.

”Vi har fått bra myndighetsstöd i Kronoberg i olika sammanhang” säger **Daniel de Sousa**. ”De politiska blocken i Växjö är väldigt duktiga på att samarbeta och genomföra saker pragmatiskt såsom campus och arenastaden.”

I Skåne placerar sig internationella kommunikationer högt.

”Att det är nära till kontinenten lockar mycket med en stor flygplats som Copenhagen Airport. För amerikaner är det oerhört lockande att få tillgång till hela Europa medan man bor här. Hela välfärdssystemet är också väldigt lockande för många” säger **Anna Liffner**. När **Bart Steijaert** flyttade till Malmö

från Bryssel för sitt första svenska uppdrag spelade just tillgängligheten en viktig roll. ”Många vill ha nära och enkelt att ta sig hem när man kommer iväg första gången.”

Detta spelar också in för lokaliseringsbeslut. ”Närheten till flyg och tåg hela vägen var en stor anledning till att ESS lades i Lund och inte Spanien. Fjärrvärmen, som gör att värme från anläggningen kan återanvändas, och Copenhagen Airport var avgörande för att ESS hamnade i Lund” anser **Ulrika Lindmark**.

”Vi har även god tillgänglighet ut och in i regionen nationellt” konstaterar **Susanne Petersson**. ”Från Ängelholm-Helsingborg Airport kan jag pendla mot Stockholm på en timme. Det är vad jag hade när jag pendlade från Strängnäs också.”

Samtidigt är förändringstempot i omvärlden högt. Och våra regioner och städer behöver hänga med.

”Många av våra städer har vuxit upp runt hamnen och nu behöver hamnarna flytta och yteffektivisera av miljöskäl. Det är stora investeringar som på sikt kommer gynna både staden och hamnen” säger **Bart Steijaert**.

”Infrastruktur är fortfarande ett problem i Växjö. Det skadar attraktiviteten för att flytta in till Växjö. Att komma fram i tid är ett lotteri” noterar **Daniel de Sousa**.

I diskussionen om den sydsvenska storstadsregionen vid Öresund kommer Malmö ut väl. Det finns en bild av att Malmö har gått igenom sitt stålbad och förnyat sig, medan Lund haft det lite för bra och hugger kanske inte alltid sina tillfällen. En lösning som nämns är att Lund och Malmö bör gå ihop.

Det märks att flera städer nu växer snabbt och det speglas i att det nu finns nya behov. Ett bra exempel är en internationell skola i Karlskrona som Ericsson efterlyser.

”Vi lever i en innovativ tid och det gäller att våga med ledarskapet och kanske experimentera med det” sammanfattar **Daniel de Sousa**.

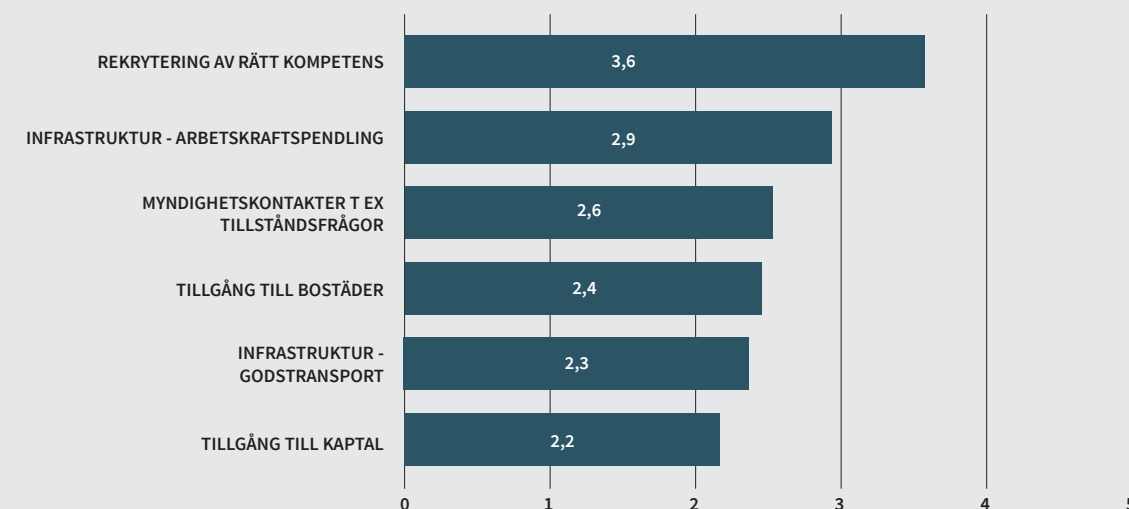
”Många av våra städer har vuxit upp runt hamnen och nu behöver hamnarna flytta av miljöskäl. Det är stora investeringar som på sikt kommer gynna både staden och hamnen”

BART STEIJAERT, HELSINGBORGS HAMN AB

Förutsättningar för framtida tillväxt

De intervjuade företagsledarna har fått värdera ett antal faktorer och hur de påverkar företagets möjlighet att växa framöver. Den faktor som fick högst värde var rekrytering av kompetens. 55 procent av företagen anger att rekrytering av kompetens är ett stort eller mycket stort hinder för företagets möjligheter att växa.

//
HUR VÄRDERAR DU FÖLJANDE FAKTORER
SOM HINDER FÖR ERT FÖRETAG ATT VÄXA?

Källa: Intervjuundersökning med 150 företagsledare
Anm.: Varje faktor graderades på en fem-gradig skala där 1 innebär mycket litet hinder och 5 mycket stort hinder.

Att kunna hitta personal med rätt kvalifikationer är en **nyckelfaktor** för att en verksamhet ska kunna utvecklas. Denna faktor var av störst avgörande betydelse för såväl tjänsteföretag som för tillverkningsindustrin. Kompetensförsörjningen var också det område som nämndes oftast när företagen uppgav de viktigaste framtidsfrågorna. **Svårast bedömer de tillfrågade företagsledarna att det är att finna tekniker.** Denna kompetens tycks vara särskilt svår att hitta för tillverkningsindustrin. Även ledare och chefer är svårt att rekrytera enligt företagsledarna.

Ett annat hinder för framtida tillväxt enligt företagsledarna är infrastrukturens inverkan på möjligheten till arbetspendling. Även detta är starkt kopplat till företagets kompetensförsörjning. Det finns emellertid skillnader mellan de olika branscherna. Tjänsteföretagen upplever arbetspendlingen som ett större hinder, medan tillverkningsföretagen ser ett något större hinder i tillgång på bostäder.

Sydsverige Live lägger vi ett särskilt fokus på kompetens. Men vi gör också djupdykningar i specifika områden inom innovation, kapital och infrastruktur.

INFRASTRUKTUR

KOMPETENS

INNOVATION &
ENTREPRENÖRSKAP

INVESTERINGAR

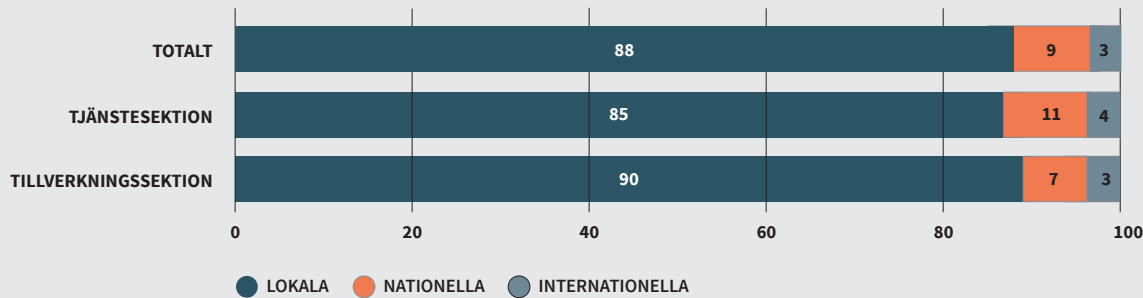
Varifrån kommer kompetensen som krävs för att växa i framtiden?

Kompetensförsörjningen är avgörande för företagens möjligheter att växa, och i det här avsnittet undersöker vi var kompetensen kommer ifrån. Utifrån intervjuvären är det tydligt att arbetsstyrkan i stor utsträckning är lokal. Cirka 9 av 10 anställda kommer från den lokala arbetsmarknaden. Inom tjänstesektorn sker rekryteringen i något större utsträckning nationellt eller internationellt. Det finns exempel på tjänsteföretag i urvalet där internationella rekryteringar ingår utgör 30–40 procent av arbetsstyrkan.

Rekryteringskällorna varierar mellan företagen, men i första hand sker rekryteringen från högskola och universitet.

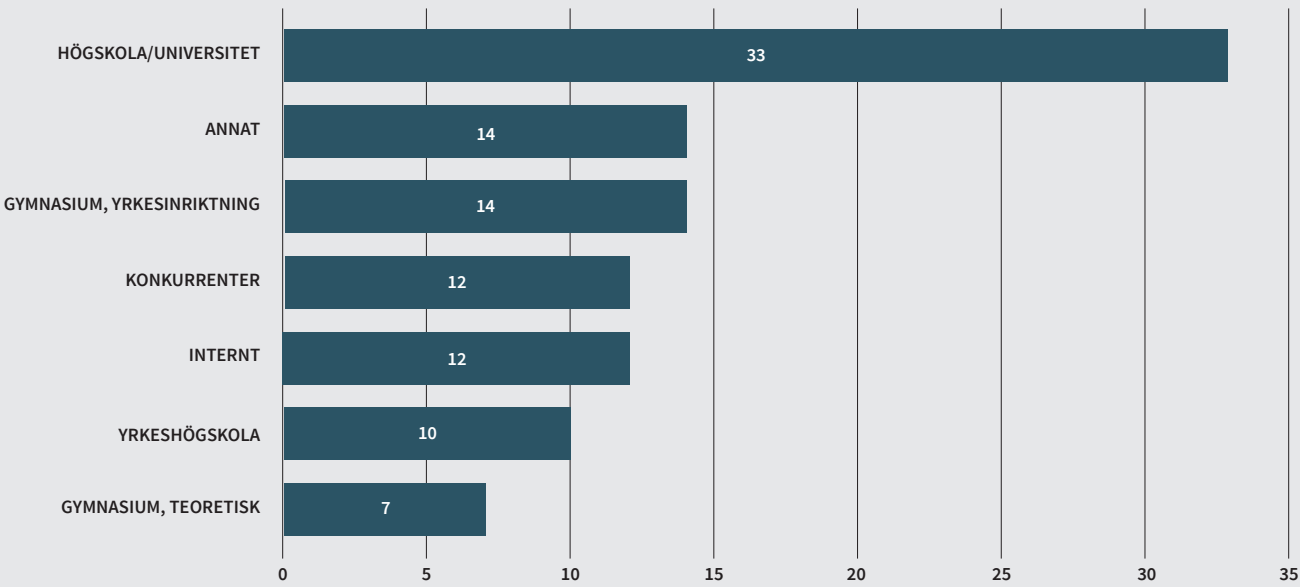
En tredjedel av företagsledarna uppger att examinerade från högre utbildning är den främsta rekryteringskällan. Högskola och universitet är viktigast för både tjänste- och tillverkningsföretagen, men därefter skiljer de sig åt. Medan konkurrenter är en viktig rekryteringskälla hos tjänsteföretagen är studenter från gymnasiets yrkesinriktning näst viktigast för tillverkningsföretagen. De företagsledare som uppger ”Annat” anger att de rekryterar via bemanningsföretag, arbetsförmedling/rekryteringsbyrå, sociala medier eller kontakter.

// HUR STOR ANDEL AV ARBETSSTYRKAN UTGÖR FÖLJANDE GRUPPER? (%)

Källa: Intervjuundersökning med 150 företagsledare

// REKRYTERINGEN AV NY PERSONAL? VIKTIGASTE REKRYTERINGSKÄLLA (%)

Källa: Intervjuundersökning med 150 företagsledare

I Sydsverige Live rapporten 2017 gjordes en sammanställning av högre utbildning som kartlade lärosätena i regionen och dess studenter. Uppdaterade siffror visar att det förra året examinerades omkring 15 000 studenter vid de sydsvenska lärosätena, varav 1 750 är internationella studenter. Mer yrkesinriktade utbildningar är betydligt

mindre i omfattning. På regionens yrkesgymnasium slutförde 4 000 studenter sina studier år 2017, medan Yrkeshögskolan examinerade 2 500 studenter i regionen år 2016 (senast tillgängliga statistik). Det innebär att drygt 20 000 potentiella nya arbetstagare examineras årligen i Sydsverige.

// ANTAL EXAMINERADE I SYDSVERIGE PER UTBILDNINGSOMRÅDE, 2016/17

UNIVERSITET/HÖGSKOLOR, VARAV INTERNATIONELLA	15 000
YRKESGYMNASIUM	4 000
YRKESHÖGSKOLA	2 500

Källor: SCB, Myndigheten för Yrkeshögskolan och Skolverket
Anm.: Examinerade på Universitet/Högskolor och Yrkeshögskolan avser läsåret 2016/17. Yrkeshögskolan avser år 2016.

I ÅRETS RAPPORT LÄGGER VI FOKUS PÅ FYRA OLIKA SÄTT ATT SÄKRA FRAMTIDENS KOMPETENSBEHOV I REGIONEN:

- Yrkeshögskolan – en utbildningsform som växer och som efterfrågas av företagen.
- Internationell rekrytering – möjligheten att attrahera internationella studenter och rekrytera kompetens internationellt.
- Integration – hur kan vi säkerställa att personer som av olika skäl flyttar till Sydsverige blir en tillgång.
- Vidareutbildning – kompetensutveckling av befintlig personal för att möta förändringen av arbetsuppgifter.

En växande Yrkeshögskola

Efterfrågan på yrkesutbildningar är stor från företagen och Yrkeshögskolan är en viktig utbildningsform för att säkra den regionala kompetensförsörjningen. I Sydsverige finns 15 000 utbildningsplatser beviljade med avslut 2018–2024, vilket motsvarar 17 procent av totalt antal platser i Sverige.

Antalet utbildningsplatser ökar kraftigt. I Sydsverige har antalet platser med start år 2018 ökat med 21 procent jämfört med året före till 4 300 platser, en ökning i linje med riket som helhet. Expansionen förväntas öka antalet examinerade framöver från dagens nivå på 2 500 (avser år 2016).

Utbildningar inom ekonomi, administration och försäljning, teknik och tillverkning samt samhällsbyggnad och teknik står tillsammans för hälften av platserna i Sydsverige. Andra utbildningar är data/IT som utgör 10 procent och transporttjänster som utgör 5 procent av platserna.

Antalet utbildningsplatser skiljer sig mellan de olika arbetsmarknadsregionerna i Sydsverige. 8 av 10 utbild-

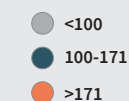
FAKTA OM YRKESHÖGSKOLAN I SYDSVERIGE

- 15 000 utbildningsplatser med avslut 2018–2024.
- 4 300 utbildningsplatser med start år 2018, vilket är 21 procent fler än året före.
- 15 procent av platserna är outnyttjade vid start.
- 2 500 examinerade studenter år 2016.

ningsplatser i Sydsverige finns i Skåne. Även i relation till antal sysselsatta har Malmö/Lund/Helsingborg och Kristianstad/Hässleholm flest platser, något över riksgenomsnittet. Oskarshamn har också fler platser i relation till antal sysselsatta än riket som helhet, men regionen har betydligt fler distansutbildningar; endast 1 av 4 utbildningsplatser ges som en utbildning på plats i Oskarshamn.

Halmstad, Ljungby, Älmhult, Kalmar och Vimmerby har däremot betydligt färre utbildningsplatser i relation till arbetsmarknadens storlek jämfört med både riket och Sydsverige som helhet.

// ANTAL PLATSER PER 10 000 SYSSELSATT MED AVSLUT 2018–2024, PER ARBETSMARKNADSREGION I SYDSVERIGE

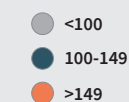

Källa: Myndigheten för Yrkeshögskolan
Anm.: Riksgenomsnittet är 171.

Det är också betydande skillnader i vilken utsträckning utbildningsplatserna utnyttjas, det vill säga i vilken utsträckning studenter faktiskt söker och antas till platserna. Medan utnyttjandegraden är så låg som 55 procent i Ljungby och Kalmar är den 75–80 procent i Kristianstad/Hässleholm, Växjö och Oskarshamn och 85–90 procent i Malmö/Lund/Helsingborg, Karlskrona/Olofström och Halmstad.⁶ Det är alltså inte bara antal utbildningsplatser som är få i exempelvis Kalmar och Ljungby, utan de platser som finns

utnyttjas även i låg grad. Tar vi hänsyn till att platserna utnyttjas i olika utsträckning ser kartan därmed något annorlunda ut.⁷ Till exempel i Kristianstad/Hässleholm är antal utbildningsplatser i linje med rikets men med hänsyn till den lägre utnyttjandegraden i regionen är antalet studenter på YH-utbildningarna lägre. Även i Växjö är antalet utnyttjade platser betydligt lägre och antal studenter i relation till regionens storlek är klart under riksgenomsnittet.

// ANTAL UTNYTTJADE PLATSER PER 10 000 SYSSELSATT MED AVSLUT 2018–2024, PER ARBETSMARKNADSREGION I SYDSVERIGE

Källor: Myndigheten för Yrkeshögskolan och Handelskammaren
Anm.: Beräkningen bygger på att utbildningsplatserna 2018–2024 antas utnyttjas i respektive arbetsmarknadsregion i samma utsträckning som perioden 2015–2017. Riksgenomsnittet för utnyttjade platser är 149.

⁶/Avser utnyttjandegraden 2015–2017 i respektive arbetsmarknadsregion.

⁷/Beräkningarna bygger på antagandet att utbildningsplatserna 2018–2024 utnyttjas i samma utsträckning som perioden 2015–2017 i respektive arbetsmarknadsregion.

Inom regionerna är utbildningsplatserna framförallt koncentrerade till centralorterna, i till exempel Växjö-regionen ges samtliga utbildningar i Växjö kommun. Det finns dock YH-utbildningar i hälften av Sydsveriges kommuner.

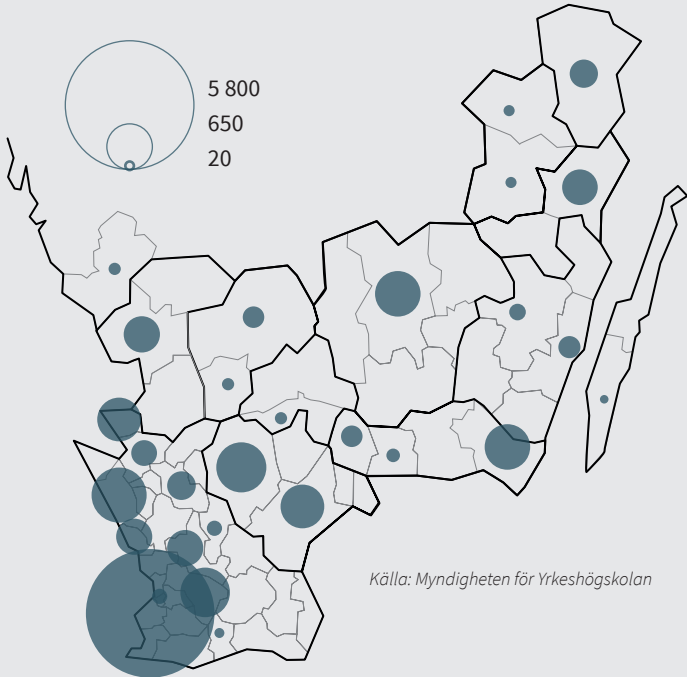
Det är betydande skillnader i inriktning mellan de olika arbetsmarknadsregionerna. Utbildningar inom data/IT är koncentrerade till Malmö/Lund/Helsingborg, medan ekonomi, administration och försäljning är koncentrerat till Växjö. Utbildningar inom teknik och tillverkning finns representerade i samtliga arbetsmarknadsregioner i Sydsverige. I Älmhult, Ljungby och Vimmerby utgör inriktningen samtliga platser i regionen, och även i Kristianstad/Hässleholm och Oskarshamn utgör de en stor andel.

//
ANTAL PLATSER MED AVSLUT 2018–2024 PER
UTBILDNINGSDIRIGTION OCH ARBETSMARKNADSREGION I SYDSVERIGE

	MALMÖ-LUND- HELSINGBORG	KRISTIANSTAD- HÄSLEHOLM	KARLSKRONA	ÄLMHULT-OSBY	LJUNGBY	HALMSTAD	VÄXJÖ	KALMAR	OSKARSHAMN	VÄSTERVIK	VIMMERBY
Data/IT	1440						85				
Ekonomi, administration och försäljning	2910	175					292	40			
Friskvård och kroppsvård	112										
Hotell, restaurang och turism	660										
Hälsa- och sjukvård samt socialt arbete	1277	84	270			225	235		226	25	
Journalistik och information	70	20	140								
Juridik	100										
Kultur, media och design	70		105					48		128	
Lantbruk, djurvård, trädgård, skog och fiske	724		106								
Miljövård och miljöskydd											
Pedagogik och undervisning	132							125			
Samhällsbyggnad och byggteknik	1286	334					66	25			
Säkerhetstjänster	105										
Teknik och tillverkning	704	746	192	48	169	204	50	18	185	67	90
Transporttjänster	555	50	70								

Källa: Myndigheten för Yrkeshögskolan

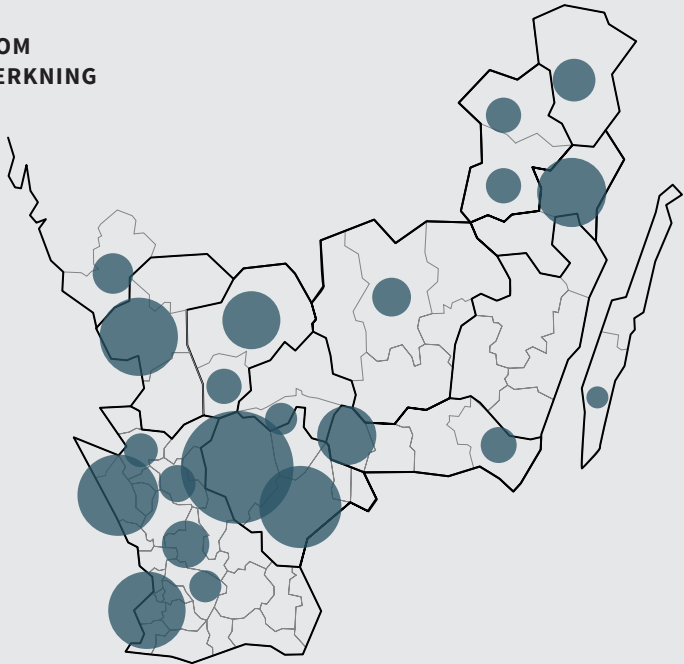
//
ANTAL UTBILDNINGSPLATSER MED AVSLUT
2018–2024 PER KOMMUN I SYDSVENSKA
ARBETSMARKNADSREGIONER

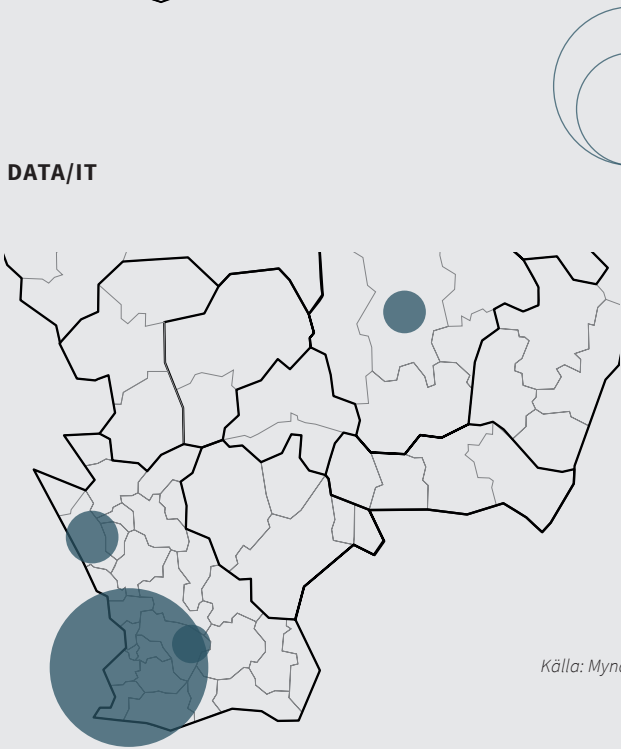
Källa: Myndigheten för Yrkeshögskolan

Medan utbildningar inom Teknik och tillverkning ges i 20 sydsvenska kommuner är data/IT koncentrerat till Skånes tre största städer och Växjö.

//
ANTAL PLATSER INOM
TEKNIK OCH TILLVERKNING

//
ANTAL PLATSER INOM DATA/IT

Källa: Myndigheten för Yrkeshögskolan

Yrkeskunskap efterfrågas av företagen och platserna på Yrkeshögskolan växer i regionen. Men att utbildningsplatserna har en låg utnyttjandegrad i flera arbetsmarknadsregioner visar, tillsammans med vilka inriktningar som finns på olika platser, att det är ett matchningsproblem mellan utbud och efterfrågan. Kanske behövs en ny modell som bättre matchar utbildningsplatserna med de lokala behoven?

Internationell rekrytering

Internationell rekrytering blir en allt vanligare källa för att hitta rätt kompetens. Bland de intervjuade företagsledarna uppger 16 procent att de har försökt rekrytera internationellt det senaste året, främst inom EU men också utanför. Och de flesta lyckas - 85 procent har haft framgång i sina försök att rekrytera.

Det finns två möjliga kanaler att rekrytera internationellt. Antingen direkt från den internationella marknaden eller internationella studenter som befinner sig i regionen. I detta avsnitt undersöker vi båda möjligheterna.

FAKTA: INTERNATIONELLA STUDENTER OCH REKRYTERINGAR

- 6 350 nya internationella studenter kom till sydsvenska lärosäten läsåret 2016/17.
- Vid Lunds universitet är antalet internationella studenter nu fler jämfört med innan införandet av studieavgifter.
- 16 procent av företagsledarna har försökt rekrytera internationellt det senaste året
- 1 850 personer rekryterades till Sydsverige från länder utanför EU år 2017, vilket är en kraftig ökning jämfört med året före.
- 40 procent började arbeta inom yrken som kräver högskole- eller specialistkompetens.

Sydsverige lockar många internationella studenter – särskilt Lunds universitet

4,6 miljoner studenter i världen studerade utomlands 2015, men endast en blygsam andel av dessa kommer till Sverige (0,8 procent).⁸ Däremot lockar Sydsverige till sig relativt många av de internationella studenter som kommer till landet för att studera.

Läsåret 2016/17 påbörjade cirka 6 350 personer sina studier i regionen, vilket innebär att mer än var fjärde inresande student till Sverige kommer till något av lärosätena i Sydsverige (27 procent).⁹ Lunds universitet låg i särskild framkant med ett mottagande av 3 300 nya internationella studenter.

Efter att ha minskat i antal när studieavgifter infördes för internationella studenter, har antalet internationella studenter

ökat snabbt i regionen de senaste åren. I jämförelse med 2012/13 har antalet nya studenter ökat med 17 procent. Lunds universitet inklusive Campus Helsingborg stod för den största ökningen bland samtliga svenska lärosäten och antalet internationella studenter är nu fler i Lund jämfört med före införandet av studieavgifter. Men antalet studenter ökar även på övriga sydsvenska lärosäten. På Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Kristianstad har antalet internationella studenter ökat med cirka 10 procent de senaste åren, på övriga lärosäten har ökningen legat mellan 4 och 7 procent.

// INTERNATIONELLA STUDENTER VID SYDSVENSKA LÄROSÄTEN, ANTAL OCH FÖRÄNDRING

	ANTAL INTERNATIONELLA STUDENTER 2016/17	ÖKNING JÄMFÖRT MED 2012/13
Lunds universitet inklusive Campus Helsingborg	3 293	30%
Linnéuniversitetet	1 271	4%
Malmö universitet	722	6%
Högskolan i Halmstad	455	7%
Blekinge tekniska högskola	343	10%
Högskolan Kristianstad	253	11%
Sydsverige	6 337	17%

Källor: SCB och UKÄ.

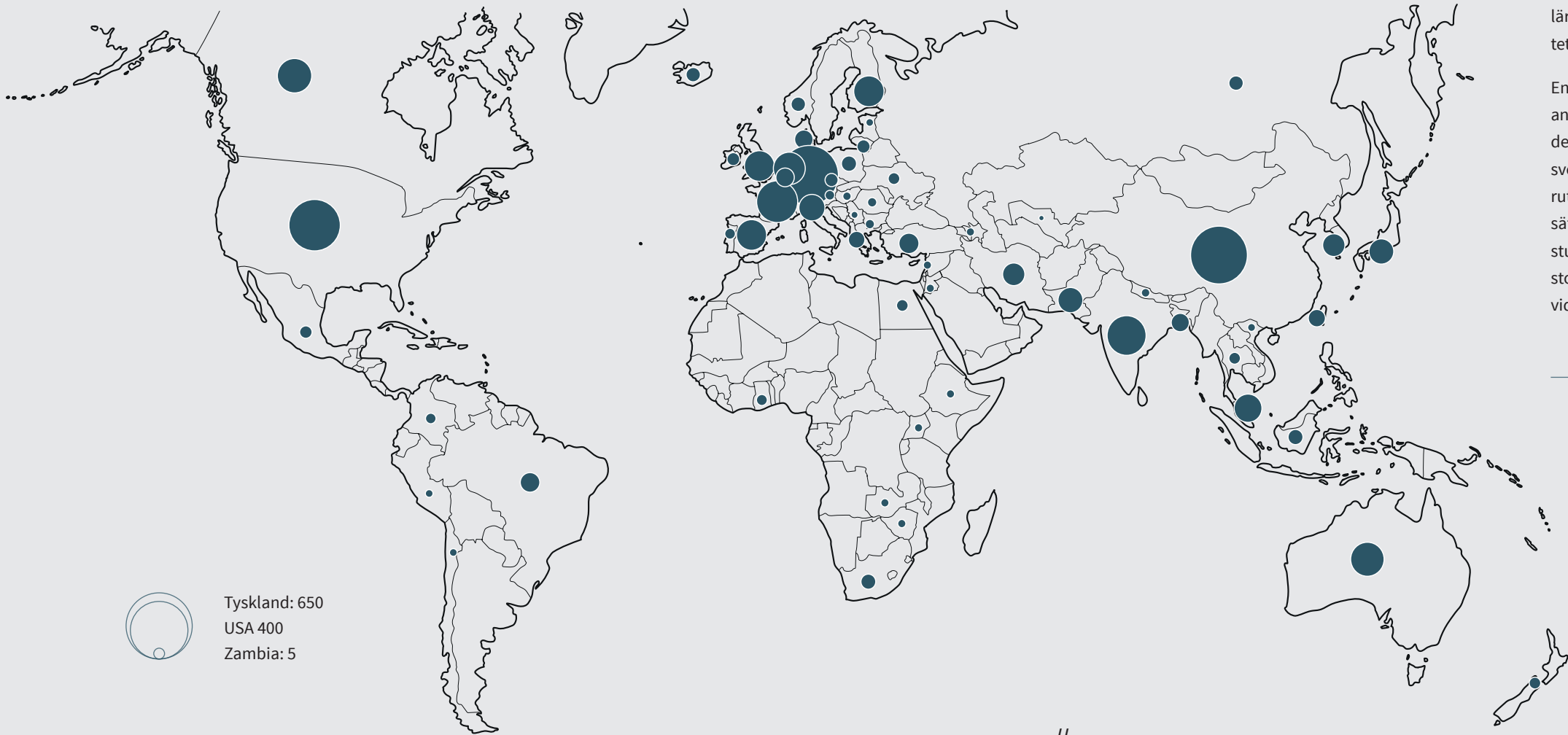
⁸/En strategisk agenda för internationalisering. Delbetänkande av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor, Stockholm 2018, http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2017/03/SOU-2018_3_till-webb1.pdf

⁹/Gruppen internationella studenter består av utbytesstudenter som deltar i ett utbytesprogram vid svenska universitet och högskolor samt studenter som anordnar sina studier. Även studenter som läser på distans från annat land ingår i gruppen.

De internationella studenterna som kommer till Sydsverige kommer från stora delar av världen (se karta).

Studenter från Tyskland, Kina, USA, Frankrike och Indien dominerar och utgör tillsammans 35 procent av totalt antal inresande.¹⁰

// NYA INTERNATIONELLA STUDENTER VID SYDSVENSKA LÄROSÄTEN LÄSÅRET 2016/17 EFTER LAND

Källor: SCB och UKÄ
Anm.: Antal studenter där land är okänt uppgår till 1 300.

// NYA INTERNATIONELLA STUDENTER PER LÄROSÄTE I SYDSVERIGE LÄSÅR 2016/17, STÖRSTA LAND

LÄROSÄTE	LAND	ANTAL	ANDEL AV INTERNATIONELLA STUDENTER
Blekinge tekniska högskola	Indien	102	33%
Högskolan i Halmstad	Indien	87	21%
Högskolan Kristianstad	Kina	54	25%
Linnéuniversitetet	Tyskland	148	12%
Lunds universitet	Tyskland/USA	287/283	9%
Malmö universitet	Tyskland	95	14%

Det är påtagliga skillnader i vilka lärosäten de internationella studenterna från olika länder väljer. Indiska studenter utgör största studentgrupperna vid Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Halmstad. Vid Högskolan Kristianstad utgör kinesiska studenter största gruppen och på övriga lärosäten är studenter från Tyskland i topp. Lunds universitet har också en stor grupp studenter från USA.

En studie från Tillväxtanalys visar att det är en relativt liten andel av de internationella studenterna som stannar.¹¹ Av de inresande studenter som avslutade sina studier vid ett svenskt lärosäte 2013, och som inte gick vidare till forskarutbildning i Sverige, var det 20 procent som hade sysselsättning i Sverige 2015. Studien indikerar också att flera av studenterna som stannade i Sverige flyttade till någon av storstadsregionerna för att arbeta, även om de studerade vid något lärosäte utanför storstadsregionerna.

¹⁰För cirka 20 procent av studenterna är ursprungsland okänt. Uppgift om land finns främst för dem som beviljats uppehållstillstånd. Eftersom uppehållstillstånd inte krävs för studenter från Norden och andra länder inom EU/EES är det framförallt för freemover-studenter från dessa länder som uppgift om land saknas, men också för distansstudenterna.

¹¹Tillväxtanalys (2018) Svenska lärosäten som verktyg för att attrahera utländsk högkvalificerad arbetskraft, PM 2018:11.

Relativt få arbetstillstånd och internationella talanger i Sydsverige som helhet

Statistik över arbetstillstånd indikerar att den internationella rekryteringen är relativt låg men tilltagande i Sydsverige.

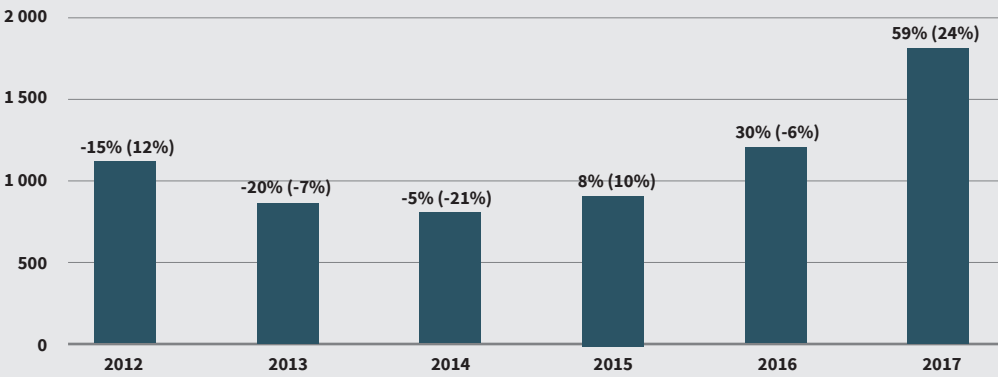
De senaste fem åren har 5 600 personer kommit från länder utanför EU för att arbeta i regionen. Eftersom arbetstillstånd inte behöver sökas för personer som rekryteras inom EU finns statistiken enbart för rekryteringar som sker utanför EU. Företagsledarna i intervjuundersökningen uppger dock att den internationella rekryteringen främst sker inom EU, så den totala omfattningen är sannolikt betydligt större.

Antal internationella rekryteringar i Sydsverige från länder utanför EU motsvarar 8 procent av de personer som sökt tillstånd för att arbeta i Sverige. Det innebär en betydligt

lägre andel än regionens sysselsättningsandel och är därmed en indikation på att regionen underpresterar.

Men antalet internationella rekryteringar ökar kraftigt. 2017 rekryterades cirka 1 850 personer från länder utanför EU till Sydsverige, vilket var en ökning med knappt 60 procent jämfört med året före och en fördubbling jämfört med 2014. Och ökningen fortsätter i år, fram till oktober har drygt 1 800 personer rekryterats, vilket är 20 procent fler än samma period förra året. Det innebär att antalet internationella rekryteringar ökar kraftigt i regionen och hittills i år utgör de 12 procent av samtliga inresande till Sverige.

//
ANTAL REKRYTERINGAR FRÅN LÄNDER UTANFÖR EU I SYDSVERIGE, 2012–2017

Källa: Migrationsverket
Anm.: Siffrorna på staplarna avser förändringen i procent i Sydsverige jämfört med föregående år. Tillväxttakterna inom parentes avser Sverige som helhet.

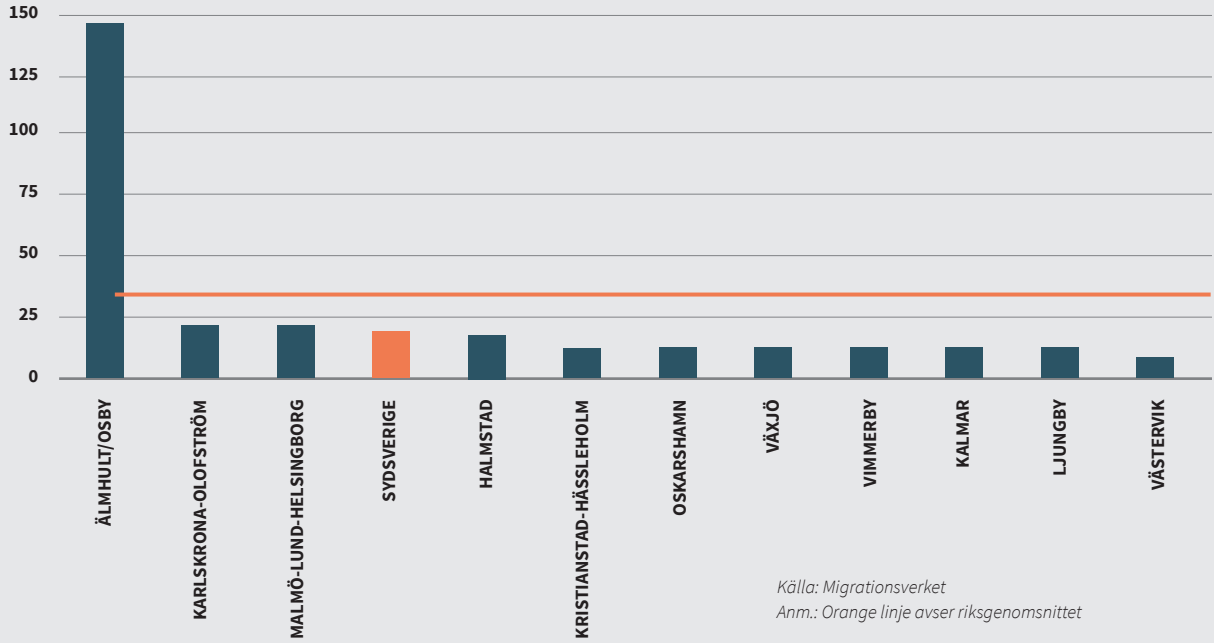
Antal arbetstillstånd ökade i samtliga sydsvenska arbetsmarknadsregioner år 2017, men det är stor skillnad i vilken utsträckning företagen i de olika regionerna rekryterar kompetens utanför EU. De flesta arbetstillstånden avser arbete i Malmö-Lund-Helsingborg-regionen (cirka 1 100), men i relation till storleken på arbetsmarknaden har Älmhult en kraftig överrepresentation med 230 internationellt rekryterade personer år 2017. Älmhult är också den enda sydsvenska region som har fler antal

arbetstillstånd per 10 000 sysselsatta än riket som helhet. Antalet internationella rekryteringar har ökat kraftigt i Karlskrona/Olofström och 2017 hade Blekinge-regionen näst flest antal arbetstillstånd per 10 000 sysselsatt i Sydsverige. Dock har antalet rekryteringar fram till oktober 2018 minskat i både Älmhult och Karlskrona-Olofström jämfört med samma period förra året, medan ökningen fortsätter i Malmö-Lund-Helsingborg.

”Upp till 30 procent är internationella rekryteringar hos oss. Vi har annonser ute hela tiden och får mycket intresse från Asien och Europa, med mycket god kvalitet.”

HELENA OLÅ, PLATSCHEF ERICSSON KARLSKRONA

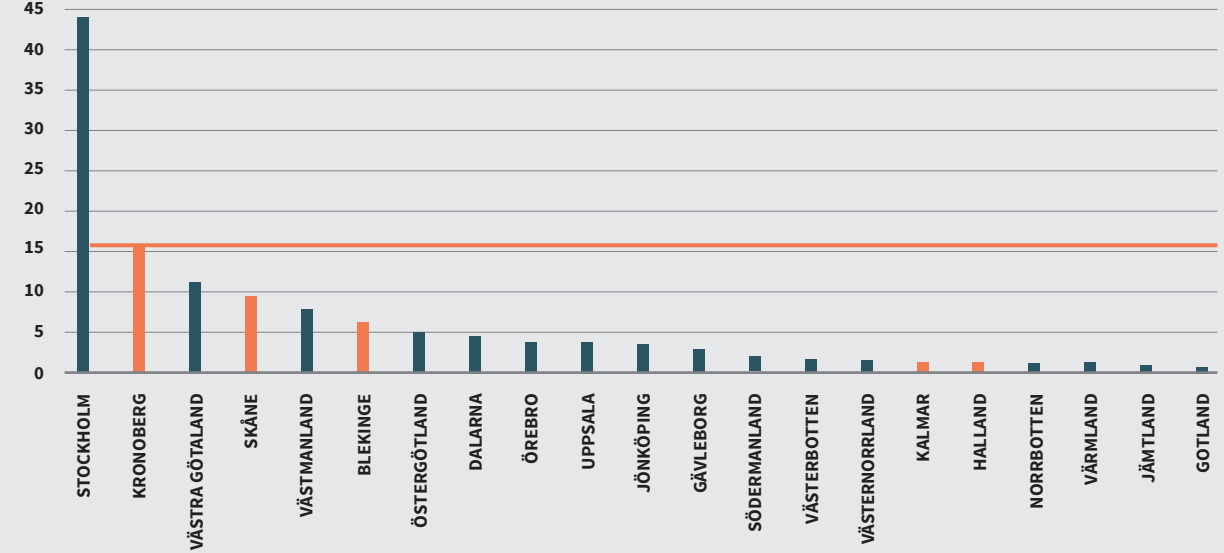
//
ANTAL REKRYTERINGAR FRÅN LÄNDER UTANFÖR EU PER 10 000
SYSSELSATTA ÅR 2017, SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER

Ungefär 40 procent av de som kom till Sydsverige år 2017 började arbeta inom yrken som kräver högskole- eller specialistkompetens.¹² Det innebär att Sydsverige lockade till sig 10 procent av de internationella talangerna som kom till Sverige från länder utanför EU. Det är tydligt att talangerna i stor utsträckning börjar arbeta i storstadsregionerna, särskilt i Stockholm. 70 procent av talangerna kom till huvudstadsregionen, medan 13 procent kom till Västra Götaland och 7 procent till Skåne.

I relation till storleken på arbetsmarknaden är därmed Stockholm tydligt i topp, men den region som lockar näst flest talanger per 10 000 sysselsatt är Kronoberg. Framför allt beror det på rekryteringar till Ikea i Älmhult. Av de sydsvenska länen lockar Kalmar och Halland relativt få talanger.

//
INTERNATIONELLA TALANGER ÅR 2017 PER 10 000 SYSSELSATT, SVENSKA LÄN

De företagsledare som uppgav i intervjuundersökningen att de har försökt rekrytera internationellt men misslyckats, menar att lönenivån och skattetrycket är viktiga förklaringar. Sverige anses ha svårt att konkurrera med exempelvis Danmark och USA. Dåliga eller opålitliga kommunikationer samt att det saknas internationella skolor lyfts också fram i sammanhanget. Flera pekar också på de hinder som uppkommer när personer börjar arbeta i Sverige såsom krångel med arbetstillstånd, problem att hitta bostad och att få ett svenskt personnummer.

Internationella rekryteringar är viktiga för kompetensförsörjningen men det krävs bättre strukturer som gör att potentialen kan utnyttjas till fullo. Bostäder och internationella skolor hör hit, liksom förenklade processer för att söka arbetstillstånd, få personnummer m.m.

Det finns också anledning att se över regelverken för de internationella studenterna efter examen. I Sverige får studenter från tredjeland stanna sex månader efter examen för att söka arbete. I flera andra länder är denna period 12 eller 18 månader. Och det behövs strukturer så att det knyts kontakter mellan de internationella studenterna och regionens företag under studieperioden.

”Utan personnummer får man inte ens bli kundmedlem på Clas Ohlson”

ANNA LIFFNER, VICE PRESIDENT INRIVER

¹²/Avser yrkeskategorierna Chefsyrken, Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens och Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande enligt SSYK2012.

Förbättrad integration

som källa till kompetens

Antalet internationella studenter och rekryteringar utgör dock enbart en liten andel av den totala befolkningen i Sydsverige. Men sett till totalt antal utrikes födda personer, som av olika anledningar flyttar till regionen, är antalet betydande. Jämfört med år 2000 har antalet utrikes födda fördubblats till drygt 410 000 personer. Det innebär att utrikes födda utgör 20 procent av befolkningen i Sydsverige.

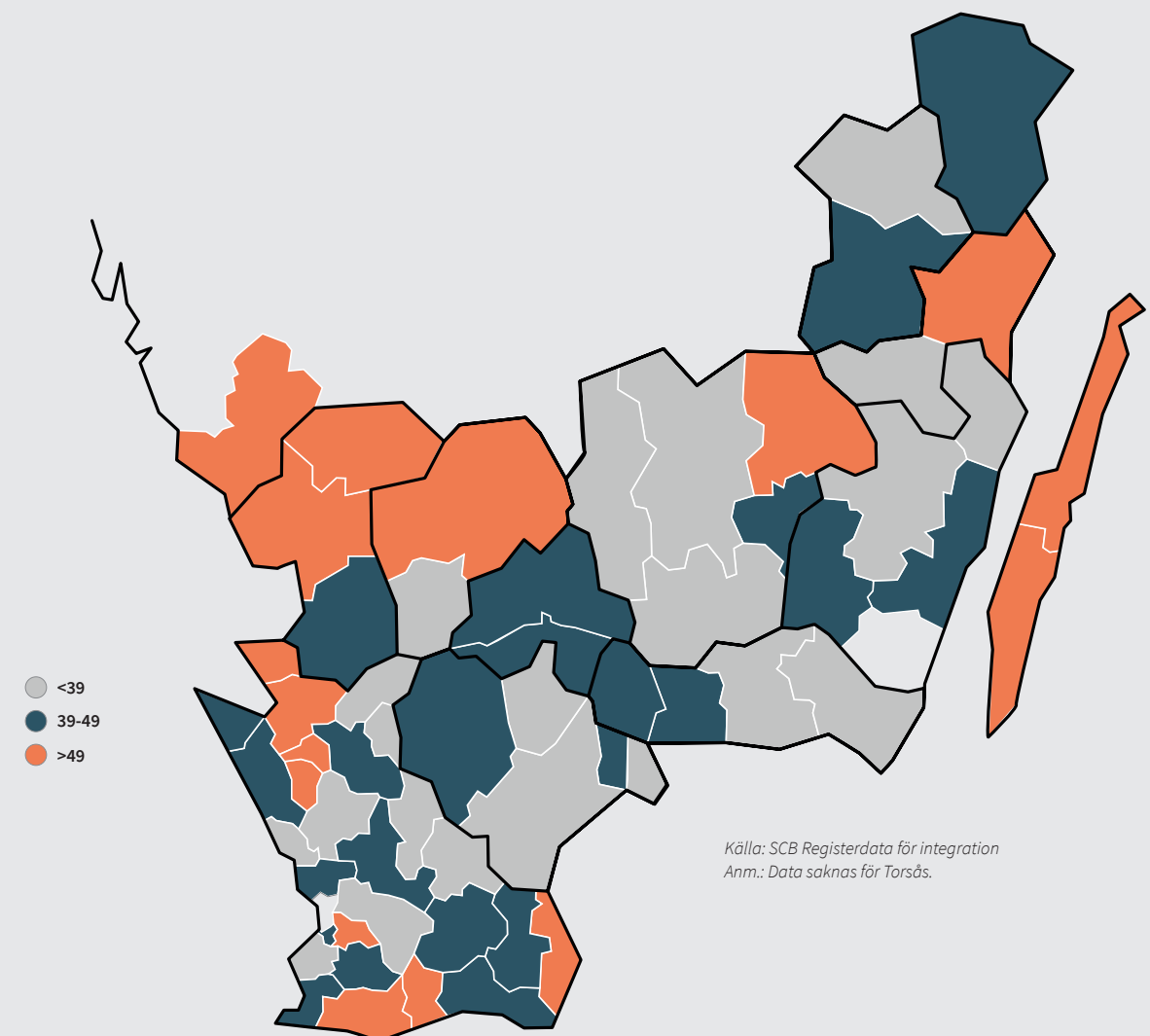
Utrikes födda utgör därmed också en växande andel av regionens arbetsmarknad. Sysselsättningen har ökat med drygt 20 procent de senaste tre åren, särskilt stor har ökningen varit för personer födda utanför Europa.¹³ År 2016 utgjorde utrikes födda 17 procent av den totala arbetsmarknaden i Sydsverige. Men sysselsättningsgraden är fortfarande betydligt lägre för utrikes födda jämfört med personer födda i Sverige, särskilt för personer födda utanför Europa.

Utmaningen är särskilt stor för utrikes födda med låg utbildning. För personer med högst för gymnasial utbildning som har vistats i Sverige i fyra till nio år är sysselsättnings-

graden cirka 45 procent. Men det råder stora skillnader mellan olika platser i Sydsverige. Sysselsättningsgraden varierar från 30 procent i Malmö till 63 procent i Borgholm. Ett mönster som framträder är att sysselsättningsgraden är lägre i och kring de större städerna där många invandrare bosätter sig.

Det finns självfallet många olika förklaringar till de stora skillnaderna mellan sydsvenska kommuner. Men det visar också på en ökad potential med förbättrad integration där personer som saknar gymnasieutbildning kan komma in på arbetsmarknaden.

//
SYSSELSÄTTNINGSGRAD (NATTBEFOLKNINGEN) FÖR UTRIKESFÖDDA MED HÖGST FÖRGYMNASIAL UTBILDNING OCH SOM HAR VISTATS I SVERIGE 4-9 ÅR, PER KOMMUN I SYDSVENSKA ARBETSMARKNADSREGIONER, 2016

Källa: SCB Registerdata för integration
Anm.: Data saknas för Torsås.

Entreprenörskapsforum pekar i rapporten Immigration, ekonomisk integration och entreprenörskap på olika faktorer med betydelse för immigranternas möjligheter till ekonomisk integration.¹⁴ I de fall en immigrant inte är omedelbart redo att träda in på arbetsmarknaden diskuteras fyra olika vägar: utbildning, lägre minimilöner, anställningsstöd eller någon form av subvention samt entreprenörskap.

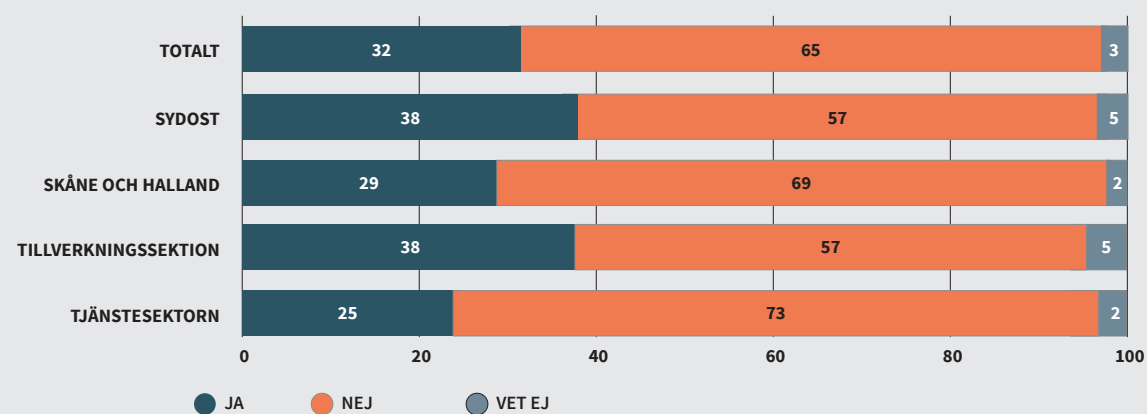
Vi har frågat företagsledarna i vilken utsträckning de använder anställningsstöd och hur de fungerar. Nästan 4 av 10 företag inom tillverkningssektorn uppger att de har anställda med någon form av anställningsstöd medan andelen är betydligt lägre när det gäller tjänsteföretagen (25 procent). Anställningsstöden är därmed vanligare i Sydost, som har många tillverkningsindustrier, än i Skåne och Halland.

¹⁴/ Entreprenörskapsforum (2016) Immigration, ekonomisk integration och entreprenörskap, Swedish Economic Forum Report.

¹³/Avser dagbefolkningen

Kompetens-utveckling i sydsvenska företag

// HAR FÖRETAGET NÅGON ANSTÄLLD MED NÅGON FORM AV ANSTÄLLNINGSTÖD? (%)

Källa: Intervjuundersökning med 150 företagsledare

De företag som använder stöden uppger att processen för att söka varit relativt enkel och 75 procent av företagen uppger att det har funnits tillgång till kompletterande utbildning i form av språk- eller yrkesutbildning.

Av samtliga företagsledare uppger var tredje att det är svårt eller mycket svårt att få en överblick över vilka typer av anställningsstöd som finns.

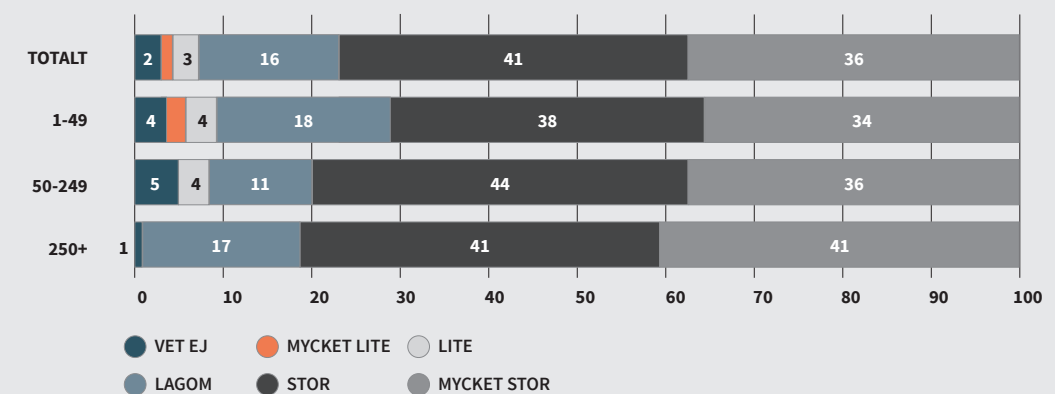
Det är tydligt att anställningsstöden endast kan bidra till förbättrad integration i begränsad utsträckning. I samtal med företagsledarna lyfts att stöden är svåra att skala upp eftersom varje anställning kräver stora insatser i form av introduktion och handledning. Det finns alltså anledning att se över andra vägar för att snabba på och förbättra integrationen av utrikes födda.

Flera företag uppger att vidareutbildning av befintlig personal är viktigt för att säkra den framtida kompetensförsörjningen, och tre av fyra företagsledare uppger att de har en budget för personalens kompetensutveckling. Andelen är något högre bland tjänsteföretagen, 80 procent jämfört med tillverkningsindustrins 75 procent. Den vanligaste utbildningsformen är externa och interna kurser och 9 av 10 företagsledare anger att personalen har deltagit i någon form av kursverksamhet.

Resultaten är väl i linje med SCB:s undersökning av vidareutbildning i 39 300 företag i Sverige.¹⁵

Drygt 3 av 4 företagsledare anser att personalutbildningarna bidrar till att stärka företagets konkurrenskraft i stor eller mycket stor utsträckning. Andelen är något lägre bland företag med mindre än 50 anställda.

// I VILKEN UTSTRÄCKNING BIDRAR PERSONALUTBILDNINGARNA TILL ATT STÄRKA FÖRETAGETS KONKURRENSKRAFT? (%)

Källa: Intervjuundersökning med 150 företagsledare

¹⁵https://www.scb.se/contentassets/f2d5dc43313d4c86876f5b33bc04f3dd/uf0538_2016a01_br_a40br1801.pdf

Varifrån kommer innovationerna?

I samtalet med företagsledarna är det tydligt att kurser, framförallt externa, blir allt mindre attraktiva och att företagen själva och medarbetarna tar mer ansvar för kompetensutvecklingen.

”Vi har bland annat en egen Ericsson Academy med online utbild. Vi har satt upp professionella program PROMPT ihop med högskolan som är skräddarsydd vidareutbildning och distansutbildning.”

HELENA OLÅ, PLATSCHEF ERICSSON

”My competence day” på Visma är ett annat exempel.

Medan flertalet av företagsledarna uppger att de har hittat den personalutbildning de söker anger 9 procent av företagsledarna att de har misslyckats. Det är framförallt de mindre företagen som uppger svårigheter. 12 procent av företagen med mindre än 50 anställda uppger att de har misslyckats att hitta någon form av personalutbildning och motsvarande siffra för de större företagen är 7 procent.

Företagsledarna anger att det främst är olika typer av utbildningar inom teknikområdet, däribland IT och programvaruteknik, men också projektledning samt marknadsföring och säljutbildningar som är svåra att hitta. Att det ibland är platsbrist på externa kurser bidrar också till att personalen får vänta på sin utbildning till nästa kurstillfälle.

”Det är en dag i månaden, där man gör något annat än det man brukar göra. Såklart kan någon inför ett sånt här steg tänka att tiden kommer att larvas bort. Men det visade sig att alla la tiden på något högst relevant”

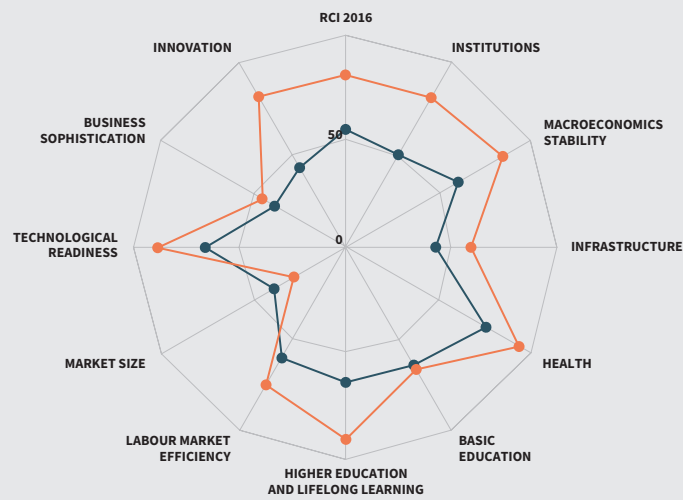
DANIEL DE SOUSA, VD VISMA

Det är tydligt att vidareutbildning är en viktig komponent för att säkra företagets framtida kompetensförsörjning. Och vi ser att företagen vidareutbildar för att stärka konkurrenskraften. Men vilken typ av vidareutbildning som behövs förändras. Mer företagsspecifika utbildningar och kompetensutveckling där medarbetaren tar ett större ansvar för innehållet är trender som börjar märkas.

Det är ingen tvekan om att Sydsverige har gott om innovativa miljöer. Skåne och Blekinge utgör en gemensam analysenhet i EU:s regionala analyser och rankas där som en av de absolut mest innovativa i EU på plats 6 av 263 regioner. I samma analys sammanfogas Småland och Öland med Gotland till en enhet och där blir optiken ganska trubbig, men regionen ligger över snittet i hela EU tack vare ett antal kraftfulla miljöer, främst runt universitetens etableringar.

Utmaningen har i stället handlat om att omvandla detta till växande företag. Vår analys av 10-10-10 företag tyder på att det finns behov av att skala upp den delen.

//
SYDSVERIGE (SKÅNE + BLEKINGE)

Källa: European Regional Competitiveness Index 2017
Anm.: Blå avser EU-genomsnitt.

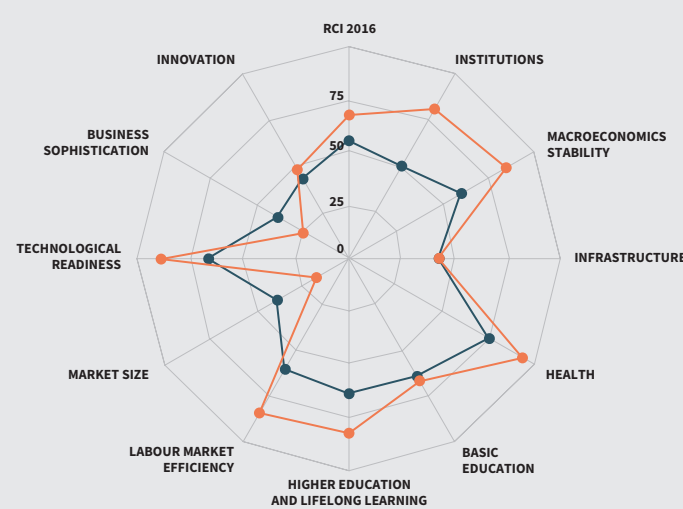
ESS och MAX IV ger regionen stjärnstatus

En viktig fråga är hur MAX IV och ESS, som tillsammans är de särklassigt största investeringarna i forskning och utveckling som för närvarande sker i EU, kommer att fungera. Att det blir en lyckad miljö för forskning står utom tvivel. Det är också tveklöst så att många företag kommer att ha nytta av detta i sin utveckling. Frågan är om något av detta kommer att sätta avtryck i Sydsverige i form av spin-offs som en direkt eller indirekt följd av verksamheten.

Marknaden för Spallation

ESS-marknaden – om man får kalla den det – i Europa består på utbudsidan av 15 anläggningar (neutronkällor) som använder samma metod som den nya anläggningen i Lund och dessa har 195 olika instrument, där konkreta experiment kan genomföras. Ett par av dessa kommer att tas ur drift om ett antal år på grund av ålder. Beroende på definition finns fem stora anläggningar och det är i denna kategori som ESS i Lund placerar sig som den främsta.

//
SMÅLAND (SMÅLAND + GOTLAND)

Sammanlagt finns det knappt 6 000 användare av dessa anläggningar varav omkring 10 procent har sin bas utanför EU. Mätt som beam-time (experimenttid) är 85 procent akademisk forskning, som dock kan ske i samverkan med företag på olika sätt. Det gör att cirka tusentalet experiment är mer renodlat kommersiella.

MAX IV och ESS är komplementära. MAX IV är också en sorts mikroskop men istället för neutroner används röntgenstrålning, alltså ljus. Det gör att MAX IV ser saker som inte ESS gör och tvärtom. Att anläggningarna ligger bredvid varandra är toppen för forskning. Flera forskare och företag kommer att undersöka sina prover i båda anläggningarna.

Företag kommer åt anläggningarna för att göra experiment på två sätt. Antingen genom ett samarbete med forskningen exempelvis genom doktorander eller andra samarbeten, eller genom att ansöka om att få betala för en plats. Priset för en körning är inget hinder – det kan röra sig om tusenlappar - utan det som är begränsningen är om experimentet anses vetenskapligt intressant. En panel med forskare gör helt enkelt en bedömning och ordnar kön efter vetenskaplig relevans.

När det handlar om forskningssamarbeten så kommer nästan alltid någon aspekt av resultatet att publiceras, men det finns olika möjligheter till exklusivitet och tiden till publicering kan vara lång.

”Ägarskapet för ESS måste egentligen inte alla ta ansvar för, men det påverkar Lunds och regionens arbetsmarknad. Gör vi ingenting aktivt så kommer det knappt att märkas att ESS finns där. Men ESS ger verktyg till regionen. Låt oss nyttja stjärnstatusen och förklara vad man kan ha miljön och anläggningarna till. Världens bästa kompetens finns ju här”

ULRIKA LINDMARK, VD SCIENCE VILLAGE SCANDINAVIA

ESS och MAX IV ger effektivare och smartare material

Vi vet redan en del om vad forskningsanläggningarna kommer att bidra med. En hel del forskning har gjorts och väntar på att få tillgång till den här nya anläggningen som är mer effektiv och större.

Ett exempel som man tror ESS kommer bidra med är att förstå hur solceller kan bli mer effektiva på att ta upp energi från solen och skapa energi. Det kommer göra solenergi billig och långt mer effektiv.

Ett annat exempel är att analyser kan bidra till bättre MRI-scanners för att ställa diagnoser av exempelvis cancer. Det kan skapa bättre och billigare scanning som kan hjälpa fler och hjälpa effektivare.

Både MAX IV och ESS erbjuder en vision om en ny slags materialålder där material i produkter från kemi till tekniska apparater blir effektivare och mer miljövänliga.

Vi tar det igen: Hur funkar ESS?

- Atomer består av en kärna med neutroner (utan laddning) och protoner (med plusladdning) och runt dem svävar elektroner (med minusladdning).
- När man röntgar material och får bilder av hur de ser ut inuti så använder man sig av fenomenet att röntgenstrålarna samverkar med elektronerna runt atomerna.
- En neutronkälla som ESS använder det faktum att neutroner saknar laddning (de är neutrala). Om man skjuter neutroner mot hela atomer så kan de därför nå kärnan effektivt - de smiter förbi elektronerna - och man kan mäta hur neutronen krockar och samverkar med kärnan.
- För att skjuta iväg neutroner använder man sig av det som kallas spallation. Man skickar protoner mot ett block av material med många neutroner som sedan i sin tur skjuts iväg mot det material man vill undersöka. Protonerna knuffar så att säga neutronerna som sedan går in i materialet man vill undersöka. Det är ett effektivt och detaljerat sätt att skapa en bild av hur olika material ser ut inuti.
- Teorin kring detta har funnits sedan 1930-talet och instrument som kan använda tekniken kom omkring 1945. Genom att se hur material ser ut på molekylnivå kan man förstå hur de ser ut och beter sig i grunden.
- Det nya med ESS är framför allt att anläggningen är den mest avancerade och största i sitt slag och därför kan den åstadkomma fler, större och bättre mätresultat än någon annan anläggning i världen.

Att skörda forskning

Stora förhoppningar har ställts på ESS och MAX IV som genombrottsinvesteringar i regionen. Därför är det viktigt att förstå vad anläggningarna innebär och vilka typer av affärer den kan generera.

Att detta innebär en mycket stor investering i avancerade vetenskapliga instrument i världsklass känner alla till. Mindre känt är kanske hur anläggningarna fungerar när de är i drift i full skala.

1. Som arbetsplatser motsvarar anläggningarna i drift en svensk teknisk högskola i storlek någonstans mellan BTH och Linköpings tekniska högskola om man bara räknar personer.
2. Anläggningarna får besök av ett par hundra forskare från akademi eller företag per vecka från Europa och hela världen.

Detta är i sig ett betydande tillskott till samhällsekonomin i regionen. Men intressant framåt är också vilka affärer som kan förväntas. Det finns tre typer av spinoffs.

Direkta projekt

En hel del av projekten handlar om att stora företag finns med i experiment antingen genom samverkan med forskning i form av industridoktorander eller genom att man genomför egna tester. Dessa företag är främst intresserade av att ta hem resultaten till sina avdelningar runt om i världen och Europa. Det finns ingen direkt koppling till regionen. Det är mer som ett idrottsslag som gör en bortamatch i några dagar och sedan återvänder hem. Mätningen är ett avgörande steg, men trots allt en del i en större process kring utveckling av en applikation eller produkt.

”Det är viktigt att det finns flera olika aktörer som agerar intermediärer. Privata intermediärer fyller en viktig funktion för att skapa affärsmöjligheter.”

PIA KINHULT, HEAD OF HOST STATES RELATIONS ESS

Projekt via mäklare

Men för en stor del av projekten krävs intermediärer, alltså rådgivande företag som arbetar som lotsar mellan företag och forskare å ena sidan och ESS å den andra. Dessa ser till att hjälpa företagen upptäcka möjligheter och genomföra undersökningar och att formulera dem så att de även är relevanta för anläggningarna. Här finns utrymme för entreprenörskap eftersom intermediärer kan se möjligheter som inte är uppenbara för företag.

Den här rollen är såklart attraktiv och det finns en marknad för denna högt specialiserade funktion med ett antal aktörer. Givetvis kan även forskare och universitet anta den här rollen.

Samlokalisering

En tredje möjlighet handlar om att utnyttja anläggningarnas omgivning i den bemärkelsen att företag som inte själva behöver använda anläggningen ändå har nytta av det som finns runt omkring. Det kan handla om humankapitalet att anställa eller samarbeta med den kompetens som uppstår, det kan handla om att bygga varumärke som associeras med högteknologi, det kan också handla om att använda infrastruktur som logistik runt anläggningen. Detta ska inte underskattas. Antalet företag som växer upp för att utnyttja närhet till traditionella lärosäten är betydande.

Marken vid anläggningarna MAX IV och ESS ägs av ett bolag som heter Science Village Scandinavia AB. Bolagets främsta uppgift är att utveckla marken för bebyggelse och att sälja byggrätterna. En annan av bolagets uppgifter är att verka för uppförandet av ett Science Center i området, där forskningen vid anläggningarna ska beskrivas och visualiseras.

Science Village är alltså inte en forskarpark i sig men äger och utvecklar ett område där en sådan kan uppstå. Idag finns två koncept kring detta.

- Det ena är The Loop, som drivs av Skanska som en mötesplats för forskare och företag.
- Det andra är Space som drivs av Wihlborgs, här ryms även utställningar om anläggningarna.

Detta är alltså byggnader som kan fungera som komponenter i en forskarpark.

Vocation, vocation, vocation

Förutsättningarna för att lyckas etablera ett centrum som samlar högteknologisk verksamhet med direkt eller indirekt koppling till forskningsanläggningarna finns defintivt på plats. För Science Village som ägare av marken är affären på många sätt en fastighetsaffär där framgång hänger samman med de tre klassiska ingredienserna ”location, location and location” (plats). Det handlar om närheten till anläggningarna och till världen runt omkring och den senare frågan handlar i första hand om förbindelserna till Copenhagen Airport.

Men för aktörer som bygger mötesplatser i Science Village, som The Loop och Space finns ytterligare aspekter att ta in. För denna typ av verksamhet finns en annan tumregel – utöver rätt plats – som kan sägas vara ”vocation, vocation, vocation” (yrke). De som samlas i området behöver vara personer och organisationer med rätt professionell inriktning. Här är utmaningen att strategiskt och med tålamod bygga rätt miljö med rätt kompetenser. Exempelvis behöver både mikromiljön i byggnaden, parken och samhället runt omkring vara attraktiv för intermediärer mellan företag och forskningsanläggningarna så att de ser det som praktiskt och outhärligt att finnas på plats. En annan kategori som behöver attraheras är finansörer med kapital som kan fånga upp vetenskapliga idéer som kan bli affärsidéer. Detta betyder också att det behöver finnas nerver och ekonomi för att tacka nej till aktörer och hyresgäster som inte bidrar till att bygga miljön.

”Harwell Science & Innovation Campus i Storbritannien är ett bra exempel på en miljö där akademi, organisationer och företag tillsammans drar nytta av stora forskningsanläggningar. Nyckeln har varit att fokusera på att få in rätt typ av verksamheter”.

PIA KINHULT, HEAD OF HOST STATES RELATIONS ESS

Vad kan du göra för ESS och MAX IV?

Att bygga samman miljöer av detta slag är en viktig utmaning och det finns alla skäl för näringsliv och samhälle runt omkring att stötta den typen av initiativ. Frågan är alltså inte vad ESS och MAX IV kan göra för regionen, utan vad regionen kan göra för anläggningarna. Och här finns en del att vara observant på. Bostäder som kan hyras på kort tid, internationella skolor som kan ta in barn som kanske inte stannar hela skolgången, bidra med nätverk till regional och nationell näringspolitik med mera. Kanske ska en statlig ”Skunk Work fund”¹⁶ inrättas bara för ESS och MAX IV som också kan attrahera privata investerare.

¹⁶/Skunk Work avser utvecklingsprojekt som drivs vid sidan av vanliga strukturer och rapporteringar. Många stora innovationer har tillkommit genom att anställda inom en organisation driver ett projekt som de själva tror på, exempel är utvecklingen av Losec (Astra) och mobiltelefoner (Ericsson).

Varifrån kommer kapitalet?

Riskkapital är ett samlingsnamn för allt tillskottskapital till ett bolag som inte innefattar lån. Riskkapitalbolagen (Private Equity-sektorn) erhåller kapitalet från bland annat privata investerare men majoriteten av riskkapitalet kommer från utländska institutioner, såsom pensionsfonder och universitetsstiftelser. Riskkapitalbolagen, som förvaltar detta kapital, ansvarar därför för en betydande del av den svenska kapitalimporten.

Riskkapitalbolagen kan delas in i venture capital-aktörer respektive buyout-aktörer. Venture capital-aktörerna investerar generellt i minoritetspositioner i bolag som oftast ännu inte genererat någon omsättning och med få anställda, men som har en stor tillväxtpotential. Buyout-aktörerna investerar generellt i majoritetsposter i mogna bolag med stabila kassaflöden. Cirka 90 procent av det totala transaktionsvärdet på den svenska riskkapitalmarknaden härleds till buyout-investeringar, medan återstående 10 procent av investeringsvärdet härleds till venture capital-investeringar. Private Equity-sektorn har över 800 portföljbolag över hela landet i många olika branscher.¹⁷

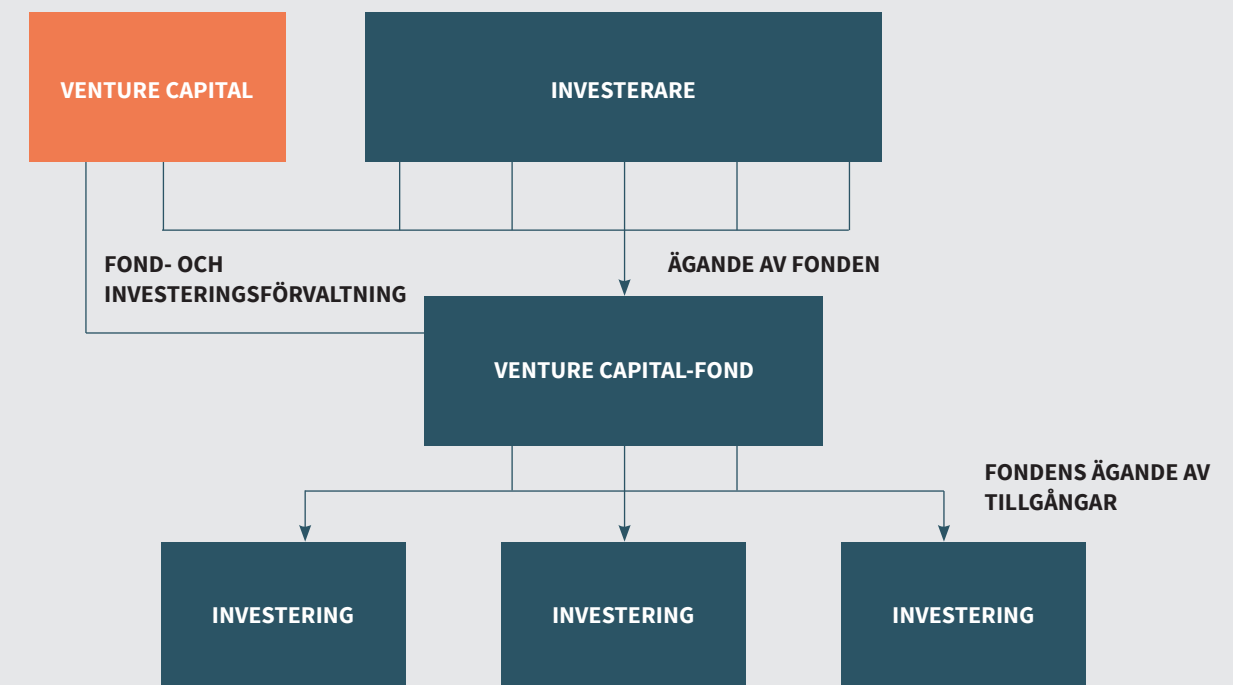
¹⁷/Enligt Svenska Riskkapitalföreningens rapport Swedish Private Equity Market.

Venture capital som källa till kapital

Venture capital investeras mestadels via fonder. En klassisk venture capital-investering är en tidsbegränsad minoritetsinvestering i ett onoterat företag. Avkastning uppstår genom försäljning av aktier i de bolag som det investerats i. Ägandet sträcker sig allt som oftast över 5–10 år, lite beroende på utvecklingen av bolaget och investeringen.

Storbolag som H&M (via Colab), Telia (via Division X) och Volvo (via Volvo VC) tillför marknaden kapital genom sina

corporate venture capital-investeringar. Likaså tillförs statligt kapital av till exempel Industrifonden och Almi Invest. Beroende på kapitalets ursprung finns det olika bakomliggande drivkrafter. Incitamenten varierar från rent ekonomiska aspekter, tekniska innovationer till tillgången på skalbara affärsidéer som lätt kan implementeras över hela världen.

Venture Capital-fondstruktur

Venture capital kan i sin tur delas upp i olika typer beroende på var investeringsobjektet befinner sig i sin bolagsutveckling.

- Såddkapital är den initiala finansieringen som en entreprenör ofta behöver för att kunna utveckla sin idé och starta sitt företag. I dessa faser tillför ofta venture capital-aktören mer kunskap och kompetens än kapital.

- Tillväxtkapital används när företag ska gå från en relativt nystartad verksamhet till en större aktör. Typisk investeringsstorlek är 5–50 miljoner kronor.
- Bryggfinansiering är en större investering, ofta på 50–250 miljoner kronor, som används mellan tillväxtkapitalet och en eventuell börsintroduktion.

Venture capital i Sydsverige

Marknaden för venture capital är starkt koncentrerad till huvudstadsregionen och i Stockholm fick den sitt internationella genombrott med bolagen Skype, Klarna, Spotify samt Izzettle. Malmö har under de senaste fem åren blivit en etablerad plats för jakten på startup-scenen och får på regelbunden basis besök av internationella venture capital-aktörer som scoutar intressanta objekt. Den skånska startup-scenen attraherar mer pengar och fler investerare år för år. De stora venture capital-aktörerna så som Northzone och Creandum, ej etablerade i regionen, genomför investeringar men det sker med mandat från Stockholm. Förklaringen är enkel – det anses finnas för få bra bolag och det stora kapitalet är hitintills samlat i huvudstadsregionen.

Skåne gjorde under 2017 ett rekordår, räknat i kronor, vad gäller investeringar i form av venture capital-investeringar. Totalt investerades 1,57 miljarder kronor, motsvarande siffra under 2016 var 1,42 miljarder kronor. Bara huvudstäderna Stockholm, Köpenhamn och Helsingfors attraherade mer pengar i Norden. De fyra största transaktionerna återfinns i Malmö (Min Doktor 218 miljoner kronor och Orbital Systems 164 miljoner kronor), Lund (Sol Voltaics 187 miljoner kronor) samt Helsingborg (Dark Matter 184 miljoner kronor)¹⁸. Generellt kan konstateras att de flesta investeringarna sker inom områdena hälsa och deep tech som bland annat omfattar artificiell intelligens, röstigenkänning, stordata och bildseende.

Närheten till Köpenhamn är en gynnsam faktor som även påverkar scenen för venture capital i Skåne, med Malmö i spetsen. Köpenhamn är aktiva och mycket av marknadsföringen sker genom #CPHFTW som är en ideell organisation i Köpenhamn, vilken representerar och arbetar för tech-startups i Danmark och Öresundsregionen. Syftet är att förbättra ekosystemet för startup-entreprenörer i och runt Köpenhamn genom att bistå med relationer, kunskap och möjligheten att samla sig under ett gemensamt para-

ply. De största investeringarna under 2017 återfinns inom Life Science och Fintech som i Köpenhamn reste de största summorna. Bland dessa kan Orphazime (772 miljoner kronor), Trustpilot (158 miljoner kronor) samt Labster (78 miljoner kronor) nämnas.¹⁹

Almi Invest är det riskkapitalbolag i Sverige som är mest aktiva inom startups, bolaget investerar i hela landet via regionala fonder samt en nationell fond inom GreenTech med fokus på att göra klimatsmarta investeringar. Almi Invest ägs delvis av Almi Företagspartner samt regionala parter och vissa andra offentliga intressenter och är ytterst finansierat av svenska staten och EU. Almis investeringar är inte knutna till en specifik bransch, men däremot är investeringskriterier såsom innovativ affärsidé med en teknikhöjd (kärna) som är möjlig att skydda väsentligt viktigare. Almi Invest Syd har under de senaste åren genomfört 8–10 investeringar varje år i nya tillväxtbolag i Skåne och Blekinge och detta utfall beräknas gälla också för 2018. Det råder ett stort flöde av kapital på den sydsvenska marknaden och antalet affärsänglar är fler än någonsin. Kombinationen av dessa två parametrar gör att startups befinner sig i en ytterst angenäm situation beträffande tillgången på kapital just nu. Man ska dock inte glömma bort, anser Karin Ebbinghaus, Investment Manager på Almi Invest GreenTech, att det i princip alltid krävs ytterligare investeringar i ett bolag. Investerarna bör därför vara beredda på att vara långsiktiga och uthålliga.

”Den gynnsamma konjunkturen kan bidra till att vissa startups hålls vid liv orimligt länge i form av konstgjord andning (tillskott av kapital). En tuffare konjunktur kommer således per automatik skilja agnarna från vetet.”

KARIN EBBINGHAUS, ALMI INVEST

Almi är också verksamma i Kronoberg och Kalmar via Almi Invest Småland & Öarna. De senaste åren har de genomfört ca 4–6 investeringar årligen i nya tillväxtbolag.

”Vi har investerat i flera spännande bolag i regionen men är alltid på jakt efter innovativa tillväxtbolag. I dagsläget har vi cirka 50 miljoner kronor kvar att investera fram till år 2021.”

ROBERT WAHLQUIST, AFFÄRSUTVECKLARE ALMI INVEST

Det finns också privata investerare som är verksamma i Sydost. Investerare Sydost är en non-profit organisation som samlar affärsänglar i regionen. Nätverket skapades utifrån behovet av att stödja tillväxtbolag med tillgång till tidig finansiering och att skapa en arena där entreprenörsbolag kan träffa investerare i Sydostregionen.

”Vi har i nuläget en god tillgång på bolag som söker kapital. Och vi har cirka 200 affärsänglar i nätverket som fyra gånger per år har möjlighet att träffa bolag som söker kapital på våra investerarträffar”.

STEFAN UPPMAN, VIDEUM SCIENCE PARK OCH INVESTERARE SYDOST

Och investerarträffarna har lett till att många bolag har fått tillgång till finansiering sedan starten 2012.

”Vid varje investerarträff presenteras 4–5 bolag. Vv av bolagen i genomsnitt får tillgång till kapital”.

STEFAN UPPMAN, VIDEUM SCIENCE PARK OCH INVESTERARE SYDOST

Hampus Jakobsson är en av Sydsveriges framgångsrikaste tech-entreprenörer. 2002 grundade han Tat – ett bolag som byggde användargränssnitt för mobiltelefoner. Åtta år senare sålde han och medgrundarna sitt innehav till bolaget bakom Blackberry-telefonerna. Sedan dess har Hampus varit aktiv som affärsängel med investeringar i 82 stycken tech-bolag och grundare av bland annat Malmö startups och The Ground.

Enligt Hampus Jakobsson fastnar ofta Lunds tech-innovationer i forskningen alternativt slukas upp av Corporate Venture Capital-bolagen. Lund besitter dock en fördel – ett större djup i innovationen, dock förutsätter det en smidigare och modernare ”go to market-strategi”. Likaså menar Hampus att klimatet kring Malmös kreativa platser för startups är av mindre hierarkisk struktur. Malmös startup-scen kännetecknas till mångt och mycket av självlärda entreprenörer som skaffat sig spetskompetens genom intresse och nätverk.

”Lunds Venture Capital-scen kännetecknas av mer Corporate Venture Capital, vilka attraheras av innovationer sprungna ur forskningen, medan Malmö har en annan scen med affärsänglar, svenska Venture Capital-aktörer samt internationellt kapital.”

HAMPUS JAKOBSSON, TECH-ENTREPRENÖR

¹⁸/Uppgifter från NY Consulting Öresund Investor Climate Report 2018. Omräknat enligt Riksbankens snittkurs för Euro avseende 2017.

¹⁹/Enligt Svenska Riskkapitalföreningen www.svca.se.

Hamnarna i centrum för stadsutveckling

En viktig del i infrastrukturen är de infrastrukturanläggningar som ägs lokalt i regionen – hamnarna. Här pågår en utveckling på flera håll i regionen som kommer att prägla utvecklingen under en lång tid framöver.

Sydsvenska hamnar en outnyttjad resurs

Hamnar yteffektiviseras och skapar nya bostads-områden

Flertalet av de stora städerna i Sydsvrige ligger vid kusten. De har alla en hamn, större eller mindre. Historiskt var hamnen motorn i stadens ekonomi och staden växte runt om den. Efter hand som städerna har vuxit och fått en bredare ekonomisk bas med tonvikt på tjänster så finns stora markvärden där hamnen ligger och som passar bra för boende- och verksamhetsutveckling. Samtidigt har även hamnarnas affärer utvecklats med behov av expansion för att tillgodose kundernas ökade volymer.

Den här utvecklingen finns på många håll i världen. Mest känt är förmodligen Docklands där hamnen i London redan under 80-talet omvandlades till en mix av bostäder, kontor, lättare industri och rekreation. På närmare håll och i modernare utförande finns projektet Hafencity i Hamburg.

I Sverige är Malmö det mest kända exemplet och liknande projekt finns nu – olika långt framskridna - på andra håll

som Trelleborg, Hallands Hamnar (Varberg), Helsingborg med Oceanhamnen och Ystad. Kalmar genomför ett omfattande projekt med stor potential som inrymmer ny placering av universitetscampus vid järnvägen och flytt av hamnverksamhet.

Det innebär möjlighet till ny blomstringstid för stadsnära och stationsnära boende och det öppnar för ny kapacitet i logistiken. Trelleborgs hamn kommer exempelvis kunna arbeta grönare och ta emot större och renare färjor. I Helsingborg etablerar Scandlines batteridrivna färjor. Beslut för Ystad om samma utveckling kommer inom snar framtid. Dessa processer är ganska anonyma för regional utveckling och näringsliv. Inte minst saknas en samlad bild av impact när detta sker ungefär samtidigt i fler hamnar.

Detta har stor potential att skapa ny dynamik i regionen samtidigt som det har tydlig klimatprofil. Utvecklingen innebär att stadsdelar centralt vitaliseras och ger ny dynamik i bostads- och arbetsmarknader eftersom dessa nya

Trender att beakta

Utan tvekan råder det en viss polarisering mellan Malmös och Lunds startup-scener där de drar på olika håll. Malmö drivs av att skapa innovationer, sätta nya produkter på marknaden och kommersialisera affärsidéer. Lunds anrika historia som forskande universitet har incitament som skiljer sig från den mer kommersiella innovationsmiljön i Malmö. Båda miljöerna fyller sitt syfte men önskvärt för samhället vore en konvergens mot mer kommersialisering av innovationer så att fler kan ta del av förbättringarna.

”Finns det ytterligare en uppsjö av patent och tekniska innovationer som egentligen bör se dagens ljus men som inte kommersialiseras? Borde dessa patent istället tillfalla universiteten och inte den enskilda forskaren?”

KARIN EBBINGHAUS, ALMI INVEST

Trenden går mer mot investeringar i mjukvara snarare än hårdvara då skalbarhet och global försäljning är prioriterade aspekter.

God tillgång på kapital gör affärsänglar attraktiva som investerare, däremot ställer de till viss oreda bland mer etablerade Venture Capital-aktörer. En såddfinansiering leder ofta till ytterligare kapitalbehov och där krävs uthållighet. Gissningsvis kommer omständigheter i konjunkturen att anpassa nivåerna framöver.

Fokusera på innovationen inte staden!

Det finns inte mindre än 34 innovativa miljöer i Sydsvrige. Flest har Malmö (10), Lund (8) och Helsingborg (6). Det är en hälsosam blandning av formella och informella inkubatorer, acceleratorer, Science Parks och startup-scener. Dessa drivs med differentierade affärsfokus och i olika former. Malmö bidrar med en diversifierad scen för startups där bland annat Game Habitat, Minc, The Ground, Djäkne Startup Studio samt Media Evolution alla fyller sina syften. I Lund råder det ett stort fokus runt Ideon och dess innovationsmiljöer. Likaså gör Smile stora avtryck på startup-scenen i Lund. I fotspåren på Lunds storhetstid inom Telecom återfinns nu Mobil Heights som en attraktiv avknoppning för innovationer. Helsingborg har mer traditionella acceleratorer som Think och co-working concept som Mindpark men har också nischat sig med sin E-Commerce Park, helt inriktad mot e-handelsfokus i någon form. Utanför dessa tre större hubbar finner vi Kalmar Science Park (Kalmar), Attrinova Affärsutveckling (Oskarshamn), Blue Science Park (Karlskrona), Netport Science Park (Karlshamn), Videum Science Park (Växjö), High Five (Halmstad) samt Krinova Incubator & Sciende Park (Kristianstad). Krinova Incubator & Science Park bedriver TÖS som är ett arbetsmarknadsprojekt. Fokus i projektet är Östra Skånes tillväxtpotential och långsiktiga utveckling, i form av aktivt innovations- och tillväxtarbete i samverkan med etablerade aktörer och konsulter.

Med detta sagt hade det varit ytterst önskvärt att fronta denna enorma potential och bakomliggande kraft i en gemensam kontext. En decentraliserad sydsvensk startup-scen där fokus på staden förblir en sekundär fråga och innovationen en primär fråga. Detta hade med all sannolikhet skapat en starkare och attraktivare mötesplats - intressant nog för att attrahera fler nationella som internationella investerare och således mer kapital på sikt.

områden ofta är väl uppkopplade för pendling. Samtidigt ger det nya möjligheter för själva hamnverksamheten. När ny kapacitet skapas från grunden kan klimatvänliga lösningar byggas in från start.

Sydsverige- En metropol för varulogistik

Med en förväntad växande utrikeshandel och en ökad befolkning kommer transporterna allt mer att påverka Sverige och Skåne.

Ser man till de prognoser som finns ökar behoven mycket markant. Viktiga underliggande variabler för framtida trafik är befolkning och godsflöden. Vad gäller gods-

trafiken bedömer Trafikverket själva att volymerna ökar mycket i Sydsverige. Skåne är enda delen av landet där både pendling och gods växer mycket kraftfullt. Eftersom dessa konkurrerar om utrymme på vägar och järnväg har det betydelse för infrastrukturen och hamnarnas omland. Ser vi till godsvolymer är Halland i nationell topp vad gäller volymtillväxt. Likväl har sydostlänen procentuella ökningar som slår storstadslänen Stockholm och Västra Götaland. Även om så pass långsiktiga prognoser inrymmer osäkerhet är detta ändå ett mått på trycket vad gäller godslogistik i framtiden för Sydsveriges del. Detta spelar in i hamnarnas verksamhet.

// TRAFIKVERKETS PROGNOSE

	BEFOLKNING TILL 2040	GODSTRAFIK TILL 2030		GODSTRAFIK TILL 2050	
	HELA PERIODEN (CA)	PER ÅR	HELA PERIODEN	PER ÅR	HELA PERIODEN
Skåne	148%	2,26%	156%	1,98%	219%
Halland	143%	2,34%	159%	2,05%	225%
Kronoberg	112%	2,15%	153%	1,88%	211%
Blekinge	99%	2,16%	153%	1,89%	211%
Kalmar	95%	1,86%	145%	1,62%	190%
Västra Götaland	125%	1,67%	139%	1,46%	179%
Stockholm	173%	1,28%	129%	1,12%	156%
Uppsala	155%	1,71%	140%	1,50%	181%

Trafikdrivande prognoser (personresor och gods)
Källa: Trafikverket nationell plan och underlagsrapporter

Skåne har sedan länge varit och är Sveriges viktigaste logistiknav för transporter till våra handelspartners i Europa.

Under 2017 har godsflödet i Sverige ökat mest inom sjöfart, och därefter med lastbil och järnväg. Sveriges hamnar hade 2017 totalt ca 70 000 fartygsanlöp, 138 miljoner ton gods över kaj samt 5 miljoner enheter. Via de skånska hamnarna kom 33 procent av tonnaget, 52 procent av alla enheter samt 64 procent av alla fartygsanlöp.

Sverige har ett miljömål om att utsläppen från inrikes transporter ska minska med 70 procent till 2030 jämfört med 2010. Skåne har ett annat mål om att vara klimatneutral och fossilfri 2030. Detta kommer att påverka logistiken i Skåne. Den utveckling som Skånes politiker antagit som mål är att trafikfördelningen av godstransporter i Skåne ska ändras enligt följande (med 2006 som referensår):

// PROGNOSE TRAFIKFÖRDELNING AV GODSTRANSPORTER I SKÅNE

TRANSPORTMEDEL	2006	2050
Lastbil	58%	40%
Järnväg	17%	20%
Sjö	25%	40%
Totalt	100%	100%

Källa: Region Skåne

Hur transportsystemet i Skåne utvecklas har en avgörande betydelse för såväl Skåne som för hela Sveriges konkurrenskraft.

Ett problem med Trafikanalys och Trafikverkets framtida godsprognoser har historiskt varit att de är baserade på ton och inte på antal enheter (lastbilar, personbilar). Detta har troligen medfört att Trafikverket inte uppmärksammat att vissa hamnar har förlorat godsvolym i ton på grund av bland annat Öresundsbron och att tungt gods ersatts av lättare högvärdigt gods samt att hamnarna har haft en kraftig ökning i antal enheter och att detta inte har beaktats i framtida infrastrukturplaneringar.

Först nu har man uppmärksammat problemet och man har konstaterat att vägnätet i södra Sverige inte har kapacitet för den trafik som i framtiden kommer att komma via hamnarna i Sydsverige.

Två av fem Core hamnar finns i Sydsverige

En stor del av den svenska ekonomin är beroende av export och import av gods och passagerare genom de skånska hamnarna. Värdet av gods- och passagerarflöden genom de svenska hamnarna kan uppskattas till mer än 1 000 miljarder kronor.

Sjöfarten är mycket betydelsefull för våra gränsöverskridande transporter och trots att en stor andel av Sveriges import och export (cirka 90 procent) sker med fartyg, svarar sjöfarten endast för 10 procent av Sveriges koldioxidutsläpp.²⁰

EU har tagit ut drygt 100 hamnar i hela Europa som ska vara stommen i ett stomnätverk, ett ”Core Network” där fem svenska hamnar är utpekade - Trelleborgs Hamn, Copenhagen Malmö Port, Göteborgs Hamn, Stockholms Hamnar och Luleå Hamn.

För att förenkla samarbetet och hålla ihop nätverket, har EU beslutat att bilda nio transportkorridorer där de svenska Core-hamnarna (utom Luleå) ingår i en korridor som heter Scandinavian Mediterranean Corridor, vilken går från Finland i norr till Italien i söder.

Enligt EU är det Core-hamnarna samt korridorerna, som ska prioriteras vid infrastrukturens utveckling i framtiden. Så har det inte skett vid infrastrukturplaneringen för Sverige.

Vid en analys av Sydsvenska hamnar (från Falkenberg till Västervik) kan man konstatera att flera av hamnarna håller på med en utveckling av sin hamn, dels för att

möta ökade godstransporter men även för att underlätta bostadsbyggande.

I sydöstra Sverige finns också omfattande hamnverksamhet. Denna är delvis nischad per hamn, men delar positionen som en port mot marknader österut. Att Sydostlänken etableras spelar stor roll, men i ett vidare perspektiv handlar mycket om utvecklingen i Polen och andra öst-europeiska marknader samt givetvis huruvida planerna på en ny sidenväg till Kina konkretiseras.

Sjöfartstransporters klimatpåverkan har avsevärt förbättrats fr o m 1 januari 2015 då man skärpte kraven på svavelhalten i sjöfartsbränslet och utsläppen i det svavelkontrollerade området (SECA) som omfattar, Östersjön, Engelska kanalen samt Nordsjön.

En sammanfattning över hamnarnas utveckling är:

- De sydsvenska hamnarna har alla haft tillväxt under de senaste åren och de flesta av hamnarna har utvecklingsprojekt som även påverkar infrastrukturen, utanför hamnområdet.
- Hamnarna och dess kunder tror på en ökad godsmängd.
- Två av Sveriges fem Core-hamnarna finns i Skåne.
- Kärnverksamhet i sydhamnarna är RoRo (hamnar i Halmstad, Helsingborg, Malmö, Trelleborg, Ystad, Karlshamn och Karlskrona) samt containers (hamnarna i Helsingborg, Malmö och Åhus).
- Investeringarna hos de större hamnarna för en period fram till 2021 är ca 2,5 miljarder kronor.
- Några av hamnarna har etablerade nära samarbeten (CMP, Hallands Hamnar, Smålands Hamnar) och några kan tänka sig ett närmare samarbete med andra hamnar.
- Hamnar som har pågående projekt vilka bidrar till nytt boende och verksamhet på tidigare hamnområde är:
 - Varberg (stadsdel Västerport)
 - Trelleborg (stadsdel Sjöstaden)
 - Helsingborg (Oceanhamnen)
 - Kalmar (integrerat med stationsområdet)

²⁰/HUI Researchs rapport ”Sveriges hamnar – porten till Sverige”

Stor potential för effektivisering och renodling

De sydsvenska hamnarna (Malmö hamn och därmed inte hela CMP) hanterade omkring 2,6 miljoner enheter 2017 vilket var ca 52 procent av den totala volymen i Sverige och cirka 46 000 miljoner ton gods 2017 vilket var 33 procent av den totala marknaden i Sverige. Då ska man beakta att merparten av övriga hamnars godstonnage kommer från Göteborg, där oljan år 2017 stod för merparten, 21 861 miljoner ton, vilket motsvarar 64 procent av den totala oljevolymen.

Av det totala antalet trailerenheter i Sverige hade sydsvenska hamnar 64 procent marknadsandel.

Volym 2017

Till det kommer att en stor del av godstillväxten hanteras av den fasta Öresundsförbindelsen. Men i svensk politik får regionen inte erkännande för rollen som metropol för varulogistik.

Stockholms hamnar består av hamnarna i Nynäshamn, Stockholm samt Norrtälje. Avståndet mellan Nynäshamn och Norrtälje är omkring 110 kilometer.²¹ Detta är i paritet med avståndet Ystad-Helsingborg och betydligt längre än avståndet Trelleborg-Helsingborg.

Ser vi till hamnarna i Öresund så handlar det om sammanlagt 38 500 miljoner ton, gods 2017 (om man räknar med hela CMPs volym). Detta är i samma storleksklass som Göteborg (40 500 miljoner ton).

	GODS (miljoner ton)	OLJA (miljoner ton)	TRAILERS (antal)
Helsingborg	7 573	373	428 010
Landskrona	556	0	0
Malmö/CMP	15 500	5 200	295 000
Trelleborg	11 268	29	744 570
Ystad	3 568	0	270 106
"Öresundshamnen" (summa)	38 565	5 602	1737 686
Göteborgs Hamn	40 500	21 861	548 937
Stockholms Hamnar	9 232	280	472 127

Källa: Sveriges Hamnar:
2017 års siffror helår

Man kan konstatera att de skånska hamnarna är dominerande vad avser RoRo-trafik och antal trailers.

Det finns flera skäl till det. Regionens egna företrädare i politik och näringsliv är inte alltid fullt på det klara med

²¹/114 km enligt <https://sv.distance.to/Nyn%C3%A4shamn/Norrt%C3%A4lje-Kommun>

regionens roll och betydelse. Ett annat viktigt skäl är att regionens hamnanläggningar drivs som enskilda bolag av kommunerna.

I Göteborg blev den historiska utvecklingen att ett hamn-bolag expanderade med nya hamnar. Hamnverksamheten i Göteborg har sedan ett par år splittrats med en sammanhållen organisation för att hantera landlordfunktionen (infrastrukturen), kryssning och olja. De andra verksamheterna (RoRo, containers, biltransporter) som tidigare hanterades av Göteborgs Hamn har outsourcats till andra företag som hyr anläggningarna i ca 20 år och som förbundet sig att investera i verksamheten.

Den viktigaste marknadsföraren av Göteborg som logistikhuvudstad är därför helt enkelt hamnen, Göteborgs hamnverksamhet är synlig.

Hamnarna i den skånska storstadsregionen i Öresund är betydligt mindre synliga. Hamnarna har olika roller och specialiseringar. Även om det kan fungera så innebär det att kommunikationen är uppsplittrad mot politik och marknad. Utan att här gå in på detaljer finns en uppenbar potential i sammanslagning av management och i viss mån godstyper eller åtminstone djup samverkan av verksamheten.

Sydostlänken – En länk mot ökad flexibilitet

Beslutet om att bygga sista etappen (Olofström-Karls-hamn) och rusta Sydostlänken öppnar för nya godstransporter. Detta möjliggör att en del lastbilstransporter kan flyttas över till järnväg och medger flexibilitet för järnvägsgods. Inte minst perspektivet med handel i österled får nya möjligheter. När investeringen nu realiseras blir det viktigt att följa den konkreta responsen och utvecklingen i marknaden.

Ett samarbete mellan de olika hamnarna i Skåne skulle kunna vara att utveckla tågkoncept från/till Södra Sverige och norröver och tillsammans etablera en torrhamn.

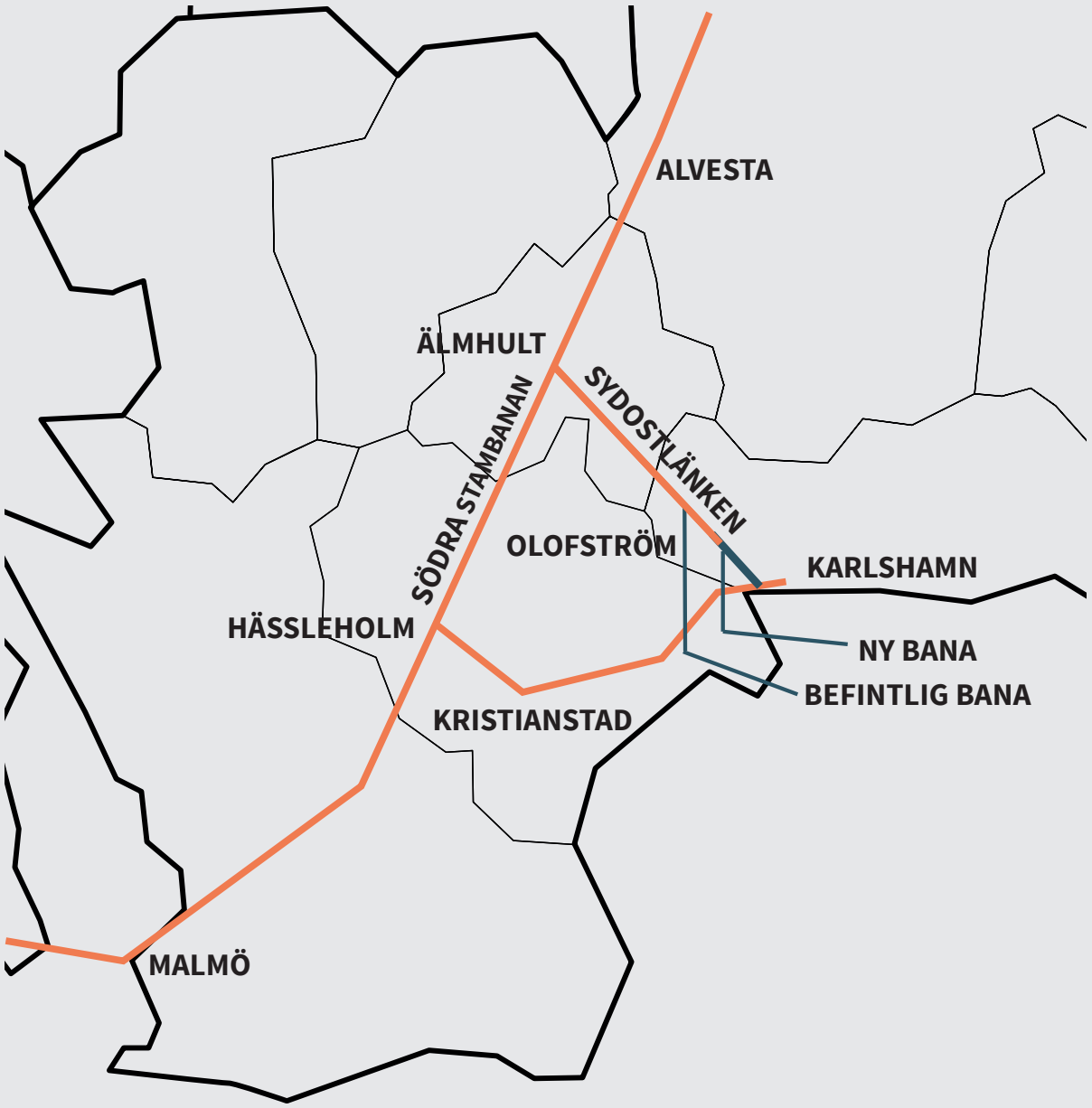
Utred förutsättningarna för en ny torrhamn

En torrhamn fungerar både administrativt och operativt som en traditionell hamn, men ligger inte geografiskt vid vattnet utan inne i landet dit transporter går direkt från den konventionella hamnen. Torrhamnar kan kategoriseras utifrån avståndet mellan torrhamnen och våthamnen i tre olika kategorier; fjärrtorrhamn, mellantorrhamn samt närtorrhamn. Ett stort avstånd mellan våthamnen och torrhamnen innebär i regel större miljövinster, men skillnaden avtar ju större godsvolym som hanteras.

Syftet med en torrhamn är att möjliggöra för en effektivare hantering av gods och öka kapaciteten i hamnarna samtidigt som det också stärker det regionala och lokala näringslivet. Möjligheterna är många och samhällsvinsterna kan bli stora vid en torrhamnsetablering. Genom att avlasta våthamnen ökas kapaciteten att hantera sjögods utan att behöva ta mer dyrbar mark från staden i anspråk. Utförs det administrativa arbetet, så som tullklareringar och säkerhetsinspektioner, i torrhamnen frigörs resurser i våthamnen och köbildning minskas.

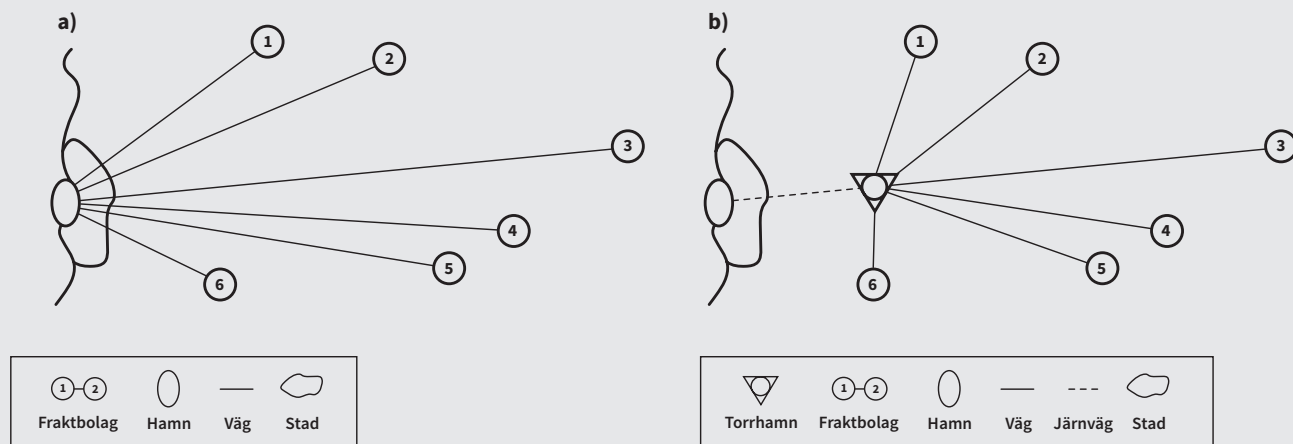
Vidare pekar både forskning och verkliga exempel på betydande miljövinster och minskade koldioxidutsläpp med en torrhamn eftersom möjligheten till omfördelning från lastbil till järnväg ökar. En torrhamnsetablering leder också till minskad stadskörning och kortare väntetid vid hamnens portar, vilket minskar miljöbelastningen. Samtidigt innebär en omfördelning från lastbil till järnväg mindre vägslitage och säkrare trafikmiljö.

Utöver effektivisering och miljövinster kan en torrhamn innebära möjligheter för det regionala och lokala närings-

livet, både som helhet och för logistiknäringen. Emellertid är frågan om det geografiska läget för en torrhamnsetablering central. Flera parametrar är viktiga att ta hänsyn till när läget för en torrhamn diskuteras, varav anslutnings-möjligheter och närhet till väl utbyggd infrastruktur, både

vägnät och järnväg, ses som grundläggande för en framgångsrik etablering. Läget kan således ses som nyckeln till att maximera samhällsvinsterna med en torrhamns-etablering.

Det har genomförts ett antal analyser av etableringen av en torrhamn i Sydsverige. Men dessa har visat att förutsättningarna vid tillfället inte har varit på plats. Eftersom det nu finns ett antal investeringar i ny kapacitet är det intressant att ta en ny titt på frågan.

- Sydostlänken etableras
- Fyrspår genom Skåne
- Fehmarn Bält-förbindelsen

Det finns ett antal tänkbara kandidater till placeringen av en sådan lösning. Hässleholm skulle kunna vara en plats för en torrhamn, helt enkelt eftersom det är en järnvägs-knutpunkt. Om man utvecklar Sydostlänken skulle en torrhamn även kunna ligga i Älmhult och bland annat byggas på volymer från IKEA och Volvo (Olofström). Ett läge utanför Helsingborg som diskuteras är Åstorp/Bjuv, vilket också kan vara tänkbart.

Det borde vara möjligt att samla en bredare krets aktörer för att genomföra en förnyad studie om framtida etable-

ring av en torrhamn. En sådan bör sättas samman så att den kan vara neutral nog för att föreslå placering utifrån bästa möjliga kommersiella livskraft. Enighet bakom den geografiska placeringen är en förutsättning för att staten ska övertygas om eventuella följdinvesteringar.

”Framtida transporter bygger på en kombination av alla transportmedel för att nå en klimateffektiv transport. En torrhamn är en utmärkt plats för omlastning mellan transportslagen. För att det skal lyckas måste mer kapacitet frigöras för godstransporter på järnväg. En torrhamn kan även hjälpa till med att frigöra markytor i hamnarna, för exempelvis bostadsutveckling”.

TOMMY HALÉN, TIDIGARE VD TRELLEBORGS HAMN

Är det CMP som kommer att bygga HH-förbindelsen?

Även om man ser till kärnverksamheten – oaktad kommunikation och PR – finns en hel del som talar för att en gemensam hantering av hamnbolagen skulle innebära fördelar.

Ibland hör man i den svenska debatten att det finns för många hamnar. Men ofta fyller samtliga hamnar en faktisk funktion som är efterfrågad av marknaden, ofta med stark specialisering. Däremot finns det sannolikt en hel del synergier inom en rad områden genom samgåenden av hamnar. Kanske är det inte för många hamnar utan för många vd:ar?

CMP, Hallands hamnar och Smålandshamnar är bra exempel på samarbete och alla har erfarenheter av de synergier som finns. Ytterligare steg och förslag har fallit på målsnöret. Men detta bör definitivt analyseras med sikte på att finna synergier. Det undgår knappast någon extern observatör att potentialen är uppenbar.

En stor fördel för Skåne om hamnarna utvecklar samarbete och specialisering skulle kunna vara diskussioner med Trafikverket angående att investeringar för en typ av transport (ex. RoRo, container) skulle ske i en hamn och inte i alla hamnar.

En större hamnaktör skulle kunna bära flera uppgifter än ren hamnverksamhet. I själva verket är hamnbolagen specialiserade på drift och hantering av infrastruktur. Även här finns utrymme för utveckling. På flera håll i världen hanterar hamnar till exempel betalbroar, järnvägar, vägar och flygplatser. Exempelen omfattar både offentligt ägda och privata hamnar. I New York är det hamnbolag som driver flygplatser och broar till Manhattan eftersom dessa är offentliga infrastrukturhållare som sitter i regionen och har transparent insyn. Kanske är det CMP som ska bygga HH-förbindelsen (fast förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör)?

Ny godsstrategi kan missgynna Sydsverige

Regeringen har formellt tagit beslutet att inrätta ett nationell godstransportråd. Skälet till att inrätta rådet är enligt Näringsdepartementet ”om Sverige ska klara konkurrenskraften och klimatutmaningen behöver transportsektorn utvecklas och då måste alla berörda parter agera gemensamt för att hitta lösningar. Med godsstrategin som utgångspunkt blir det nationella rådet ett viktigt verktyg för genomförandet.”

Det är bra att man ånyo gör en godsstrategi men när man

”Målsättningen för det nationella godstransportrådet synes vara att gods ej ska landa i sydsvenska hamnar!”

TOMMY HALÉN, TIDIGARE VD TRELLEBORGS HAMN

gör en nationell godsstrategi borde den även vara kopplad till en internationell godstransportstrategi då godstrafik inte är enhetlig och i huvudsak är internationell till sin karaktär – få varor har helt inhemska flöden från råvara till kund. Därför behöver politiken erbjuda villkor för bred pluralism – med olika sorters trafik. Detta är i synnerhet viktigt för Sydsverige som idag saknar tydlig representation i rådet.

Utveckling av infrastrukturen för lastbilstransporter via Sydsverige diskuteras politiskt och där diskussioner förs om att godstrafik ska gå med järnväg eller med sjöfart (kustsjöfart).

Ett stort problem med järnvägstransporter från Sydsverige kommer att påverkas av att det inte är tillräcklig kapacitet på spåren och det kommer att ta tid att utveckla järnvägstransporter.

Vissa hamnar i Mellansverige och Norrland har startat en lobbyverksamhet under namnet ”Ostkusthamnar” där de förespråkar att transporterna som idag går till Sydsvenska hamnar ska gå direkt från Europa till hamnarna i Mellansverige och Norrland. Detta för att utveckla sina egna hamnar på bekostnad av de Sydsvenska hamnarna.

Ett dylikt transportupplägg för att undvika att gods hamnar i Sydsverige skulle medföra att lastbilarna inte kommer att belasta landsvägsinfrastrukturen samt att Trafikverket inte behöver utveckla vägnätet låter logiskt från ett teoretiskt perspektiv.

Liknande transportupplägg har tidigare prövats med negativa effekter såsom olönsamt, obalans i trafiken, längre ledtider m.m. och sannolikt skulle företagen i Sydsverige missgynnas. Det har diskuterats någon typ av subvention för att kustsjöfart skulle kunna bli lönsam och attraktiv mot lastbilstransporter. Detta skulle snedvrída konkurrenssituationen och hamnarna i Sydsverige kommer att förlora godsvolymer och investeringar som sker kommer inte att bli lönsamma.

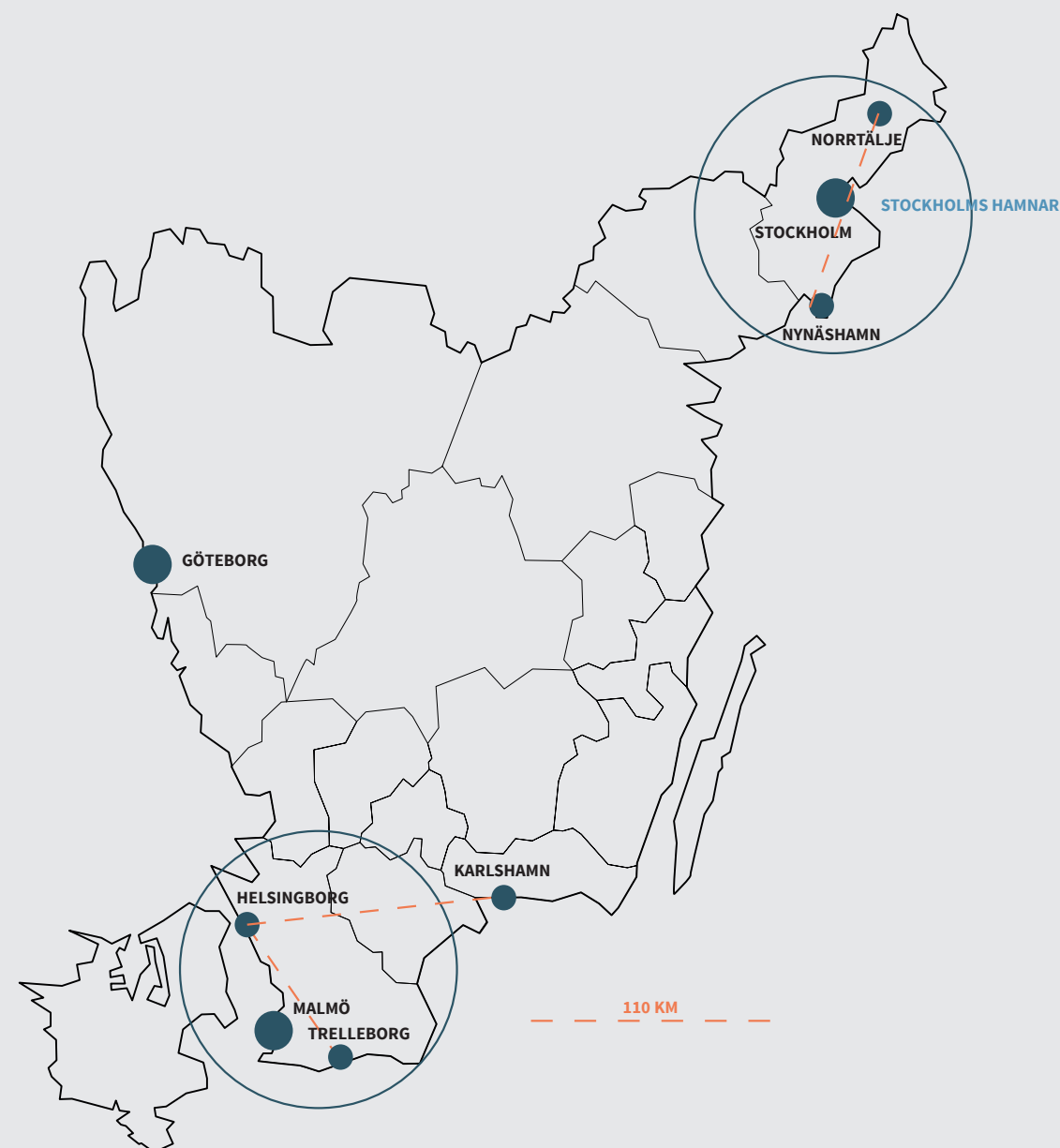
Ett dylikt transportupplägg skulle även påverka volymerna över Öresundsbron och HH-leden, trafiken genom Danmark och för Fehmarn Bält samt inte utvecklas enligt intentionerna i EU:s transportkorridor som går genom Sverige, Scandinavian Mediterranean Corridor.

Som sagts ovan bör ett internationellt perspektiv finnas med i den nationella godsplanen och man får inte glömma bort den expansion av transporter som kommer att följa en utveckling av e-handel som kraftigt utvecklats och finns på olika platser i Skåne. Digitalisering som driver fram e-handeln kommer att ge ett helt nytt perspektiv på transporter då konceptet bygger på snabba leveranser och föranleder många nya enheter på vägarna.

Ett annat perspektiv är att ta fram scenarier för sydöstra Sverige mot bakgrund av utvecklingen i Östeuropas marknader och Kina. De scenarier som finns bör klargöras och kommuniceras mycket tydligare i sammanhanget

Skapa en storstadshamn vid Öresund

De sydsvenska hamnarna är en omistlig del av näringslivets infrastruktur och betydelsen är underskattad. Sydsverige hanterar stora volymer gods, men i den svenska debatten får detta mycket liten plats. Detta påverkar säkerligen aptiten på att satsa i infrastruktur. Ett skäl till detta är sannolikt att den hanteras småskaligt i många organisationer. Att det finns många hamnar har historiska skäl och de har genom åren ofta hittat en kärna baserat på marknadens efterfrågan som i grunden är sund. Men däremot finns skäl att fundera över koordineringen och vinster med ett sammanhållet management.

En agenda för att bättre förstå och ta tillvara hamnarnas potential kan vara följande:

- Analysera den samlade potentialen i sydsvenska docklands-projekt. Både för regionens arbets- och bostadsmarknad och för logistikens framtid, inte minst ur klimatsynpunkt.
- Kommunicera den samlade kraften av ”storstadshamnarna” vid Öresund så att behoven av kringinvesteringar i infrastruktur blir tydligare.
- Med förnyad kraft ta tag i att skapa en ny storstadshamn vid Öresund. Detta skulle skapa en stor aktör med stort inflytande på marknaden och nordisk trafikpolitik.
- Samla aktörer för att ta tillvara möjligheter med Sydostlänken, fyrspar genom Skåne och Fehmarn Bält-förbindelsen. En uppenbar möjlighet är en förnyad analys av torrhamn.
- Ta fram en samsyn för hur den nationella godsstrategin ska hanteras. Hamnarna är inte de enda sydsvenska intressenterna, men troligen de viktigaste. Representation i rådet och inspel från Sydsverige och sydsvenska hamnar är viktiga. Potentialen i Österled med Polen och andra marknader, liksom planer på ny logistik till Kina via land har stor strategisk betydelse och behöver förtydligas.

Från analys till handling

Sydsverige Live skapar en analys av näringslivet i Sydsverige för att bidra till handling. Med det menar vi att analysen kan inspirera till stora och små beslut i företag eller politiken.

Utifrån årets Sydsverige Live-rapport identifierar vi ett antal områden som vi tror är betydelsefulla för Sydsveriges framtida utveckling. Och nyckelordet är samverkan: det finns ingen enskild aktör som kan göra detta på egen hand. Inom vissa områden som kompetensförsörjning och internationalisering är det särskilt tydligt att det krävs flera aktörer och åtgärder för att lösa utmaningarna.

Nedan sammanfattar vi vad Sydsverige Live-rapporten faller ut i för olika aktörer. Listan är på inget sätt heltäckande, men pekar på viktiga områden för Sydsveriges framtida tillväxt.

Näringslivet

- Det sydsvenska näringslivet behöver bli bättre på att ta till vara på potentialen med internationella studenter vid regionens lärosäten. Att var sjunde företag uppger att de letar internationellt är positivt. Och det finns goda exempel som hur Ericsson i Karlskrona samarbetar med BTH för att rekrytera studenter. Samtidigt finns anledning för fler företag att utnyttja möjligheten.
- Kompetensutveckling för personalen spelar allt större roll när arbetsuppgifter förändras i takt med digitalisering och struktumvandling. Ett exempel är Vismas "My competence day" där medarbetaren själv tar ansvar för innehållet. Hur företag aktivt skapar möjlighet för utveckling av säljare och ledare är viktiga strategiska frågor.
- Nyanländas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden är en av regionens stora utmaningar framöver. Anställningsstöd används av drygt vart tredje företag, men kan företagen göra mer för att förbättra integrationen?
- Privata affärsänglar investerar rekordmycket i sydsvenska företag, men antalet nya företag som når minst 10 anställda och 10 miljoner kronor i omsättning inom 10 år är få jämfört med övriga Sverige. Att försöka hitta sätt att skala upp kapitaltillgången för den här typen av tillväxtföretag är en kärnfråga.

Universitet och högskolor

- Lärosätena i Sydsverige spelar en oerhört viktig roll för kompetensförsörjningen i regionen. Men de behöver också bidra till det livslånga lärandet. Akademien behöver utveckla arbetssätt som gör att näringslivet och andra aktörer kan få tillgång till ny kunskap och forskning.
- Sydsvenska lärosäten är populära bland internationella studenter men få stannar kvar och arbetar i Sverige efter examen. Lärosätena behöver stärka arbetslivsanknytning och karriärrådgivning för internationella studenter under studieperioden. Särskilda mentorprogram som finns på bland annat Linnéuniversitetet och Malmö universitet är ett sätt, men fler insatser behövs. Det finns potential för ökad samverkan med företag.

I årets Sydsverige Live-rapport har vi också fördjupat oss i två teman – hamnars roll i den sydsvenska infrastrukturen och möjligheterna med forskningsanläggningarna ESS och MAX IV. Här sammanfattas de viktigaste slutsatserna.

Nationell politik

- I vilken utsträckning internationella studenter stannar kvar och arbetar i regionen efter examen påverkas också av nationella regelverk. I Sverige får studenter från tredjeländ stanna sex månader efter examen för att söka arbete. Detta borde förlängas för att öka studenternas chanser att hitta ett jobb. I flera andra länder är denna period 12 eller 18 månader.
- Processen för att söka arbetstillstånd för personer utanför EU kan vara en tidskrävande process, vilket framför allt påverkar mindre företag. Det svenska regelverket innebär också att tidsbegränsade arbetstillstånd beviljas för som längst två år i taget och dessutom binder det arbetstagaren till en arbetsgivare och ett yrke under de första två åren. Det finns anledning att se över processerna och regelverket för att stärka möjligheten att attrahera internationell arbetskraft.
- Yrkesutbildningar tillför en viktig kategori medarbetare som många upplever brist på. Men här finns en potential att agera för att få mer relevans i utbildningarna i förhållande till industrin i stora delar av regionen. Kanske behövs en ny modell som bättre matchar utbildningsplatserna med de lokala behoven?

Regional och kommunal politik

- Den regionala tillväxtdynamiken rör sig utanför kommungränser. Det finns därför också flera områden såsom utbildning, bostäder och kommunikationer som påverkar utanför den egna kommunens gränser. Inom dessa områden behöver kommunerna samverka i allt större utsträckning.
- Det ekonomiska landskapet förändras när jobben i näringslivet urbaniseras. Detta kräver en väl fungerande infrastruktur som säkerställer att kompetensen och jobben kan nå varandra. Det innebär också en tydligare arbetsdelning mellan olika kommuner där vissa blir allt tydligare ekonomiska motorer medan andra blir mer av boendekommuner.
- Ett område relaterad till internationalisering som kommunerna själva ansvarar för är internationella skolor. Tillgången till internationella skolor är en viktig faktor för att locka internationell kompetens till regionen.

Sydsvenska hamnar en outnyttjad resurs

- Hamnarna är en underskattad del av infrastrukturen som nu genomgår en metamorfos där nya centrumtytor öppnas för ökad arbetsmarknadsintegration och samtidigt gör mer klimatanpassad godshantering enklare.
- I sydöstra Sverige kommer Sydostlänken att bli en spelöppning samtidigt som möjligheterna med den så kallade nya sidenvägen allt mer konkretiseras.
- I Öresundsregionen finns sammantaget hamnverksamhet i samma storlek som Göteborg, men detta är tämligen okänt. Det behövs mer samordning av budskapen mot nationell politik. Potentialen för att skapa en gemensam hamnorganisation i form av en ny storstadshamn vid Öresund är uppenbara.
- Förslag om en så kallad dry-port (ett logistikcentrum för järnvägsgods) i Sydsverige har hittills visat sig svåra att realisera. Men nu kan ett antal kriterier som Fehmarn Bält-förbindelsen, Sydostlänken med mera göra att det finns skäl att återvända till frågan.

ESS och MAX IV ger regionen stjärnstatus

- Vi kommer allt närmare tidpunkten när ESS och MAX IV är uppe i drift samtidigt. Vetenskapligt är succén bortom tvivel. Tillsammans representerar de högteknologisk verksamhet motsvarande en ny teknisk högskola.
- Men frågan är om regionen kan skörda frukterna i form av kommersialiserbara idéer. Ett första steg är att bygga miljöer där internationella förmedlare mellan vetenskap och affärer trivs. Det handlar både om strategier i forskarparken och vad samhället kan erbjuda i form av kommunikationer, boende och internationella skolor. Arbetet behöver intensifieras.

Vår förhoppning är att Sydsverige Live-rapporten tar fram ett relevant beslutsunderlag för att vi ska ställa oss rätt frågor och agera för att stärka Sydsverige som en plats för företag att utvecklas i. Vi kommer att fortsätta arbetet och återkommer under 2019. Därför hoppas vi på mycket feedback och kommentarer inför nästa år.

Sydsvenska hamnars framtida utveckling och investeringar

	HELSINGBORG	HELSINGBORG	KALMAR	MALMÖ	TRELLEBORG	YSTAD	KARLSHAMN	KARLSKRONA	SMÅLANDS HAMNAR
	Halmstad/ Varberg			Del av Copenhagen- Malmö Port					Oskars- hamn/ Västervik
VOLYM 2017 (ENHETER)	194 781	588 859		553 376	761 769	278 602	83 216	151 755	23 311
FÖRÄNDRING 2016-17	19%	9%		-7%	6%	9%	+/- 0 %	26%	5%
BILAR				√					
BULK	√	√		√			√		√
BULK, FLYTANDE	√	√		√			√		
BULK, OLJA			√	Köpenhamn					
CONTAINER	√	√		Köpenhamn/ Malmö					
KEMI		√	√						
KRYSSNING				Köpenhamn					
RORO	√			√	√	√	√	√	√
TRÄVAROR/PAPPER	√	√	√		√		√		√

Hallands Hamnar

- Utveckling av ny terminal i Halmstad (för Stena Line) som ska vara klar 2019. Kostnad 130 miljoner kronor.
- Ny hamn i Varberg som ska vara klar 2022. Kostnad 400 miljoner kronor.
- Utvecklingen i Varberg kommer att ge utrymme för en ny stadsdel ”Västerport” och ge möjlighet till utveckling av boende.

Helsingborgs Hamn

- Hamnen har en ökad trend avseende containervolymer och investeringar har gjorts från 2016 i framförallt Västhamnen där man rivit byggnader för att kunna renodla och utveckla containerverksamheten. Idag finns tre kajer för att kunna hantera containrar.
- Investeringar har även gjorts i Skåneterminalen för att vidareutveckla logistikverksamheten. Fukt och grönt har alltid varit stort i hamnen och volymerna ökar.
- Hamnen lämnade 2009 en markareal till stadens utveckling.
- Hamnen har samarbete med Green Cargo både för intermodala logistiklösningar samt för konventionell trafik.

Kalmar Hamn

- Hamnen har under senare år haft en kraftig ökning inom petroleumprodukter. De har idag ett miljötillstånd att ta emot 600 000 ton petroleumprodukter, vilket inte är tillräcklig och de kommer därför att begära en utökning av miljötillståndet, för kemikalier till att kunna hantera 2,5 miljoner ton kemikalier.
- Det finns en utvecklingsplan som bl.a innebär muddring och ny kaj för att kunna ta emot större volymer och större fartyg.
- Hamnens produkter är olja och kemikalier (400 000 ton), skogs och jordbruksprodukter (400 000 ton) samt metallskrot (50 000 ton).

Malmö Hamn (del av CMP)

- Hamnarna i Malmö och Köpenhamn arbetar sedan 2001 tillsammans under ett företag, Copenhagen Malmö Port AB (CMP).
- CMP är en utnämnd Core-hamn.
- Synergierna inom CMP finns inom personal där man har samma chefer för båda hamnarna samt att man kan förflytta personal mellan hamnarna. En synergi är också att man har koncentrerat flödena till den hamn som är bäst lämpad.
- Den totala volymen för CMP var 2017 15,5 miljoner godston, 849 000 kryssningspassagerare samt 325 kryssningsanlöp.
- Norra hamnen i Malmö kan växa utan några större investeringar av CMP.
- CMP har byggt och bekostat en kryssningskaj i Visby (Gotland).

Trelleborgs Hamn

- Trelleborgs Hamn är en av fem utnämnda Core hamnar och är Skandinaviens största RoRo-hamn. Tretton fartyg trafikerar hamnen och partnerhamnarna som finns i Travemünde, Rostock, Sassnitz (Tyskland), Swinoujscie (Polen) samt Klaipeda (Litauen).
- Trelleborgs Hamn håller på att flytta hamnen för att ge plats till nybyggnation av bostäder på dagens hamnområde.
- Under hösten 2018 börjar man att bygga två nya kajer för att möjliggöra en flytt av hamnen och göra plats till utveckling av bostäder i ett nytt område kallat ”Sjöstaden”.
- Investeringen för hamnen är en bit över en miljard kronor. Utöver det diskuteras utvecklingen av infrastrukturen utanför hamnen.
- Trelleborgs hamn har försökt finna samarbete med CMP och Helsingborgs hamn samt med Ystad. Synergierna skulle finnas inom personal samt att flödena skulle koordineras.

Ystad Hamn

- Ystad Hamn har en tillväxt inom sitt segment som är RoRo och hamnen har 11 fartyg som går mellan Swinoujscie (Polen), Rönne (Bornholm) och Ystad.
- Hamnen har en plan om att bygga två nya färjelägen föra RoRo-trafiken som ska vara klar 2020/21.
- Investeringen för de två färjelägena är ca 950 miljoner kronor.
- För att hamnen ska kunna lämna plats till bostadsbygge krävs att hamnen flyttas och det finns inga planer för detta.
- Ystad har visst samarbete med Åhus hamn och det fanns planer att gå samman med Trelleborgs Hamn.

Karlshamn Hamn

- Ett kortsiktigt projekt är rör för gasledningen mellan Ryssland och Tyskland som kommer att pågå i 9 månader med start 2018/2019. För detta projekt investerade hamnen i mark och iordningställande av marken för att lagra rören.
- Hamnen ligger utanför stadskärnan så deras verksamhet inte stör stadens utveckling.
- Utvecklingen av hamnen sker kontinuerligt och man har utvecklat kajer och nya uppställningsplatser. Hamnens framtida utveckling kommer att påverkas av kajutrymme och idag har man sagt nej till vissa affärer pga. kajbrist.
- Hamnen har järnvägstrafik och kombiterminal med fyra ankomster och avgångar per dag. Godset är gas till SSAB samt trävaror.
- Karlshamn skulle kunna samarbeta närmare med Sölvesborg där vissa synergier skulle finnas inom optimering av godsflöden samt personal.

Karlskrona

- I Karlskrona finns det flera hamnar men bara en hamn som sysslar med gods och det är hamnen i Verkö.
- Hamnen ägs av kommunen och Stena Line. Den sistnämnda är majoritetsägare och sköter den operativa driften.
- Det finns järnvägsspår till hamnen men ingen trafik.
- Stena Line har 4 färjor som trafikerar Karlskrona till/från Gdynia i Polen.

Smålands Hamnar (Oskarshamn och Västervik)

- Oskarshamn förvärvade Västerviks hamn och man bildade Smålandshamnar.
- Synergierna är att det är en ledning samt att man kan styra godset till den hamn som har bäst förutsättningar. I vissa fall flyttar man på maskiner och personal mellan hamnarna.
- Smålandshamnar kan tänka sig ett samarbete med någon annan svensk hamn som ligger söderut.

INDUSTRIFAKTA
RÄTT BESLUT FÖR BÄTTRE AFFÄRER

INDUSTRIFAKTA AB

Järnväggsgatan 11, 252 24 Helsingborg
www.industrifakta.se

Kontaktperson:

Magnus Johansson, 0768-17 18 18
magnus.johansson@industrifakta.se

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

SYDSVENSKA HANDELSKAMMAREN

Malmö Börshus, Skeppsbron 2, 211 20 Malmö
www.handelskammaren.com

Kontaktperson:

Pernilla Johansson, 0765-47 00 45
pernilla.johansson@handelskammaren.com

 Länsförsäkringar
Blekinge

 Länsförsäkringar
Göinge-Kristianstad

 Länsförsäkringar
Halland

 Länsförsäkringar
Kalmar län

 Länsförsäkringar
Kronoberg

 Länsförsäkringar
Skåne